Huisarts & Pensioen

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen
Halfjaarverslag juli - december 2025

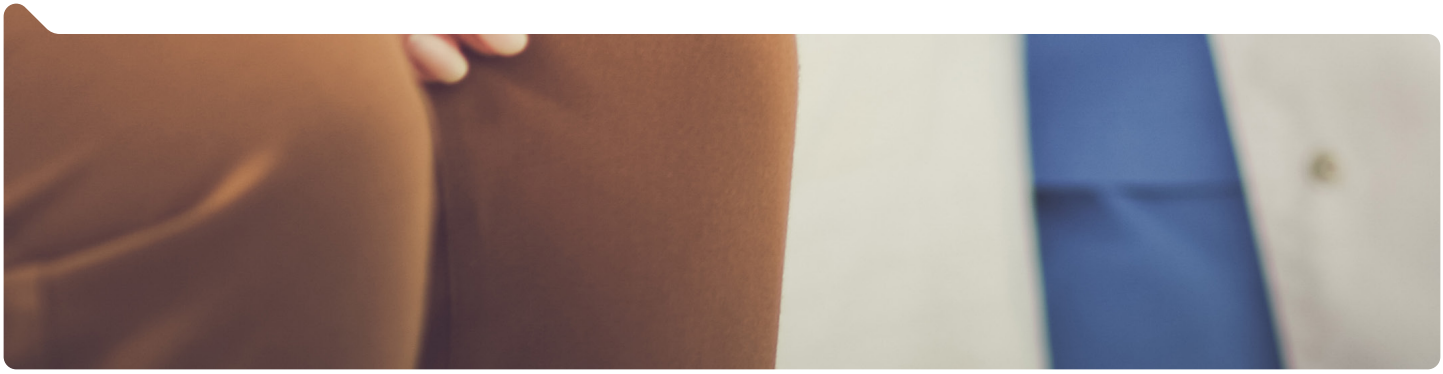

huisarts & pensioen

Inhoudsopgave

1. Inleiding 04
2. Uitsluiten 10
3. ESG-integratie 13
4. Engagement 16
5. Betrokken aandeelhouderschap: stemmen & corporate governance 94
6. Impactbeleggen 99
7. Bijlagen 100

1. Inleiding

Voor Huisarts & Pensioen is maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) een logisch onderdeel van haar kerntaak: zorg voor later. Huisarts & Pensioen staat voor een goed en betaalbaar pensioen. Tegelijkertijd vinden wij het belangrijk dat we ons vermogen beleggen met oog voor de wereld om ons heen. Huisarts & Pensioen is van mening dat verantwoord beleggen bijdraagt aan het realiseren van een goed en betaalbaar pensioen voor huidige en toekomstige generaties. Daarom zet Huisarts & Pensioen haar invloed als belegger in om bedrijven maatschappelijk verantwoord te laten ondernemen.

Voor Huisarts & Pensioen is het van groot belang dat de deelnemers in het pensioenfonds zich herkennen in het MVB-beleid, de missie en visie van het beleid ondersteunen, en goed begrijpen wat er wel en niet wordt gedaan met het pensioenvermogen. Uit onderzoek weten we dat onze deelnemers vragen om een goed pensioen, zowel financieel als maatschappelijk. Huisarts & Pensioen vindt dat beide doelstellingen in hoge mate te combineren zijn in een afgewogen beleggingsbeleid. Daarnaast hoorden we terug van deelnemers dat zij het belangrijk vinden dat de beleggingen ook op een positieve manier bijdragen aan maatschappelijke ontwikkelingen. Klimaat & milieu en Gezondheid zijn duidelijk ook voor onze deelnemers de hoofdthema's binnen MVB.

1.1. Kerncijfers

Kerncijfers MVB halfjaarverslag Pensioenfonds voor Huisartsen

KLIMAATNIEUWS

Klimaatbeleid

Wij willen ons inzetten voor de klimaattransitie en streven we ernaar om het Parijsakkoord te volgen. Dat houdt in dat we de CO_2-uitstoot van onze portefeuille verlagen in lijn met het reductiepad dat we hebben bepaald. We werken toe naar een beleggingsportefeuille die in 2050 per saldo CO_2-neutraal is.

2

Speerpunt thema's

Huisarts & Pensioen heeft twee ambitiethema's benoemd: **Gezondheid en Klimaat & Milieu**

695 vergaderingen gestemd

Stemcijfers

5.617	Agendapunten
695	Aandeelhouders-vergaderingen
21,49%	Tegenstemmen

1.953 ISSUERS EN LANDEN WAARIN WIJ NIET INVESTEREN

Uitsluitingen

709	Tabak
642	Fossiele brandstoffen
494	Staatsbedrijven
181	Wapens
103	Normschenders
59	Goed bestuur
45	Landen

105 DIALOGEN MET **79** ONDERNEMINGEN

Normatieve engagement

Arbeidsnormen	**42**
Milieu	**29**
Mensenrechten	**26**
Corruptie	**8**

54 DIALOGEN

Thematische engagement

Kleding en circulariteit	**8**
Access to Healthcare	**6**
Goede Voeding	**5**
Nature Action	**5**
Klimaattransitie Luchtvaart	**5**
Just Transition	**5**
Water impact en afhankelijkheid	**5**
Klimaattransitie Chemie	**5**
Preventie Mensenrechtenrisico's	**5**
Ontbossing	**5**

25120040

1.2. Het MVB-beleid van Huisarts & Pensioen

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen betekent rekening houden met mens en milieu wanneer vermogen wordt belegd. Door bij alle beleggingskeuzes de milieu-, sociale en bestuurlijke aspecten mee te wegen, willen we bijdragen aan een goed leefklimaat en een duurzame wereld. Hierbij hebben we altijd de volgende twee uitgangspunten voor ogen:

1) Richt geen schade aan.

2) Help mensen en draag bij aan de maatschappij.

Hierbij sluit Huisarts & Pensioen zich aan bij samenwerkingsverbanden, maakt gebruik van bewezen beleggingsstrategieën en -instrumenten en volgt wet- en regelgeving op het gebied van duurzaamheid. Daarnaast houden we rekening met algemeen geaccepteerde internationale standaarden. In het belang van onze deelnemers zoeken we continu naar een goed evenwicht tussen risico, rendement, kosten en duurzaamheid. Het beleid is hierdoor steeds in beweging.

Voor een goed pensioen is een goed rendement op de beleggingen belangrijk, maar het is ook van belang dat die beleggingen bijdragen aan een duurzame toekomst waarin deelnemers ook daadwerkelijk van hun pensioen kunnen genieten. Huisarts & Pensioen oefent daarom haar invloed als belegger uit op de ondernemingen waarin zij belegt om aan te sturen op een duurzame bedrijfsvoering. We zijn er bovendien van overtuigd dat beleggingen die beter presteren op ESG (*environment, social and governance*) factoren ook betere beleggingen zijn voor de lange termijn.

Huisarts & Pensioen hanteert twee speerpunten in het MVB-beleid: Gezondheid en Klimaat & milieu. De keuze voor deze speerpunten is gebaseerd op de normen en waarden van de huisartsen. We beseffen dat gezondheid en een leefbaar klimaat voorwaarden zijn om van een goed pensioen te kunnen genieten. Ook zijn we ons bewust van de wetenschap dat klimaatverandering een van de grootste risico's is waar we als beleggers en samenleving de komende jaren mee te maken krijgen. Bovendien is er brede steun uitgesproken voor deze speerpunten in ons laatste deelnemersonderzoek over het MVB-beleid.

Gezondheid

Wij beleggen niet in bedrijven die betrokken zijn bij de productie, handel of distributie van tabak, controversiële wapens en wapens voor de consumentenmarkt. Daarnaast zoeken we actief de dialoog op met bedrijven. Op dit moment gebeurt dit via engagement programma's op de onderwerpen "Access to Healthcare" en "Goede Voeding". Daarnaast nemen wij deel aan het Health Engagement Network. Dit engagementprogramma richt zich op duurzaamheidsthema's in de beleggingsportefeuille die gerelateerd zijn aan de zorgsector. Over onze inpsanningen binnen dit engagementprogramma publiceren wij een separate rapportage op onze website.

Waar mogelijk steunen we ook andere collectieve engagement initiatieven. In het afgelopen halfjaar hebben we de volgende initiatieven ondersteund:

- Investor letter over luchtvervuiling afkomstig uit de bouwsector: ShareAction heeft binnen het Long Term Investors in People's Health–programma een oproep gedaan aan de elf grootste internationale bouwbedrijven om luchtvervuiling terug te dringen. De bouwsector is verantwoordelijk voor 40–50% van de wereldwijde schadelijke uitstoot, terwijl luchtvervuiling een van de grootste milieugerelateerde doodsoorzaken is. Het statement vraagt bedrijven luchtvervuiling als materieel risico te erkennen, transparant te rapporteren over emissies en financiële gevolgen, en duidelijke reductiedoelen te formuleren. Ook benadrukt het initiatief de noodzaak van meer ambitie en samenwerking. Institutionele investeerders nodigen de bedrijven uit om in gesprek te gaan over vervolgstappen.

In de uitvoering van het stembeleid van Huisarts & Pensioen wordt ook expliciet aandacht besteed aan het thema Gezondheid. Uit het engagement programma vloeit een "focuslijst" voort met bedrijven die tijdens het stemseizoen extra worden gemonitord. Vervolgens worden relevante resoluties op het gebied van gezondheid gesteund.

Huisarts & Pensioen belegt in het Zorgvastgoedfonds waarvan wij aan de oprichting vijf jaar geleden hebben bijgedragen. Dit fonds investeert in Nederlands zorgvastgoed, waaronder eerstelijnszorgcentra.

Klimaat & milieu

Wij beleggen niet in bedrijven die omzet behalen uit de productie van fossiele brandstoffen, tenzij ze een geloofwaardig pad bewandelen richting een klimaatneutrale economie.

Daarnaast zoeken we actief de dialoog op met bedrijven. Op dit moment gebeurt dit via engagement programma's op de onderwerpen "Aanpak Ontbossing", "Kleding en Circulariteit", "Klimaattransitie Chemie", "Klimaattransitie Luchtvaart", "Nature Action" en "Waterimpact en -afhankelijkheid".

Waar mogelijk steunen we ook andere collectieve engagement initiatieven. In het afgelopen halfjaar hebben we de volgende initiatieven ondersteund:

- Investor Statement over klimaattransitieplan resoluties in het Verenigd Koninkrijk: Bestuursresoluties over klimaattransitieplannen gelden als 'best practice', omdat ze aandeelhouders de kans geven hun steun te tonen voor klimaatstrategieën en bijbehorende investeringen. Dit investor statement richt zich op FTSE100–bedrijven die

in de afgelopen drie jaar geen transitieplan ter stemming hebben gebracht. Het initiatief komt van LAPFF (Local Authority Pension Fund Forum) en CCLA (Churches, Charities and Local Authorities), die deze verwachting al eerder in individuele gesprekken met bestuursvoorzitters deelden. Met het statement vergroten de organisaties de druk op bedrijven om hun klimaatplannen transparanter en stembaar te maken.
- Investor statement van de Rainforest Foundation Norway tegen ontbossing: Tropische regenwouden worden steeds meer bedreigd door (illegale) ontbossing voor "forest risk commodities" zoals rundvlees, soja en palmolie, wat zowel ecologische als financiële risico's voor investeerders veroorzaakt. Rainforest Foundation Norway riep internationale investeerders op een statement te ondertekenen dat overheden aanspoort om sterkere wet- en regelgeving, betere internationale samenwerking, meer transparantie in toeleveringsketens en passende publieke financiering te realiseren. Deze maatregelen moeten bijdragen aan economische stabiliteit en behoud van cruciale ecosystemen.

In de uitvoering van het stembeleid van Huisarts & Pensioen wordt ook expliciet aandacht besteed aan het thema Klimaat & milieu. Uit het engagement programma vloeit een "focuslijst" voort met bedrijven die tijdens het stemseizoen extra worden gemonitord. Vervolgens worden relevante resoluties op het gebied van Klimaat & milieu gesteund.

Huisarts & Pensioen monitort ook de CO_2-voetafdruk van de beleggingsportefeuille en heeft zich ten doel gesteld om deze voetafdruk in 2030 gehalveerd te hebben ten opzichte van 2019. In 2050 willen we een per saldo CO_2-neutrale beleggingsportefeuille hebben. Per beleggingscategorie wordt een reductiepad gespecificeerd en nader uitgewerkt. In de tweede helft van 2025 zaten we voor onze liquide beleggingen in ondernemingen (aandelen en obligaties) ruim onder het reductiepad. Zie hoofdstuk ESG-integratie.

Internationale normenkaders

Naast haar eigen speerpunten zoekt Huisarts & Pensioen binnen het MVB-beleid ook naar aansluiting bij internationale normenkaders. Als ondertekenaar van het Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB) convenant van de Nederlandse Pensioensector spelen de OESO Richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de daarin verwerkte UN Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGP's) een belangrijke rol. Ook het Global Compact van de Verenigde Naties vormt een belangrijk uitgangspunt voor het beleid. Het Global Compact heeft betrekking op vier hoofdthema's:

- Mensenrechten;
- Arbeidsnormen;
- Milieu; en
- Anticorruptie.

Het Global Compact bestaat uit tien breed geaccepteerde principes (zie bijlage). Deze principes vinden hun oorsprong in internationale verdragen zoals de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en principes van de International Labour Organisation (ILO). Het VN Global Compact verlangt van bedrijven dat zij binnen hun eigen invloedsfeer kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen. De OESO-richtlijnen onderscheiden naast de vier genoemde thema's ook nog de volgende thema's:

- Consumentenbelangen;
- Wetenschap en technologie; en
- Mededinging en belastingen.

MVB-instrumenten

1. Positieve selectie en ESG-integratie: De afgelopen jaren is een deel van onze aandelenportefeuille overgezet naar onze nieuwe aandelenstrategie. Binnen de nieuwe aandelenstrategie wordt vanuit een bredere blik naar het duurzaamheidsprofiel van een bedrijf gekeken. We investeren in bedrijven die ook op de lange termijn maatschappelijk relevant blijven. We kijken dan onder andere naar het duurzaamheidsprofiel van de bedrijfsprocessen en de impact op de maatschappij van de verkochte producten en diensten. Voor het overige deel vande portefeuille aandelen ontwikkelde landen en voor bedrijfsobligaties belegt Huisarts & Pensioen enkel in de bedrijven die behoren tot de 30% best presterende bedrijven op basis van hun ESG-score. Voor de beleggingscategorie aandelen opkomende landen beleggen we alleen in de 60% meest duurzame bedrijven. Daarnaast wordt ook voor andere beleggingscategorieën ESG-integratie toegepast door de verschillende vermogensbeheerders (zie: Reikwijdte MVB-beleid).

2. CO_2-reductie: Huisarts & Pensioen wil een positieve bijdrage leveren aan een verantwoorde en geleidelijke transitie naar een klimaatneutrale economie. Huisarts & Pensioen wil hierbij de broeikasgasreductiedoelen van de Europese Unie naar aanleiding van het zogenoemde Parijs-akkoord volgen. Dat behelst een transitie naar een beleggingsportefeuille die per saldo CO2-neutraal is in 2050. Huisarts & Pensioen werkt toe naar het tussentijds doel van 50% CO_2-reductie in de beleggingsportefeuille ten opzichte van 2019 in 2030.

3. Uitsluiten (zie hoofdstuk "Uitsluiten" voor de toegepaste criteria):

- Tabak;
- Controversiële wapens;
- Wapens voor de consumentenmarkt;
- Fossiele brandstoffen;
- Ondernemingen die internationale normen schenden (VN Global Compact en OESO Richtlijnen);
- Landen die onderhevig zijn aan relevante VN sancties;

- Landen die zich niet houden aan minimale normen op het vlak van mensenrechten, arbeidsnormen en anti-corruptie; en
- Ondernemingen die voor meer dan 50% eigendom zijn van landen op de uitsluitingslijst.

4. Engagement: het aangaan van de dialoog met ondernemingen om een positieve gedragsverandering te realiseren. Dit doen we naar aanleiding van geconstateerde betrokkenheid bij controversieel gedrag (normatieve engagement) en op basis van thematische aandachtsgebieden (thematische engagement).

5. Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.

6. Impact beleggen: beleggen met de intentie om naast een financieel rendement aan de hand van meetbare doelstellingen positieve impact op een of meerdere sociale en/of milieu-thema's te genereren. Dit doen we op dit moment met onze investeringen in het Zorgvastgoedfonds.

Reikwijdte MVB-beleid

Daar waar mogelijk past Huisarts & Pensioen haar verantwoord beleggen beleid toe op alle beleggingscategorieën. Welke instrumenten op welke beleggingscategorieën worden toegepast is aangegeven in onderstaande tabel.

TABEL 1.2.1

Beleggingscategorie	Uitsluitingen	ESG-integratie			Betrokken aandeelhouderschap		Impact
		Algemeen	Best-in-class	CO_2-reductie	Stemmen	Dialoog	
Staatsobligaties	v				nvt	v	
Liquide zakelijke waarden							
Aandelen ontwikkelde markten	v		v		v	v	
Aandelen opkomende markten	v		v		v	v	
Nieuwe aandelenstrategie	v	v		v	v	v	
Krediet							
Hoogwaardige bedrijfsobligaties	v		v	v	nvt	v	
Opkomende markten obligaties	v				nvt	v	
Hoogrentende obligaties	v			v	nvt	v	
Illiquide zakelijke waarden							
Infrastructuur	nvt	v		v	nvt	v	
Direct vastgoed	nvt	v		v	nvt	v	
Impact beleggen (zorgvastgoed)	nvt				nvt		v
Illiquide krediet							
Hypotheken	nvt			v	nvt	nvt	

Het MVB-beleid van Huisarts & Pensioen geldt voor beleggingen in discretionaire mandaten en voor een groot deel van de fondsen die worden beheerd door externe vermogensbeheerders. Wanneer gebruik wordt gemaakt van beleggingsfondsen van externe vermogensbeheerders is het niet altijd mogelijk om een eigen MVB-beleid toe te passen. Bij de selectie en monitoring van beleggingsfondsen wordt daarom goed gekeken naar de mate waarin het MVB-beleid van de uitvoerder overeenkomt met het MVB-beleid van Huisarts & Pensioen. Naast de uitvoering van het MVB-beleid van Huisarts & Pensioen door externe vermogensbeheerders zien we dat vermogensbeheerders strategieën hebben ontwikkeld voor ESG-integratie en ESG-criteria structureel meenemen in het beleggingsproces.

Infrastructuur

Het infrastructuur fonds waar Huisarts & Pensioenin belegt, investeert in bedrijven die zich bezig houden met klimaat, water en andere milieuthema's zoals duurzame energie, drinkwater/waterzuivering en duurzame warmtevoorziening. Continu worden bij de onderliggende investeringen nieuwe ESG-initiatieven uitgevoerd die gericht zijn op extra aandacht voor veiligheid en welzijn van medewerkers en klanten, energie efficiency, verbetering van goed bestuur en focus op meer diversiteit. De vermogensbeheerder van het fonds is een van de oprichters van de GRESB (Global Real Estate Sustainability Benchmark) Infrastructure Assessment. Daarmee kunnen infrastructuurfondsen met elkaar vergeleken worden op ESG-prestaties.

Vastgoed

Ook voor het vastgoedfonds waarin Huisarts & Pensioen belegt is ESG een integraal onderdeel van het beleggingsproces en het selectieproces. Beleggingen worden alleen geselecteerd wanneer deze voldoen aan het strenge ESG-beleid van het fonds. Dit resulteert in bovengemiddelde GRESB-scores van het fonds. Daarnaast heeft de vermogensbeheerder in kaart gebracht hoe de vastgoedportefeuille is blootgesteld aan fysieke klimaatrisico's en aan transitierisico's die gepaard gaan met toenemende regelgeving voor het uitstoten van broeikasgassen.

Hypotheken

Tot slot wordt ook in de hypothekenportefeuille van Huisarts & Pensioen rekening gehouden met ESG-factoren. Voor de hypotheken die via de vermogensbeheerder worden aangeboden geldt dat de mogelijkheid om extra te lenen voor energiebesparende maatregelen. Ook wordt inzicht geboden in milieulabels en de CO_2-voetafdruk van de hypotheken portefeuille.

Uitbesteding uitvoering MVB-beleid

Huisarts & Pensioen heeft Achmea IM aangesteld als ESG-dienstverlener en heeft Achmea IM de opdracht gegeven om uitvoering te geven aan het MVB-beleid. Uit hoofde daarvan voert Achmea IM onder andere het ESG due diligence beleid uit waartoe Huisarts & Pensioen zich heeft gecommitteerd in het kader van het IMVB Convenant Pensioenfondsen. Ook geeft Achmea IM namens Huisarts & Pensioen uitvoering aan de stem- en engagement activiteiten. Periodiek legt Achmea IM verantwoording af aan het pensioenfonds.

Communicatie en verantwoording

Transparantie is onafscheidelijk verbonden met een goed MVB-beleid. Huisarts & Pensioen rapporteert daarom tweemaal per jaar hoe zij invulling geeft aan het beleid via dit halfjaar verslag. Daarnaast wordt er aandacht besteed aan actuele MVB-thema's op de website en in de nieuwsbrief Huisarts & Pensioen. Daarnaast staan op deze website onder meer de volgende documenten:

1. Het volledige MVB-beleid;

2. Het Stembeleid;

3. De stemrapportage middels het Vote Disclosure Systeem waar zichtbaar is hoe per aandeelhoudersvergadering is gestemd;

4. Rapportages over goed bestuur;

5. Uitsluitingslijsten voor landen en bedrijven; en

6. De volledige beleggingsportefeuille van het pensioenfonds.

2. Uitsluiten

Er zijn verschillende redenen waarom wij ervoor kiezen om niet te beleggen in bepaalde ondernemingen. Zo kan het pensioenfonds ervoor kiezen om niet te beleggen in ondernemingen die ongewenst gedrag vertonen of ondernemingen die bepaalde controversiële producten produceren. Wanneer een onderneming betrokken is bij een controversieel product, veelal een kernactiviteit van de onderneming, is een engagementbeleid niet reëel. Het is immers lastig de onderneming over te halen een ander product te produceren. In dat geval hanteert Huisarts & Pensioen op voorhand een uitsluitingsbeleid. Daarnaast kunnen ondernemingen die op structurele wijze met hun gedrag internationale normen bijvoorbeeld rondom mensenrechten, milieu, arbeidsnormen of corruptie schenden en bij achterblijvende engagementresultaten worden uitgesloten van het beleggingsuniversum. Hierbij vormen de principes van het Global Compact, de principes van de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en UN Guiding Principles on Business & Human Rights de uitgangsbasis.

Het uitsluitingsbeleid van Huisarts & Pensioen richt zich op bedrijven uit die betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens, die wapens produceren ten behoeve van consumenten, de tabaksector, mijnbouwbedrijven die zich voornamelijk op (thermische) steenkool richten, teerzandolieproducenten, producenten van schalieolie en -gas, producenten van Arctische olie en -gas, en bedrijven die structureel en op grove wijze internationale verdragen schenden op het gebied van o.a. milieu, mensenrechten, arbeidsrechten en corruptie. Ook voor overheden en staatsbedrijven worden uitsluitingscriteria gehanteerd.De actuele uitsluitingslijsten voor bedrijven en landen zijn op onze website te vinden.

2.1. Gezondheid

Tabak

Huisarts & Pensioen wil op geen enkele wijze betrokken zijn bij bedrijven die omzet genereren uit de productie, distributie of verkoop van tabak. Ook toeleveranciers van producenten van rookwaren en producenten van e-sigaretten worden uitgesloten.

Controversiele wapens

Voor Huisarts & Pensioen zijn wapens controversieel wanneer deze wapens onevenredig veel leed en slachtoffers veroorzaken en geen onderscheid maken tussen burger- en militaire doelen. Ook na afloop van een conflict veroorzaken deze wapens nog op aanzienlijke schaal slachtoffers en ontwrichten deze de maatschappij en de economie. In de praktijk gaat het om de volgende typen wapens:

1. Biologische wapens;
2. Chemische wapens;
3. Antipersoonsmijnen;
4. Clustermunitie;
5. Nucleaire wapens;
6. Witte fosfor; en
7. Verarmd uranium.

Bij het bepalen van de definitie van controversiële wapens zoekt Huisarts & Pensioen aansluiting bij internationale verdragen die door Nederland zijn ondertekend en bij het beleid van de Nederlandse overheid. Daarnaast wordt gekeken of wapens een disproportionele impact hebben op de burgebevolking wanneer zij gebruikt worden.

Het onafhankelijke onderzoeksbureau ISS ESG stelt ieder halfjaar vast welke ondernemingen betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens. Daartoe bekijkt het onderzoeksbureau het gehele belegbaar universum. Wanneer het onderzoeksbureau betrokkenheid vaststelt is dat reden tot uitsluiting.

Wapens ten behoeve van de consumentenmarkt

Uitsluiting van ondernemingen die betrokken zijn bij de productie, handel of distributie van wapens ten behoeve van de consumentenmarkt. Bij directe betrokkenheid wordt een onderneming uitgesloten en wordt er niet gerelateerd aan een bepaald percentage van de omzet. Onder wapens voor de consumentenmarkt wordt verstaan:

- Aanvalswapens
- Automatische vuurwapens
- Semiautomatische vuurwapens

- Enkelschotsvuurwapens, munitie of magazijnen met een hoge capaciteit

2.2. Klimaat

Fossiele brandstoffen

We beleggen niet in ondernemingen die betrokken zijn bij de productie van olie en gas. Ondernemingen worden uitgesloten bij een blootstelling van meer dan 1% omzet uit de productie daarvan. We maken een uitzondering voor ondernemingen die geloofwaardige stappen zetten in de energietransitie. Om in aanmerking te komen voor uitzondering moeten ondernemingen voldoen aan 1 van de 4 onderstaande criteria:

- Significante investeringen in de ontwikkeling van hernieuwbare energie;
- Op basis van de bedrijfsstrategie in lijn handelen met een opwarmingsscenario van 2 graden of minder;
- Op basis van de beleid en de verwachte uitstoot een geloofwaardige transitie doormaken in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs; of
- Gedegen voortgang in dialoog met Achmea IM.

Er wordt géén uitzondering gemaakt voor ondernemingen die omzet behalen uit onconventioneel gewonnen fossiele brandstoffen. Deze ondernemingen worden altijd uitgesloten vanaf een omzet van meer dan 1% uit steenkool[1], teerzand, schalie olie en -gas, en Arctische olie en -gas. Voor ondernemingen die omzet halen uit de elektriciteitsopwekking uit kolen hanteren we een omzetgrens van 5%. We zien dat veel nutsbedrijven die ook serieus werk maken van de omschakeling naar hernieuwbare energie nog beperkte historische blootstelling hebben aan de opwekking door middel van kolen.

2.3. Overig

Schenders van internationale normen

Huisarts & Pensioen is van mening dat ondernemingen die internationaal breed gedragen normen op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie schenden, moeten worden uitgesloten van het beleggingsuniversum. Hiervoor hanteert Huisarts & Pensioen een aantal belangrijke raamwerken als uitgangspunt, namelijk het UN Global Compact, de OESO-Richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de *UN Guiding Principles on Business & Human Rights*. De OESO-richtlijnen onderscheiden naast de vier genoemde thema's ook de volgende thema's: consumentenbelangen, wetenschap en technologie, mededinging en belastingen. De *UN Guiding Principles* geven handvatten voor staten en ondernemingen hoe mensenrechtenschendingen in de praktijk te voorkomen, te adresseren en te mitigeren.

Vaststelling uitsluitingen

Bedrijven die door onze dienstverlener Achmea IM worden aangemerkt als "Normschender" worden direct uitgesloten. Dit zijn bedrijven met bewezen en ernstige schendingen van internationale normen. Met bedrijven die betrokken zijn bij controverses zetten wij in op engagement om verbetering te stimuleren. Dit betreft situaties waarbij er sprake is van een mogelijk negatieve ernstige impact, incidenten of vragen over het gedrag van een bedrijf, maar waarbij de feiten nog niet definitief zijn vastgesteld, waarbij de schade indirect is of waarbij herstelmaatregelen worden genomen. Indien een bedrijf onvoldoende voortgang boekt, kan het bedrijf alsnog worden uitgesloten.

Landen

Het uitsluiten van landen is met name relevant bij de beleggingen in staatsobligaties en infrastructuur. Huisarts & Pensioen sluit landen uit op basis van relevante sancties of embargo van de Verenigde Naties tegen de betrokken overheid. In de bijlage vindt u de actuele landenuitsluitingslijst.

VN Sancties worden relevant geacht als zij:

a. in relatie staan met schending van door Nederland ondertekende internationale verdragen (of waaraan Nederland is gebonden op grond van haar lidmaatschap van internationale organisaties);

[1] Inkomsten uit kolenhandel en -transport worden vanwege databeperkingen vooralsnog niet meegenomen in het uitsluitingsbeleid.

b. gericht zijn tegen de regering van het land zelf of de huidige machthebbers;

c. in relatie staan met schendingen van internationale verdragen of algemeen geaccepteerde normen van één of meerdere van de volgende categorieën:

- non-proliferatieverdrag tegen verspreiding van kernwapens
- mensenrechten schendingen
- misdrijven tegen de menselijkheid
- schending van de democratie
- wapen- en/of handelsembargo's

Ook worden landen uitgesloten wanneer zij zich niet aan minimale standaarden houden op basis vandrie onafhankelijke indices:

- Freedom in the World Index van Freedom House (mensenrechten)
- Global Rights Index van ITUC (arbeidsrechten)
- Corruption Perception Index van Transparency International (corruptie)

Staatsbedrijven

Wanneer ondernemingen voor meer dan 50% eigendom zijn van een van de landen op de uitsluitingslijst komen deze ook op de uitsluitingslijst terecht.

3. ESG-integratie

Positieve bijdrage

Binnen de aandelenportefeuille investeren we in twee verschillende strategieen, waarvan één met een lange termijn waarde strategie. Dit betekent dat we in een select aantal bedrijven investeren die financieel aantrekkelijk zijn, maatschappelijk relevant zijn en dit naar verwachting ook blijven. Bedrijven worden beoordeeld op de duurzaamheid van hun bedrijfsvoering aan de hand van een ESG-scorecard. Daarnaast wordt gekeken naar de toegevoegde waarde voor de maatschappij van de geproduceerde producten en diensten. Dit noemen we positieve bijdrage. In tegenstelling tot impactbeleggingen mag deze bijdrage ook onbedoeld tot stand komen, zonder vooraf bepaalde doelstellingen. Onze vermogensbeheerder selecteert ondernemingen op basis van hun bijdrage aan minimaal één van de volgende vier duurzaamheidsthema's:

- Groener
- Gezonder
- Veiliger
- Eerlijker

Daarnaast mag een beperkt aantal bedrijven ook enkel voldoen aan de criteria die we stellen aan de bedrijfsvoering, zonder dat de producten of diensten direct een positieve bijdrage leveren aan één specifiek thema. Deze bedrijven dragen in ieder geval niet negatief bij aan de duurzaamheidsthema's en vallen daarom in de categorie "neutraal".

Om te bepalen welke bedrijven worden opgenomen in de portefeuille vindt er een integrale beoordeling plaats op basis van al deze onderdelen, financieel en maatschappelijk. Wij hebben hierbij de overtuiging dat de maatschappelijke relevantie van bedrijven ook kan bijdragen aan het lange termijn financiële resultaat.

Als lange termijn betrokken aandeelhouder hebben we een geconcentreerde beleggingsportefeuille (60-100 ondernemingen) en kennen we dus alle bedrijven waar we in beleggen. De lijst met bedrijven in deze aandelenportefeuille en de reden waarom ze passen bij onze overtuigingen is **hier** te vinden.

TABEL 3.1 ESG-KENMERKEN NIEUWE AANDELENSTRATEGIE PER DECEMBER 2025

Indicator	Waarde	Opmerking
Aantal ondernemingen	65	Doel: 60 – 100
• Groener	40,7%	
• Veiliger	5,1%	
• Gezonder	27,8%	
• Eerlijker	16,6%	
• Neutraal & cash	9,8%	
Klimaatvoetafdruk	3,20 tCO_2/mln EUR	Uitgedrukt in CO_2e/EVIC
Relatieve klimaatvoetafdruk	-92%	T.o.v. MSCI ACWI
Klimaat alignment	37% aligned 50% aligning 13% committed to aligning 0% not aligned 0% no disclosure	% portefeuillegewicht
Gemiddelde ESG Score	8,1	Methodologie van MSCI ESG

Best-in-class

Huisarts & Pensioen streeft ernaar om alleen nog te beleggen in bedrijven die laten zien dat ze maatschappelijk verantwoord ondernemen belangrijk vinden. Dit komt onder andere tot uiting in de ESG-score die bedrijven krijgen toegekend door een onafhankelijk onderzoeksbureau. ESG staat voor Environment (milieu), Social (sociaal beleid) en Governance (ondernemingsbestuur). Huisarts & Pensioen maakt hiervoor gebruik van de ESG-data van MSCI ESG.

Sinds september 2020 past Huisarts & Pensioen op de portefeuille aandelen ontwikkelde landen positieve selectie toe op basis van deze ESG-scores. Dit wordt ook wel een best-in-class beleid genoemd. Per sector en regio worden alleen de 30% best presterende bedrijven (op basis van marktkapitalisatie) in de portefeuille opgenomen. Huisarts & Pensioen belegt voor dit deel van de portefeuille dus ook in veel minder bedrijven dan voorheen.

In de tweede helft van 2021 is ook de portefeuille aandelen opkomende markten aangepast op basis van positieve selectie. Alleen de 60% meest duurzame beleggingen hebben we in portefeuille gehouden, de overige de 40% hebben we verkocht.

In de eerste helft van 2022 is de toepassing van positieve selectie ook in de bedrijfsobligatieportefeuille geïmplementeerd. Alleen de 30% meest duurzame beleggingen hebben we in portefeuille gehouden, de overige de 70% hebben we verkocht. Voor iedere beleggingscategorie onderzoeken we telkens wat er mogelijk is en hoe we op een verantwoorde manier een zo positief mogelijk resultaat kunnen behalen.

Door deze positieve selectie ontstaat een prikkel voor ondernemingen om zich in te spannen om maatschappelijk verantwoord te ondernemen. Zo willen we bijdragen aan een goed leefklimaat en een duurzame wereld. Positieve selectie leidt niet tot meer beleggingskosten, wel tot beperkte meerkosten voor de dataleverancier. Een voorwaarde voor deze manier van inrichten van de portefeuille is dat het risico-rendementsprofiel op lange termijn vergelijkbaar moet zijn met traditionele beleggingen. Uit onderzoek blijkt ook dat deze manier van duurzaam beleggen niet ten koste hoeft te gaan van het rendement en dat het naar verwachting geen extra risico's met zich meebrengt. Net als bij haar overige beleggingen houdt Huisarts & Pensioen de ontwikkelingen van het rendement nauwlettend in de gaten.

CO_2-reductie

ESG-integratie is ook het meten van de CO_2-voetafdruk en het sturen op reductie door middel van reductiedoelstellingen. Het CO_2-reductiepad (blauwe lijn) dat Huisarts & Pensioen wil bewandelen ziet er als volgt uit:

FIGUUR 3.2

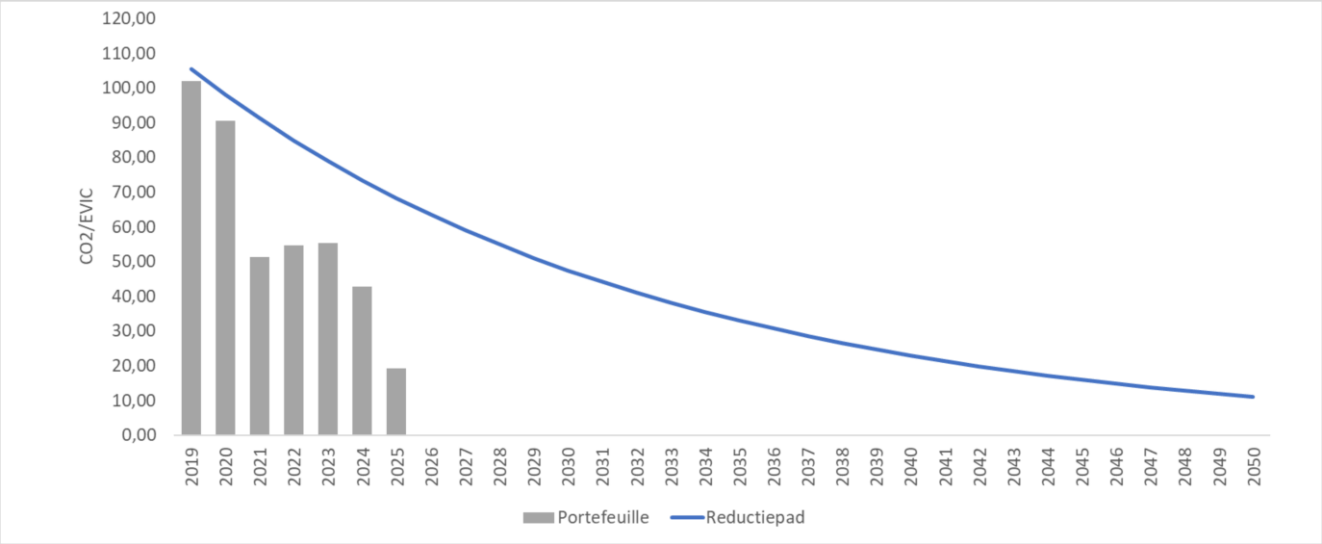

Hierbij worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- 7% jaarlijkse reductie van de broeikasgasintensiteit in lijn met EU Klimaatbenchmark methodiek
- Gehanteerde metriek: CO2/EVIC (Enterprise Value Including Cash)
- Referentiejaar: ultimo 2019
- Referentiepunt: Marktbenchmark
- Jaarlijks zakkend plafond met ruimte voor tussentijdse afwijking
- Tijdige evaluatie en herijking van de gekozen aanpak in verband met data ontwikkelingen en impact op de portefeuille

In bovenstaande grafiek is de gemiddelde voetafdruk van onze beleggingen in aandelen en bedrijfsobligaties afgezet tegen het reductiepad dat we willen bewandelen. Per eind 2025 zaten wij met onze portfeuille ruim onder dat pad. Met name onze nieuwe aandelenstrategie heeft een zeer lage CO_2-intensiteit als gevolg van de selectie van ondernemingen die weinig broeikasgassen uitstoten.

4. Engagement

Het streven van een onderneming naar winstmaximalisatie kan op gespannen voet staan met internationale richtlijnen voor verantwoord ondernemen, zoals het UN Global Compact, de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen of de UN Guiding Principles on Business and Human Rights. Daarmee ontstaat er een risico voor de continuïteit van de onderneming en houdbaarheid van winstrealisatie op de langetermijn. Daarom is het in het voordeel van de onderneming en haar belanghebbenden dat richtlijnen voor verantwoord ondernemen worden gerespecteerd. Om die reden gaat Huisarts & Pensioen in dialoog met deze ondernemingen. Inzet: het duidelijk stellen van kaders, het ontwikkelen van kennis en het definiëren van 'good practices'. Zo draagt Huisarts & Pensioen bij aan het bewaken van het juiste evenwicht, aan langetermijnwaardecreatie en beschermt het haar belangen en die van haar klanten.

4.1. Huisarts & Pensioen en de dialoog

Engagement is het aangaan van een dialoog met ondernemingen. Met het aangaan van de dialoog willen we het duurzame gedrag van ondernemingen verbeteren, langetermijnwaardecreatie stimuleren en aandeelhouderswaarde vergroten. We voeren de dialoog op meerdere vlakken:

1. We spreken ondernemingen aan die internationaal breed gedragen normen en principes over mensenrechten, arbeidsnormen, milieu of anticorruptie schenden. Dit noemen we ***Normatief engagement.***

2. We spreken ondernemingen in specifieke sectoren of ketens aan ter bevordering van een algemene standaard. Dit noemen we ***Thematisch engagement.***

3. Binnen onze nieuwe aandelenstrategie voeren we engagement met ondernemingen op een breed palet aan onderwerpen die voor die specifieke ondernemingen relevant zijn, dit noemen we ***ESG Due Diligence engagement***.

4. We spreken met Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen over Ecologische, Sociale en Governance (ESG)kwesties. Dit doen we veelal in collectief verband. Dit noemen we ***ESG Nederland engagement.***

5. We spreken ondernemingen in collectief verband, wanneer de situatie erom vraagt en het onderwerp past binnen de speerpuntthema's van Huisarts & Pensioen. Dit noemen we ***Collectief engagement.***

Verschillen in focus en doelstelling

De verschillende typen engagement hebben elk een andere focus en doelstelling. Voor elk van de vormen geldt dat het een zaak van een lange adem is. Anders dan bij uitsluiting, als pensioenfondsen of beleggingsfondsen op voorhand niet beleggen in ondernemingen, geldt voor engagement dat er wel belegd wordt in ondernemingen die ter discussie staan, maar we als aandeelhouder het management actief aansporen om het beleid of de activiteiten te verbeteren.

Het **Normatieve engagemen**t heeft als doel controverses ten aanzien van UN Global Compact principes, OESO-richtlijnen voor Multinationale ondernemingen of UN Guiding Principles on Business and Human Rights te stoppen en te voorkomen. Controverses ten aanzien van deze normen vergroten het risico op nadelige gevolgen voor de onderneming, haar directe omgeving zoals lokale gemeenschappen of het milieu en voor andere belanghebbenden. Activiteiten die mogelijk leiden tot een controverse staan veelal in de belangstelling van niet-gouvernementele organisaties (ngo's) en de media. In de praktijk leiden deze controverses vaak tot rechtszaken, die boetes of schadeclaims voor de ondernemingen tot gevolg kunnen hebben. Dit zijn directe negatieve financiële effecten, die de belangen van aandeelhouders schaden. Normatief engagement voeren we uit in samenwerking met ISS ESG.

Om tot een selectie van de ondernemingen te komen die vallen binnen het Normatief engagementprogramma wordt een due dillegenceproces uitgevoerd. Het beleggingsuniversum wordt doorlopend gescreend op controverses ten aanzien van 1 of meerdere principes van de UN Global Compact, OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen of UN Guiding Principles on Business and Human Rights door het onderzoeksbureau ISS ESG. Bij vermoedens van een controverse wordt een dialoog

gestart om deze vermoedens te verifiëren en, wanneer deze vermoeden correct zijn, te zorgen dat de onderneming actie onderneemt. Ook bij een vastgestelde controverse wordt de dialoog met deze bedrijven gestart met als doel deze op te heffen en nieuwe controverses te voorkomen. Daarbij zal ook herstel van de situatie en mogelijke schadevergoedingen voor bijvoorbeeld de lokale bevolking ter sprake komen.

Het **Thematische engagement** heeft een andere doelgroep dan Normatief engagement. Hierin staan niet de bedrijven centraal die normen schenden, maar juist bedrijven die zowel financieel als maatschappelijk op bepaalde thema's hun prestaties verder kunnen verbeteren. De thema's worden gekozen in samenspraak met klanten van Achmea IM. Bij de keuze spelen de volgende overwegingen een rol:

- Materialiteit van het thema;
- Sociale of ecologische relevantie van het thema;
- Omvang van de onderneming in de beleggingsportefeuilles (zowel aandelen als bedrijfsobligaties);
- Succeskans van de dialoog.

De uitvoering van het Thematische engagement wordt gedaan door het Team MVB van Achmea IM.

Het **ESG Due Diligence engagement** is onlosmakelijk verbonden met onze nieuwe aandelenstrategie en de geconcentreerde portefeuille van ondernemingen. Omdat ondernemingen reeds op hun duurzaamheidsprestaties geselecteerd zijn is de focus van het engagement gericht op verder stimuleren van de strategie die ondernemingen hebben gekozen. Dit engagement wordt uitgevoerd door de vermogensbeheerder van de aandelenstrategie.

In het **ESG Nederland engagement** is Achmea IM namens Huisarts & Pensioen in gesprek met belangrijke Nederlandse ondernemingen. Dit valt veelal samen met het aandeelhoudervergaderingenseizoen. Deze dialogen vinden veelal plaats in samenwerking met andere Nederlandse institutionele beleggers en Eumedion, het Nederlandse Corporate Governance Platform voor institutionele beleggers. Het gezamenlijke doel is het beïnvloeden van governance- en duurzaamheidsthema's, veelal ingegeven door de actualiteit van de aandeelhoudersvergadering. Te denken valt aan beloningsbeleid, benoeming van bestuurders, fusies & overnames en sociaal- en milieubeleid.

Binnen **Collectief engagement** trekt Huisarts & Pensioen samen op met andere institutionele beleggers waar het effectief is en past binnen onze kernthema's. Ook steunen we publiekelijk initiatieven indien dit de belangen van ons en onze deelnemers goed vertegenwoordigt.

Escalatiestrategie

Huisarts & Pensioen hanteert een escalatiestrategie als de dialogen met ondernemingen uit de engagementprogramma's onvoldoende voortgang boeken. Als eerste wordt gekeken of de dialoog geïntensiveerd kan worden met andere (hogergeplaatste) afgevaardigden of door het versturen (al dan niet met andere beleggers) van een urgentiebrief aan het bestuur. Mocht dit geen effect hebben dan kan Huisarts & Pensioen haar aandeelhoudersrechten inzetten, zoals:

- Tegenstemmen op bepaalde agendapunten bij onvoldoende openheid en voortgang bij het engagement. Zo kan tegen het remuneratiebeleid worden gestemd als ESG onderbelicht is of tegen benoemingen worden gestemd als de ESG-kennis bij het bestuur onder de maat is. De onderneming kan over de voorgenomen steminstructie actief worden geïnformeerd om ons standpunt kracht bij te zetten;
- Vragen stellen op de aandeelhoudersvergaderingen;
- Het plaatsen van resoluties op de agenda van de aandeelhoudersvergadering.

De inzet van aandeelhoudersrechten bij ondernemingen waarmee de dialoog stagneert gebeurt op een case-by-case basis. Hierbij wordt meegewogen of het opportuun en effectief is. Aandeelhoudersrechten worden alleen ingezet als deze een duidelijke link hebben met en bijdragen aan de thema's en prioriteiten van Huisarts & Pensioen. Wanneer er wordt tegengestemd op een van de relevante agendapunten wordt de reden vastgelegd. Dit is terug te vinden op de website van Huisarts & Pensioen.

Wanneer er na verloop van tijd en na meerdere escalatiestappen onvoldoende resultaat is, wordt uitsluiting een reële optie.

Vermeldenswaardige ontwikkelingen binnen de engagementthema's worden op de komende pagina's toegelicht. Voor ieder thema is inzichtelijk gemaakt welke ondernemingen zijn opgenomen in het engagementprogramma.

4.2. Managementsamenvatting

Na een behoorlijk onstuimig eerste halfjaar, was er ook in de tweede helft van het jaar sprake van een aanhoudende stroom van maatregelen en berichten uit de Verenigde Staten die onrust veroorzaakten op de internationale markten. Europa was vooral op zoek naar het juiste antwoord op de koerswijziging van de VS. Zo beïnvloedde de toenemende druk uit de VS de herziening van belangrijke richtlijnen op gebied van duurzaamheid en verslaglegging. Afzwakking van duurzaamheidsbeleid remt duurzaam ondernemerschap en beperkt ondernemingen in hun mogelijkheden om adequaat op duurzaamheidsuitdagingen zoals klimaatverandering en verlies van biodiversiteit te anticiperen. Voor duurzame beleggers is het daarom van belang dat Europa koers houdt wat betreft de duurzame ambities.

Aanhoudende tegenwind voor ESG in de VS

In de tweede helft van 2025 kwam de Amerikaanse beurswaakhond SEC met een rigoureuze beslissing om zich, in ieder geval voor komend stemseizoen, afzijdig te houden van de 'no-action' procedure. Deze procedure is een cruciaal onderdeel van het proces om een aandeelhoudersresolutie in te dienen. Normaal gesproken toetst de SEC op objectieve wijze of aandeelhoudersvoorstellen volgens de juridische kaders rechtmatig zijn ingediend. Daarmee voorkomt de SEC dat bedrijven resoluties onterecht kunnen uitsluiten. Het wegvallen van deze objectieve toets geeft bedrijven nu de directe vrijheid om zelf te bepalen of zij aandeelhoudersvoorstellen weren, zonder dat de SEC hen daarop kan corrigeren. In eerste instantie lijkt dit ongunstig voor actieve aandeelhouders die via resoluties druk willen uitoefenen op bedrijven met zwakke ESG–prestaties. Maar het negeren van aandeelhoudersresoluties kan ook een extra juridisch – of reputatie risico zijn en de relatie met aandeelhouders op scherp zetten. Als blijkt dat veel ondernemingen de relatie met hun aandeelhouders niet op de spits willen drijven, valt het effect van dit SEC besluit wellicht mee. Wij volgen deze ontwikkelingen nauwgezet en zijn benieuwd hoe dit zich zal uitwerken in het komende stemseizoen.

Ook vaardigde de Amerikaanse overheid in december 2025 een decreet uit dat toezichthouders oproept de regels voor 'proxy voting' adviseurs te herzien. De mogelijke gevolgen hiervan zijn nog niet bekend omdat de regels nog worden uitgewerkt. Wij volgen deze ontwikkelingen nauwgezet. Verder wordt in 2026 de indieningsdrempel verhoogd. Vooral kleinere beleggers kunnen minder snel voorstellen indienen of her-indienen. Kortom, dit betekent meer tegenwind voor ESG-beleggers.

Ook in de EU staat ESG-regelgeving onder druk

De recent voorgestelde wijzigingen binnen de EU zetten de eerder ingezette duurzaamheidsregulering onder druk. Hoewel de Corporate Social Responsibility Directive (CSRD) al tot duidelijk betere duurzaamheidsrapportages leidde en zelfs voor ondernemingen van buiten Europa als leidraad moet gaan gelden, kiest de EU nu voor het verlichten van administratieve lasten. Het zogenaamde Omnibus–pakket beperkt de reikwijdte van deze rapportage richtlijn tot een kleiner aantal vooral grotere ondernemingen. En ook de Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD) wordt sterk ingeperkt en geldt alleen nog voor zeer grote ondernemingen. Met daarnaast ook een beoogde afzwakking en vertraging van de EU-ontbossingsrichtlijn staat het ambitieniveau voor het EU–duurzaamheidsbeleid duidelijk onder druk.

Start nieuwe thema's klimaat, mensenrechten en ontbossing

Ter vervanging van de deze zomer afgesloten engagementthema's startten we 3 nieuwe thema's: Aanpak Ontbossing, Klimaattransitie Chemie en Preventie Mensenrechtenrisico's. Er zijn in deze periode geen thema's afgesloten. Met deze nieuwe thema's adresseren we wederom relevante duurzaamheidsrisico's in de beleggingsportefeuille. Meer over deze thema's in de afzonderlijke thematische engagementhoofdstukken.

Escaleren richting de aandeelhoudersvergadering

Net als voorgaande jaren hebben we onze engagementuitkomsten vertaald naar ons stembeleid en de toepassing daarvan in het stemgedrag. Zo hebben we in november de Amerikaanse vermogensbeheerder Green Century gesteund bij het indienen van een aandeelhoudersresolutie bij PepsiCo. Samen met het Duitse Allianz GI traden we op als mede indiener van de resolutie die de onderneming vroeg om het opstellen van een rapport over de impact op - en afhankelijkheid van biodiversiteitsverlies. Meer over deze resolutie in het hoofdstuk over het thema Nature Action.

Koers houden

Kortom, er zijn veel ontwikkelingen op het gebied van verantwoord beleggen en verantwoord ondernemen. In Europa, maar vooral in de VS. Daar staat tegenover dat de risico's rond klimaat, biodiversiteit maar ook mensenrechten en gezondheid niet afnemen, maar eerder aan urgentie winnen. Dat maakt een stevig stembeleid en actief engagement belangrijker dan ooit. We blijven de ontwikkelingen op de voet volgen en de actief aandeelhouderschapsstrategie waar nodig aanpassen om koers te kunnen houden in uitdagende omstandigheden.

4.2.1. Overzicht thematisch engagementprogramma

Het thematische engagementprogramma van Huisarts & Pensioen is gericht op het verhogen van sociale, milieu- en governancestandaarden in sectoren, ketens of bij ondernemingen, die deel uitmaken van het beleggingsuniversum. Het engagementprogramma sluit aan bij de speerpunten en MVB-strategie van Huisarts & Pensioen. We doen gedegen onderzoek om ondernemingen te selecteren waarmee de dialoog het meest kansrijk is.

In de tweede helft van 2025 bestaat het thematische engagementprogramma uit 10 thema's, die zich in verschillende fases bevinden. In deze thema's zijn 48 ondernemingen opgenomen. In de onderstaande tabel is de opbouw van het programma weergegeven. In de thematische sub-hoofdstukken wordt voor elk thema nader ingegaan op de doelstellingen, gesprekken en uitkomsten.

De ondernemingen zijn verspreid over verschillende regio's en markten. De focus van het programma ligt op de ontwikkelde markten. Er wordt onderscheid gemaakt tussen Europa, Verenigde Staten en Wereld overig (Japan, Australië, Canada, Nieuw-Zeeland). De wereldkaart geeft de regionale verdeling weer van ondernemingen in het thematische engagementprogramma.

FIGUUR 4.2.1.1 REGIOVERDELING

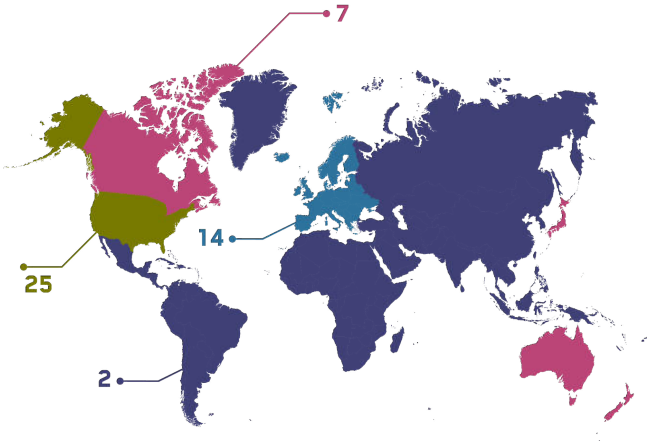

Voortgang wordt gerapporteerd aan de hand van mijlpalen. Deze worden nader toegelicht in de bijlage: Thematische dialoog.

De voortgang van het thematisch engagementprogramma is als volgt:

TABEL 4.2.1.1 ENGAGEMENTTHEMA'S

Thema	Speerpunt	Gestart	Sectoren/ketens
Aanpak Ontbossing		2025 H2	Ontbossingsgevoelige sectoren
Access to Healthcare		2023 H1	Farmaceutische sector
Goede Voeding		2024 H1	Restaurants/supermarkten/producten voeding en dranken
Just Transition		2025 H1	Autofabrikanten en mijnbouw
Kleding en Circulariteit		2023 H1	Textiel, kleding, luxe goederen en retail
Klimaattransitie Chemie		2025 H2	Chemiesector
Klimaattransitie Luchtvaart		2025 H1	Luchtvaartmaatschappijen en luchtvrachtvervoerders
Nature Action		2024 H1	Nature Action 100 benchmark
Preventie Mensenrechtenrisico's		2025 H2	Ondernemingen met een hoge blootstelling aan mensen- of arbeidsrechtencontroverses
Waterimpact en -afhankelijkheid		2025 H1	Chemische industrie

FIGUUR 4.2.1.2 MIJLPAALVERDELING

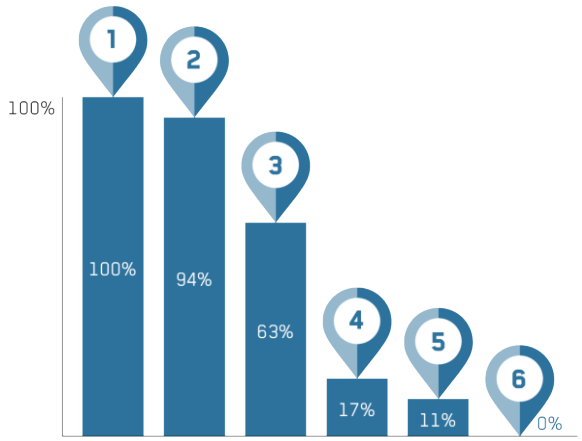

1. Analyse van het bedrijf
2. Het initiëren van de dialoog
3. Het voeren van de dialoog
4. De toezegging van de onderneming
5. Het aanpassen van het beleid en proces
6. Het afronden van de dialoog

Vanwege de korte looptijd van een aantal relatief nieuwe engagementthema's hebben veel ondernemingen mijlpaal 4 en de daaropvolgende mijlpalen nog niet behaald. Toezeggingen met betrekking tot beleidsaanpassingen en de implementatie daarvan verwachten we in de tweede helft van het engagementtraject.

4.2.2. Overzicht normatief engagementprogramma

Huisarts & Pensioen vindt het belangrijk om in gesprek te gaan met ondernemingen, die internationaal breed gedragen normen schenden. We noemen dit Normatief engagement. Per eind december 2025 maken 79 ondernemingen deel uit van het normatieve engagementprogramma. Met deze ondernemingen spreken we over 1 of meerdere norm-gerelateerde controveres. Het aantal controverses waarover we spreken kan daarom afwijken van het aantal ondernemingen in het normatieve engagementprogramma. In totaal lopen er 105 dialogen. In het afgelopen halfjaar is met 15 ondernemingen een nieuwe dialoog (opnieuw) gestart. De ringdiagram toont hoe het programma is opgebouwd.

FIGUUR 4.2.2.1 NORMGEBIED

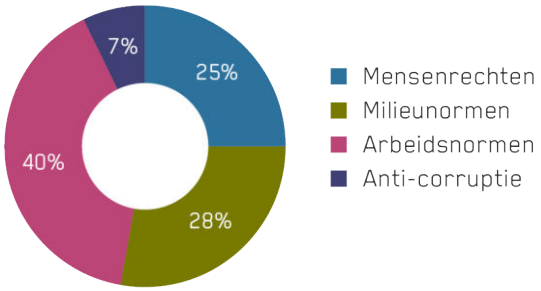

De ondernemingen zijn verspreid over verschillende regio's en markten. De focus van het programma ligt op de ontwikkelde markten. Er wordt onderscheid gemaakt tussen Europa, Verenigde Staten en Wereld overig (Japan, Australië, Canada, Nieuw-Zeeland). De wereldkaart geeft de regionale verdeling weer van ondernemingen in het normatief engagementprogramma.

FIGUUR 4.2.2.2 ONDERNEMINGEN NAAR REGIO

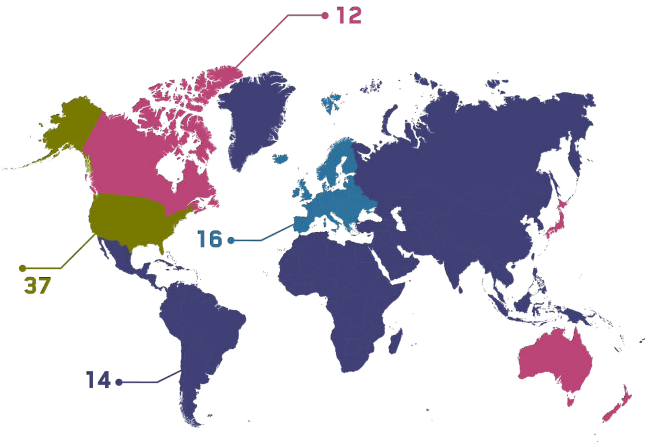

Voortgang lopende dialogen

Voor normatieve dialogen onderscheiden we 4 mijlpalen, zoals weergegeven in de onderstaande tabel. De voortgang per mijlpaal wordt vervolgens in iedere dialoog getoetst aan de hand van 4 indicatoren: (1) er zijn geen maatregelen genomen, (2) er zijn maatregelen geïnitieerd, (3) er is een toezegging gedaan en (4) een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd. De methodologie voor normatief engagement wordt verder toegelicht in de bijlage: Normatieve dialoog.

TABEL 4.2.2.1 MIJLPALEN

	Mijlpalen
1	Het delen van relevante informatie
2	Implementatie van beleid
3	Herstel en verhaal
4	Opheffen en/of voorkomen

De statistieken over de voortgang hebben betrekking op het volledige normatieve engagementprogramma. De voortgang van het normatief engagementprogramma is als volgt:

FIGUUR 4.2.2.3 MIJLPAALVERDELING[2]

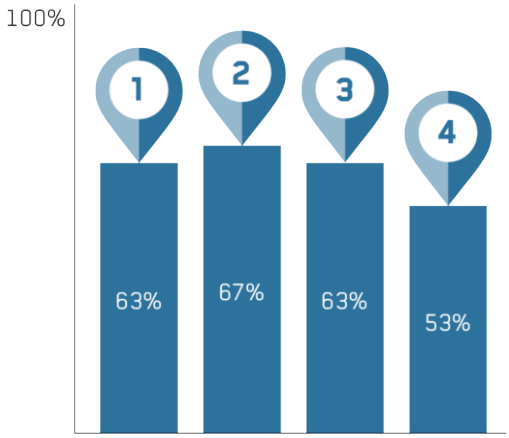

1. Het delen van relevante informatie
2. Implementatie van beleid
3. Herstel en verhaal
4. Opheffen en/ of voorkomen

[2] De staven in de diagram weergeven het percentage dialogen waarin stappen zijn gezet (indicator 2, 3 en 4) op de mijlpalen. Wanneer een mijlpaal niet relevant is voor een dialoog, is de dialoog buiten beschouwing gehouden.

Afgesloten en geëscaleerde dialogen

Over de gehele looptijd van het normatief engagementprogramma zijn 78 dialogen succesvol afgesloten. Dat betekent dat de ondernemingen niet langer betrokken zijn bij de controverse. Met 11 ondernemingen is gedurende de gehele looptijd van het normatief engagementprogramma de dialoog voortijdig afgesloten, vanwege gebrek aan reactie en/of samenwerking.

TABEL 4.2.2.2 AFGESLOTEN DIALOGEN

Onderneming	Normgebied
Saipem SpA	Milieu
The Coca-Cola Company	Arbeidsrechten (2x)

In de rapportageperiode zijn de in de onderstaande tabel genoemde dialogen (succesvol) afgesloten. In sommige dialogen werden escalatiemaatregelen toegepast. Dit wordt besproken in het Escalatieoverzicht.

4.3. Aanpak Ontbossing

Ontbossing is wereldwijd een van de grootste oorzaken van biodiversiteitsverlies. Vooral tropische en subtropische bossen in landen als Brazilië, Congo en Indonesië worden zwaar getroffen. In deze gebieden vindt tweederde van de ontbossing plaats. De belangrijkste oorzaak is landbouw, zowel grootschalig als kleinschalig, en bosbouwplantages. Bossen worden vooral gekapt voor de productie van palmolie, soja, rundvlees, koffie, cacao, rubber en hout. Rundvlees, soja en palmolie nemen het grootste aandeel voor hun rekening. Ongerepte tropische bossen zijn cruciaal voor biodiversiteit. Ze dragen bij aan gezonde ecosystemen, klimaatregulatie, koolstofopslag, waterzuivering en schone lucht. Ook bieden ze bestaansmiddelen aan lokale gemeenschappen. Grootschalige ontbossing vormt niet alleen een lokaal risico, maar heeft ook wereldwijde gevolgen voor maatschappij en economie. Ondanks jarenlange inspanningen om ontbossing te verminderen, blijft het probleem urgent. Ook blijkt uit analyses van de biodiversiteitsvoetafdruk van beleggingsfondsen dat ontbossing in tropische gebieden een belangrijke oorzaak is van biodiversiteitsverlies. Daarom starten we dit nieuwe engagement thema Aanpak Ontbossing.

4.3.1. Overzicht

Doel van het thema

Het doel van dit engagementprogramma is om geselecteerde ondernemingen aan te sporen om ontbossing te stoppen. We vragen van ondernemingen om beleid te ontwikkelen of te versterken en maatregelen in te voeren die bijdragen aan het behoud en duurzaam beheer van bossen wereldwijd. Dit omvat onder andere het verduurzamen van toeleveringsketens, het vermijden van inkoop van grondstoffen uit hoogrisico-gebieden voor ontbossing en het bevorderen van transparante rapportage over beleid, doelen en resultaat[3].

TABEL 4.3.1.1 DOELSTELLINGEN AANPAK ONTBOSSING

Categorie	Indicatoren
Governance	• Het bestuur van de onderneming erkent ontbossing als risico, en spreekt zich publiekelijk uit over de noodzaak om ontbossing te stoppen; • De onderneming heeft een bestuurslid of commissie die verantwoordelijk is voor het ontbossingsbeleid. • De onderneming is niet verbonden aan (branche-) organisaties die pleiten voor het stopzetten of verzwakken van klimaat- en natuurbeleid en weerhoudt zich van lobbyactiviteiten om nieuw beleid af te zwakken of te voorkomen, maar steunt overheden in de aanpak van ontbossingsrisico's.

Beleid	• Ontbossingsbeleid: de onderneming heeft adequaat beleid gericht op het stoppen van ontbossing, in lijn met internationale standaarden, inclusief:
	  • het werken aan een volledig ontbossings- en conversievrije toeleveringsketen uiterlijk vóór 2030, inclusief gehanteerde 'cut-off date' van uiterlijk eind 2020;
	  • respect voor – en waarborgen van de rechten en het levensonderhoud van lokale gemeenschappen en inheemse volkeren;
	  • aandacht voor verbetering van biodiversiteit met betrekking tot het gebruik van bestaande landbouwgrond en bodemkwaliteit;

Implementatie & monitoring	• De onderneming heeft concrete programma's en actieplannen om het beleid uit te voeren en de doelen binnen de gestelde termijnen te behalen. De programma's zijn concreet, uitvoerbaar en specifiek voor bepaalde grondstoffen/toeleveringsketens; • De onderneming meet en rapporteert de voortgang op deze doelen;
Samenwerking in de keten	• De onderneming is actief betrokken bij relevante sectorinitiatieven, toeleveringsketen- en/of multi-stakeholder initiatieven gericht op het realiseren van ontbossingsvrije productieketens;

Transparantie	• De onderneming rapporteert over beleid, commitment, doelen en voortgang, inclusief:
	  • een risico-, afhankelijkheids- en impactanalyse;
	  • inzet, doelen en tijdslijnen;
	  • maatregelen per relevante keten/grondstof.

Sustainable Development Goals

Het engagementthema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals' (SDG's):

- SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie (12.2)
- SDG 15: Leven op het land (15.2 en 15.b)

Samenwerking

De afgelopen jaren zijn er verschillende internationale investor engagementinitiatieven gestart, gericht op het stoppen van ontbossing. Op de VN-klimaattop in 2021 in Glascow (COP26) werd het 'Finance Sector Deforestation Action' (FSDA) gestart, een initiatief van financiële instellingen die zich inzetten om ontbossing als gevolg van de grondstoffenproductie in hun beleggings- en kredietportefeuilles te beëindigen. Gezamenlijk

[3] Onze engagement doelen sluiten aan bij internationale standaarden zoals het accountability framework: Www.accountability-framework.org.

engagement met ondernemingen is een belangrijke pijler van dit initiatief. Eind vorig jaar heeft het FSDA-iniatief aangekondigd de naam te veranderen in de 'Deforestation Investor Group' (DIG) en dat het vanaf 2026 ondersteund wordt door de 'Institutional Investors Group on Climate Change' (IIGCC). Deze organisatie ondersteunt ook het Nature Action 100 programma. Voor ons nieuwe engagementthema Aanpak Ontbossing willen we de samenwerking zoeken met de 'Deforestation Investor Group'. Als deze groep al engagement voert met de ondernemingen die wij hebben geselecteerd, kunnen we ons daar wellicht bij aansluiten. Ook kijken we naar mogelijke samenewerking met het Nature Action 100 programma.

Voortgang

Het afgelopen halfjaar hebben we onderzoek gedaan ter voorbereiding van dit nieuwe engagementthema. We hebben daartoe ook met relevante experts, waaronder het WNF, en collega's bij andere institutionele beleggers gesproken. Op basis van een sectorrisico-analyse, MSCI-data over het risico van betrokkenheid bij ontbossing en de overzichten van de beleggingsportefeuilles van onze klanten hebben we de selectie van te engagen ondernemingen gemaakt. Het engagement richt zich op de sectoren die direct of indirect gerelateerd zijn aan land-, en bosbouw. De ondernemingen worden hieronder kort beschreven. In december hebben we aan alle geselecteerde ondernemingen een brief gestuurd ter aankondiging van dit engagementprogramma. En met enkele ondernemingen is al contact geweest over het plannen van een eerste gesprek.

Bunge Global

Bunge Global is een landbouw - en voedingsmiddelen onderneming met het hoofdkantoor in Genève, Zwitserland. Bunge heeft circa 23.000 medewerkers en verwerkt en verhandelt landbouwgrondstoffen als soja en palmolie, die sterk gelinkt zijn aan ontbossings- en conversierisico's, vooral in Zuid-Amerika. Bunge zet zich in voor duurzame inkoop van palmolie en streeft naar productieketens vrij van ontbossing (deforestation and conversion free (DCF)) voor soja en palmolie, uiterlijk in 2025. Bunge kan de aanpak en beleid nog versterken, bijvoorbeeld door het uitbreiden van het werk aan terugdringen van ontbossing in andere relevante ketens, en het verbeteren van rapportage over voortgang en afspraken met leveranciers.

Clorox

Clorox is een Amerikaanse producent van consumenten- en huishoudelijke producten met circa 7.600 medewerkers. Het bedrijf gebruikt diverse grondstoffen met ontbossingsrisico's, zoals palmolie en hout- en vezelmaterialen. Clorox heeft duurzaamheidsprogramma's voor palmolie en verpakkingen: 98% van de vezels is gerecycled of gecertificeerd, en voor palmolie geldt een publiek 'no deforestation and no peat' beleid met jaarlijkse rapportages. Toch ontbreken elementen die essentieel zijn voor een robuust DCF–beleid. Clorox heeft geen volledig DCF–commitment, geen publiek vastgestelde 'cut–off date' en beperkte traceerbaarheid, vooral bij palmolie en hout. Leveranciersverplichtingen zijn beperkt en contractueel niet stevig geborgd. Ook beleid voor soja ontbreekt.

Compass Group

Compass Group is een aanbieder van catering- en facilitaire diensten. Met meer dan 500.000 medewerkers wereldwijd levert de onderneming catering- en ondersteunende diensten zoals logistieke ondersteuning aan ondernemingen in diverse sectoren waaronder de gezondheidszorg. Volgens een interne risicobeoordeling van Compass Group zijn rundvlees, koffie, palmolie en wegwerp papier- en houtproducten de 4 grondstoffen met het hoogste ontbossingsrisico. Compass Group heeft zich gecommitteerd aan het realiseren van ontbossings- en conversievrije (DCF) toeleveringsketens voor deze risicovolle grondstoffen, voor de activiteiten in Noord-Amerika, Europa en het Verenigd Koninkrijk, uiterlijk per 31 december 2025. Maar er zijn nog verbeterpunten. Zo ontbreekt een duidelijke aanpak met tussentijdse mijlpalen en keten-specifieke actieplannen en ook zijn er geen expliciete sancties bij non-compliance beschreven.

Kraft Heinz

Kraft Heinz is een wereldwijde voedingsmiddelenmultinational met circa 36.000 medewerkers. Het bedrijf erkent de risico's van ontbossing en conversie bij de inkoop van grondstoffen als palmolie, soja, rundvlees, zuivel, cacao en papier. Kraft Heinz heeft een DCF beleid en streefde naar ontbossingsvrije ketens voor primaire grondstoffen in 2025 en een volledig conversie vrije keten in (uiterlijk) 2030. Voor palmolie en soja zijn er specifieke doelen en certificeringen en het bedrijf werkt aan transparantie in de keten en risicobeoordelingen. Toch zijn er ook nog verbeterpunten: volledige traceerbaarheid tot aan de oorsprong ontbreekt, evenals tijdgebonden herstelplannen bij non-compliance en transparante rapportage over indirecte volumes. Dat er nog verbetering mogelijk is wordt onderstreept door de lage score (43%) die Forest 500 gaf aan Kraft Heinz in 2025.

UPM-Kymmene

UPM-Kymmene Oyj is een Fins bosbouw- en papierbedrijf met het hoofdkantoor in Helsinki. Wereldwijd heeft UPM ongeveer 17.000 medewerkers in dienst. UPM produceert papier, pulp, houtproducten en biobrandstoffen en is daarmee ook blootgesteld aan risico's rond ontbossing en landconversie. De onderneming werkt aan het elimineren van ontbossingsrisico's in de productieketen en zet daarvoor in op FSC- en PEFC-certificering. UPM heeft een 'Zero Deforestation Policy' voor eigen operaties en directe leveranciers en stelt dat inmiddels 100% traceerbaarheid van houtstromen is gerealiseerd. Toch ontbreekt nog een expliciet publiek commitment om uiterlijk 2030 volledig DCF te zijn voor de hele toeleveringsketen, inclusief indirecte ketens. Ook kan de onderneming het % certificering door de hoogste duurzaamheidsstandaard (FSC) nog verbeteren. En we willen we met de onderneming bespreken wat

ze nog meer kunnen doen om het management van productiebossen verder te verduurzamen.

Vervolg

Het komende halfjaar gaan we de eerste gesprekken met de ondernemingen voeren. We zoeken daarbij waar mogelijk de samenwerking met bovengenoemde samenwerkingsinitiatieven.

4.3.2. Mijlpalen

Per eind december 2025 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.3.2.1 MIJLPALEN AANPAK ONTBOSSING

	Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt[1]	1	2	3	4	5	6
1	Compass Group PLC	Verenigd Koninkrijk	Hotels, restuarants en vrije tijd	4,5						
2	Clorox Company	Verenigde Staten	Huishoudelijke producten	5,2						
3	UPM-Kymmene Oyj	Finland	Papier- en hout-producten	4,4						
4	Kraft Heinz Company	Verenigde Staten	Voedselproducten	5						
5	Bunge Global SA	Verenigde Staten	Voedselproducten	1,4						

1 MSCI score 'Raw Materials Sourcing' (score voor duurzaamheidsbeleid t.a.v. inkoop grondstoffen); voor Bunge is deze score niet beschikbaar en is de score 'Biodiversity & Land Use' (management van biodiversiteitsrisico's) gebruikt.

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Impact doelstelling behaald[1]
							Impact doelstelling niet behaald[2]
							Dialoog onsuccesvol

1 De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)
2 De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

4.3.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van 3 onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we 4 kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.3.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.3.3.2 EVALUATIE

		Toelichting	Doelstellingen			
KPI		*Beschrijving*	*Doel*	*Wanneer?*	*Gerealiseerd?*	*Behaald?*
1.	**Proces**	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	*Na 1 jaar*	*100%*	ja
			Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	*Na 1 jaar*	*100%*	ja
			Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	*Na 3 jaar*	*0%*	nee
2.	**Impact**	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	*Na 3 jaar*	*0%*	nee

4.4. Thematisch: Access to Healthcare

Toegang tot gezondheidszorg is een mensenrecht en een belangrijk onderdeel van SDG 3 "Goede gezondheid & Welzijn". Toegang tot gezondheidszorg is echter nog lang niet overal vanzelfsprekend, vanwege onder meer minder ontwikkelde zorgsystemen, te dure medicijnen of door het onvoldoende aansluiten van de zorg bij lokale behoeftes. Zo lopen volgens de World Health Organisation (WHO) 930 miljoen mensen het risico in armoede te vervallen door dure zorg. Het wereldwijd verbeteren van de eerstelijnszorg tegen 2030 kan 60 miljoen levens redden en de levensverwachting met 3,7 jaar verlengen[4]. Met het thema Access to Healthcare richten we ons op ondernemingen die een belangrijke rol spelen in de zorgketen en bij kunnen dragen aan een beter toegankelijke zorg voor iedereen wereldwijd. Denk bijvoorbeeld aan ondernemingen die diagnostiek verzorgen, medische apparatuur ontwikkelen, medicijnen produceren of medische hulpmiddelen distribueren.

4.4.1. Overzicht

Doel van het thema

TABEL 4.4.1.1 DOELSTELLINGEN ACCESS TO HEALTHCARE

Categorie	Indicatoren

Governance & beleid	• De onderneming geeft de thematiek rondom Access to Healthcare een plek in de bedrijfsstrategie;
	• De onderneming vertaalt haar strategie rondom Access to Healthcare:
	  • Naar heldere doelstellingen;
	  • Naar de diverse markten waar de onderneming actief is.
	• De onderneming en het bestuur raadplegen gestructureerd relevante experts en stakeholders op het thema Access to Healthcare.
	• De onderneming verankert internationale standaarden, onder andere van de 'World Health Organisation' en de OESO op in haar beleid. Bijvoorbeeld de 'WHO Model Lists of Essential Medicines'. Een lijst van de meest effectieve en veilige medicijnen die overal beschikbaar zouden moeten zijn.
	• De onderneming geeft haar strategie en doelstellingen op het gebied van Access to Healthcare een plek in het variabele beloningsbeleid. We screenen deze doelstellingen op basis van de principes die wij i.s.m. andere investeerders en experts heeft opgesteld[1].
	• De onderneming maakt een duidelijke koppeling tussen mensenrechten en haar rol in de zorgsector, ook in relatie tot de aankomende Europese regelgeving.

Implementatie & monitoring	• De onderneming heeft een transparant en verantwoord prijsbeleid. Denk bijvoorbeeld aan een koppeling tussen de prijs van haar producten/diensten, de gerealiseerde gezondheidswinst en de ontwikkelingskosten. • De onderneming gaat op een verantwoorde manier om met patenten en licenties. Dit voorkomt dat medicijnen of medische producten onbereikbaar worden. • De onderneming stuurt in haar research & development op maatschappelijke impact, gezondheidswinst, de behoeftes van ontwikkelingslanden en de gelijke toegang tot gezondheidszorg binnen landen. • De onderneming vertaalt haar strategie op Access to Healthcare naar land en/of doelgroep, specifiek beleid en naar projecten die inspelen op de lokale situaties en behoeftes. • De onderneming heeft een gedegen beleid, implementatie en onafhankelijke monitoring om zowel corruptie te voorkomen als eerlijke handelspraktijken en belastingbetalingen te garanderen. • De onderneming neemt stappen om te zorgen dat haar lobbyactiviteiten of dat sector-organisaties waarvan zij lid is, niet lobbyen voor regelgeving die Access to Healthcare beperkt. • De onderneming neemt stappen om mensenrechten te waarborgen.
Samenwerking in de keten	• De onderneming werkt samen met andere ondernemingen in de toeleveringsketens, met sectorgenoten en andere stakeholders op het thema.
Transparantie	• De onderneming vergroot de transparantie en rapportage over de bovengenoemde onderwerpen richting investeerders, consumenten en andere stakeholders. Inclusief lobbyactiviteiten en betalingen aan zorgverleners.

1 https://www.achmeainvestmentmanagement.nl/institutioneel/artikelen/nieuws/2022/10/beleggers-dringen-aan-op-inbedding-toegang-tot-medicijnen-in-beloningsbeleid-farmaceuten

Sustainable Development Goals

Met onze doelstellingen sluiten we aan bij de 'Sustainable Development Goals' (SDG's). Met name op:

- SDG 3: 'Goede Gezondheid & Welzijn' (3.8, 3.b)

Samenwerking

Bij dit engagement traject zullen we samenwerken met en/of informatie gebruiken van:

- De Access to Medicine Index. Wij gebruiken deze Index onder andere bij de voorbereiding van de engagements

4 https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/primary-health-care

en het samenwerken met een bredere groep van institutionele beleggers.
- Het Interfaith Center on Corporate Responsibility. Deze samenwerking zullen we met name inzetten bij het escaleren van engagement door bijvoorbeeld het indienen van resoluties.
- De investeerders coalitie die is gevormd rondom het Covid-19 investor statement en het investor statement over de integratie van toegang tot medicijnen in het beloningsbeleid[5]. We bouwen hierbij voort op de inhoudelijke kennis en inzichten die we hierbij hebben opgedaan, waaronder de principes voor het gedegen integreren van Access to Healthcare in beloningsbeleid.

Voortgang thema

De bedrijven waarmee wij gesproken hebben in de tweede helft van 2025 zijn **Jazz Pharmaceuticals** en **Amgen**.

Jazz Pharmaceuticals

In september vond het derde engagementgesprek met Jazz Pharmaceuticals plaats. Wij begonnen het gesprek met het bespreken van de laatste ontwikkelingen rondom CSR binnen de VS en de EU. Jazz liet weten blij te zijn met het uitstel van de CSRD, maar wel hard te werken om hieraan te gaan voldoen. Binnenkort wordt de dubbele materialiteitsanalyse gepresenteerd. Jazz liet al doorschemeren dat dit niet tot grotere verschuivingen in de duurzaamheidsstrategie zal leiden. Wij hebben Jazz als feedback gegeven dat wij het positief vinden dat er acties zijn op het gebied van toegang tot medicijnen, maar dat er wel verdere stappen nodig zijn. Nu heeft de onderneming geen KPI's die inzicht geven of de activiteiten voldoende effectief zijn. Ook is er geen duidelijk prijsbeleid en is onduidelijk hoe toegang tot medicijnen in het ontwikkelingsproces van medicijnen wordt meegenomen. We hebben toegezegd hierover goede voorbeelden van sectorgenoten te delen. Ook de specifieke niche van Jazz op het gebied van weesgeneesmiddelen kan een logisch onderwerp zijn voor het opstellen van KPI's omtrent toegankelijkheid. Ook hebben wij gesproken over hoe de onderneming haar prijsbeleid kan verbeteren, transparanter kan maken en meer kan toespitsen op de verschillende markten waar de onderneming actief is. Nu is namelijk onduidelijk hoe de onderneming rekening houdt met de capaciteit van patiënten om bepaalde prijzen te betalen.

Amgen Inc.

Met Amgen hadden we een tweede engagementgesprek in september. We bespraken hoe Amgen omgaat met de nieuwe politieke situatie in de VS en EU. Amgen stelde dat ze op koers blijven wat betreft hun duurzaamheidsstrategie en ook aan de CSRD zullen voldoen. Daarbij merkte ze op dat ze als Californisch bedrijf te maken hebben met strengere regelgeving dan in andere gebieden in de VS. Wij hebben de onderneming bevraagd of ze toegang tot medicijnen ook structureel meenemen bij de ontwikkeling van nieuwe medicijnen. Amgen stelde dat zij dat doen, maar hierover nog niet rapporteren. Wij hebben hen geadviseerd om hier opener over te zijn en hierover te rapporteren. Daarnaast hebben we Amgen geadviseerd om de strategie voor toegang tot medicijnen aan te vullen en meer te doen en te rapporteren wat betreft prijsbeleid, samenwerkingen in ontwikkelingslanden en het lobbybeleid. De onderneming stond hier open voor en wij zullen monitoren of dit ook in de praktijk zal worden gebracht.

Vervolg

In H1 2026 spreken wij in ieder geval met de ondernemingen **Abbott** en **AstraZeneca**.

Ook willen wij in de eerste helft van 2026 bekijken hoe we dit thema kunnen voortzetten. In het najaar van 2026 komt de Access to Medicine Index met een nieuw voortgangsrapport. Daarna begint voor de organisatie en de aangesloten beleggers ook een nieuwe ronde van engagement. Dit biedt ons de mogelijkheid om ofwel de dialoog nog voort te zetten, of om dialogen af te ronden en andere ondernemingen te kiezen om de dialoog mee te starten, op basis van inzichten uit de Access to Medicine Index. De komende periode gaan wij hierover in gesprek met de Access to Medicine Foundation en bekijken we ook welke andere ondernemingen in de beleggingsportefeuilles in aanmerking zouden kunnen komen voor opname in dit engagement programma.

[5] Institutionele beleggers komen in actie: (achmea.nl)

4.4.2. Mijlpalen

Per eind december 2025 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.4.2.1 MIJLPALEN ACCESS TO HEALTHCARE

	Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt[1]	1	2	3	4	5	6
1	AstraZeneca PLC	Verenigd Koninkrijk	Geneesmiddelen	5/20	⚑	⚑	⚑	⚑		
2	Eli Lilly and Company	Verenigde Staten	Geneesmiddelen	19/20	⚑	⚑	⚑	⚑	⚑	
3	Abbott Laboratories	Verenigde Staten	Zorgproducten en -apparaten	BBB*	⚑	⚑	⚑			
4	Amgen Inc.	Verenigde Staten	Biotechnologie	A*	⚑	⚑	⚑			
5	Jazz Pharmaceuticals Plc	Verenigde Staten	Geneesmiddelen	A*	⚑	⚑	⚑			
6	Aspen Pharmacare Holdings Ltd	Zuid-Afrika	Geneesmiddelen	AA*	⚑	⚑	⚑	⚑		

1 Relatieve plek in 'Access to Medicine Index' (Voor de ondernemingen met * is de MSCI ESG Score weergegeven omdat de onderneming niet is opgenomen in de 'Access to Medicine Index').

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
⚑	⚑	Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Impact doelstelling behaald[1]
⚑	⚑						Impact doelstelling niet behaald[2]
⚑	⚑						Dialoog onsuccesvol

1 De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)
2 De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

4.4.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van 3 onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we 4 kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.4.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.4.3.2 EVALUATIE

		Toelichting	Doelstellingen			
KPI		*Beschrijving*	*Doel*	*Wanneer?*	*Gerealiseerd?*	*Behaald?*
1.	**Proces**	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	*Na 1 jaar*	*100%*	ja
			Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	*Na 1 jaar*	*100%*	ja
			Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	*Na 3 jaar*	*100%*	ja
2.	**Impact**	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	*Na 3 jaar*	*50%*	nee

4.5. Thematisch: Goede Voeding

Ondanks dat het recht op een goede gezondheid is benoemd in artikel 25 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, is een goede gezondheid wereldwijd niet vanzelfsprekend. Eén van de thema's die cruciaal is voor een goede gezondheid is voeding. Zowel goede - als voldoende voeding zijn van groot belang voor een gezonde samenleving. Zo is enerzijds 1 op de 9 mensen wereldwijd ondervoed en hebben anderzijds ook meer dan 650 miljoen mensen juist obesitas. Om gezondere voedingspatronen mogelijk te maken zijn niet alleen individuele keuzes van belang. Zo is het van belang dat gezonde voeding ook daadwerkelijk beschikbaar is, tegen betaalbare prijzen. Ook is het belangrijk dat consumenten goede informatie kunnen krijgen over de gezondheid van de producten die zij kopen en dat aanbieders terughoudend zijn in marketing van ongezonde producten. Kortom, juist ondernemingen zijn aan zet om betaalbare gezondere opties aan te bieden, te promoten en duidelijke informatie te geven.

Bij dit engagementthema bouwen we voort op het eerdere engagementthema 'Access to Nutrition' dat we tot 2023 hebben gevoerd met de voedingsmiddelenindustrie. Echter, voegen we nu andere sectoren toe die een belangrijke rol spelen in het beschikbaar maken van (on)gezonde voeding, zoals de supermarktsector en brouwerijen. Ook verbreden we onze doelstellingen om zo de verschillende mogelijkheden die ondernemingen hebben om gezondere voedingspatronen te stimuleren in ons engagement te adresseren. Het gaat dan om het gezonder maken van de productenportefeuille, het betaalbaarder maken van gezonde voeding, het beleid rondom de marketing van ongezonde voeding, lobbyactiviteiten, maar ook om het verbeteren van de rapportages van ondernemingen over deze onderwerpen.

4.5.1. Overzicht

Doel van het thema

TABEL 4.5.1.1 DOELSTELLINGEN GOEDE VOEDING

Categorie	Indicatoren

Governance	• De onderneming heeft publieke doelstellingen die SMART zijn geformuleerd, om de gezondheidsimpact van hun productenportefeuille te vergroten.
	• De onderneming integreert het thema "Gezonde Voeding" in de corporate governance, bijvoorbeeld:
	  • Door doelen op gebied van gezonde voeding te integreren in haar beloningsbeleid.
	  • Door het thema aantoonbaar te beleggen en te bespreken binnen de relevante commissies van het bestuur.

Beleid	• De onderneming heeft publiek beschikbaar beleid om:
	  • Geen marketing van ongezonde voeding te richten op kinderen;
	  • Wanneer de onderneming alcoholische dranken produceert, verantwoord alcoholgebruik tegen te gaan en de marketing daarop aan te passen;
	  • Wanneer de onderneming babyvoeding produceert, publiekelijk kenbaar te maken dat het "The International Code of Marketing of Breast-milk Substitutes" respecteert.

Implementatie & monitoring	• De onderneming boekt aantoonbaar vooruitgang op haar doelstellingen. Bijvoorbeeld via:
	  • Het gezonder maken van bestaande producten;
	  • Het introduceren van gezondere producten en/of menu-opties;
	  • Het betaalbaar en breder beschikbaar maken van gezonde voeding;
	  • Het beter informeren van klanten wat betreft de voedingswaarde van haar producten;
	  • Het actief promoten en stimuleren van gezondere opties.

Samenwerking in de keten	• De onderneming werkt actief samen met andere belanghebbenden op het gebied van goede voeding. • De onderneming neemt publiekelijk op een positieve manier een standpunt in op het thema "Gezonde Voeding". Bijvoorbeeld via haar lobby-beleid en openbare standpunten.
Transparantie	• De onderneming meet de gezondheid van haar productenportefeuille en rapporteert hierover, bijvoorbeeld via een zogenaamd 'Nutrient Profiling System' dat de gezondheid van producten in kaart brengt. • De onderneming is transparant over haar lobbyactiviteiten op het thema "Gezonde Voeding".

Sustainable Development Goals

Dit engagementthema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals' (SDG's):

- SDG 2: Geen Honger
- SDG 3: Goede Gezondheid en Welzijn

Samenwerking

Bij dit engagement traject werken we samen met het 'Long-term Investors in People's Health' (LIPH) programma van 'ShareAction', het 'Interfaith Center on Corporate Responsibility' (ICCR), het 'Access to Nutrition Initiative' en de 'Health Engagement Alliance'.

LIPH

Het 'Long-term Investors in People's Health' (LIPH) programma van ShareAction is een samenwerkingsverband op het gebied van verantwoord beleggen en gezondheid. Het internationale initiatief richt zich op asset managers en asset owners die stappen willen zetten op het thema "Gezondheid". Binnen het thema "Gezondheid" wordt aandacht besteed aan toegang tot zorg (inclusief medicijnen), een gezond milieu (denk aan de gezondheidsimpact van luchtverontreiniging), gezonde voeding en gezonde werkomstandigheden. Doelen van het programma zijn o.a.

- Samenwerking bij engagement op het thema gezondheid;
- Kennis delen om de impact van beleggingen op het thema gezondheid beter in kaart te brengen;
- Inzicht krijgen in de belemmeringen die bedrijven ervaren, bijvoorbeeld op het gebied van regelgeving, om stappen te zetten naar een gezondere samenleving.

ICCR

Het Interfaith Center on Corporate Responsibility (ICCR) is een organisatie in de Verenigde Staten die in samenwerking met haar leden engagement voert en resoluties indient op diverse duurzaamheidsthema's, waaronder het thema "Gezonde Voeding". Deze samenwerking zullen we met name inzetten bij het escaleren wanneer engagement niet goed loopt, bijvoorbeeld door het indienen van resoluties.

Access to Nutrition Initiative

De 'Access to Nutrition Index' is een initiatief dat wereldwijd ondernemingen in de voedingssector rangschikt op basis van hun prestaties op onder andere de volgende thema's:

- Voorkomen van ondervoeding;
- Voorkomen van obesitas;
- Verantwoorde marketing richting kinderen;
- Het niet promoten van producten die borstvoeding kunnen vervangen.

De index is ontwikkeld op basis van kennis van investeerders, wetenschappers en relevante internationale organisaties zoals de 'United Nations World Health Organisation' (WHO). Er bestaat zowel een wereldwijde index, regionale indices die inzoomen op specifieke landen, als thematische indices. Voorbeelden van deze thematische indices zijn onderzoeken naar de marketing van vervangers van borstvoeding en de gezondheid van voeding voor jonge kinderen. De resultaten laten zien dat voedingsbedrijven nog belangrijke stappen op het thema Goede Voeding kunnen zetten. Zo blijkt dat slechts 1/3 van de onderzochte voedingsproducten als gezond kunnen worden gekwalificeerd.

Om de resultaten van het onderzoek via investeerders onder de aandacht te brengen bij ondernemingen, is er zowel een investor statement als een gezamenlijk engagement programma gelanceerd vanuit het Access to Nutrition Initiative. Aan beide initiatieven nemen we in het kader van dit engagementthema actief deel.

Health Engagement Alliance

In samenwerking met VGZ, A.S.R., Cardano en Achmea IM is de Health Engagement Alliance (HEAL) opgericht, een platform om samen te werken bij het engagement met fastfood ondernemingen. In eerste instantie zal dit gericht zijn op de bekendere fastfoodketens, waaronder Restaurant Brands International (o.a. Burger King), Yum!Brands (o.a. Pizzahut), McDonald's, Sodexo en Starbucks.

Voortgang

In de tweede helft van 2025 is er geen update over dit engagementthema.

Vervolg

Begin 2026 spreken wij met **PepsiCo**. Ook proberen wij een gesprek in te plannen met **Coca-Cola** en **McDonalds**. Daarnaast hebben wij vragen gesteld aan **Associated British Foods** en **Anheuser Busch InBev** over hun voortgang op het thema gezonde voeding en verwachten we een reactie van deze ondernemingen in de eerste helft van 2026.

4.5.2. Mijlpalen

Per eind december 2025 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.5.2.1 MIJLPALEN GOEDE VOEDING

	Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt[1]	1	2	3	4	5	6
1	The Coca-Cola Company	Verenigde Staten	Dranken	3,3/10						
2	PepsiCo, Inc.	Verenigde Staten	Dranken	4,5/10						
3	McDonald's Corp.	Verenigde Staten	Hotels, restaurants en vrije tijd	A*						
4	Associated British Foods plc	Verenigd Koninkrijk	Voedselproducten	AA*						
5	Anheuser-Busch InBev	België	Dranken	AA*						

1 Relatieve score in 'Access to Nutrition Global Index' (Voor de ondernemingen met * is de MSCI ESG Score weergegeven omdat de onderneming niet is opgenomen in de 'Access to Nutrition Global Index').

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Impact doelstelling behaald[1]
							Impact doelstelling niet behaald[2]
							Dialoog onsuccesvol

1 De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)
2 De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

4.5.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordtaan de hand van 3 onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we 4 kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.5.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.5.3.2 EVALUATIE

		Toelichting	Doelstellingen			
KPI		*Beschrijving*	*Doel*	*Wanneer?*	*Gerealiseerd?*	*Behaald?*
1.	**Proces**	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	*Na 1 jaar*	*100%*	ja
			Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	*Na 1 jaar*	*100%*	ja
			Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	*Na 3 jaar*	*80%*	nee
2.	**Impact**	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	*Na 3 jaar*	*0%*	nee

4.6. Thematisch: Just Transition

De transitie naar een klimaatneutrale economie heeft ingrijpende gevolgen voor werkgelegenheid, gemeenschappen, waardeketens én het milieu wereldwijd. Een rechtvaardige transitie – ofwel Just Transition – betekent dat deze omschakeling sociaal en ecologisch verantwoord plaatsvindt. Werknemers, toeleveranciers en gemeenschappen die geraakt worden door de energietransitie moeten eerlijk worden behandeld, beschermd en ondersteund. En dat geldt ook voor het milieu. Dit vraagt om beleid van ondernemingen dat inzet op sociale dialoog, her- en bijscholing van werknemers, bescherming van arbeidsrechten, zorg voor leefomstandigheden in mijnbouwgebieden en het voorkomen van milieuschade in kwetsbare regio's.

Internationale richtlijnen zoals de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights onderstrepen het belang van een rechtvaardige transitie. Toch hebben veel ondernemingen nog onvoldoende beleid en maatregelen om negatieve sociale en ecologische gevolgen van de klimaattransitie te voorkomen of te verzachten. Vooral in sectoren als de auto-industrie en mijnbouw, waar herstructurering en verandering in relevante grondstoffen centraal staan, is het risico op sociale ontwrichting en milieuschade groot. In dit engagementthema gaan wij daarom in gesprek met ondernemingen in deze sectoren. Het doel is om beleid, uitvoering en transparantie rond Just Transition te versterken, zodat de energietransitie eerlijk en duurzaam verloopt voor alle betrokkenen.

4.6.1. Overzicht

Doel van het thema

TABEL 4.6.1.1 DOELSTELLINGEN JUST TRANSITION

Categorie	Indicatoren
Governance	• Verantwoordelijkheid voor de just transition wordt op bestuursniveau belegd en de verantwoordelijke bestuurder heeft voldoende expertise op het thema. • Het bestuur voert gestructureerd de dialoog met experts en belanghebbenden op het thema. • Ondernemingen brengen hun just transition aanpak in lijn met de relevante internationale standaarden en richtlijnen op gebied van milieu, mensenrechten en arbeidsnormen.
Beleid	• De onderneming brengt de risico's voor, en impact op het milieu, werknemers en andere belanghebbenden als gevolg van de klimaattransitie in kaart en ontwikkelt beleid om die risico's aan te pakken. • De onderneming stelt tijdsgebonden en meetbare indicatoren vast voor het mitigeren van de impact van de klimaattransitie op het milieu, haar werknemers en andere belanghebbenden. • De onderneming identificeert grondstoffen en leveranciers waarvoor het verhoogde due diligence uitvoert. • De onderneming stelt verwachtingen aan haar leveranciers ten aanzien van milieubescherming en sociale bescherming van werknemers en andere belanghebbenden. • De onderneming brengt haar beleid voor directe en indirecte lobbyactiviteiten in lijn met de doelen van de just transition.
Implementatie	• De onderneming voert de sociale dialoog met werknemers, vakbonden en andere belanghebbenden over de just transition. • De onderneming verschaft werknemers toegang tot groene en waardige banen en biedt werknemers om- en bijscholing aan. • De onderneming waarborgt milieubescherming bij haar eigen activiteiten en in de waardeketen. • De onderneming waarborgt de sociale bescherming van haar werknemers en andere belanghebbenden in de klimaattransitie. • De onderneming houdt rekening met kansengelijkheid bij de maatregelen die het neemt voor de just transition.
Monitoring & Transparantie	• De onderneming rapporteert over de risico's voor, en impact op het milieu, werknemers en andere belanghebbenden als gevolg van de klimaattransitie. • De onderneming rapporteert over de impact van de just transition maatregelen die het neemt.

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit het meeste aan bij de volgende Sustainable Development Goals (SDG's):

- SDG 8: Eerlijk werk en economische groei (8.5, 8.7)
- SDG 10: Ongelijkheid verminderen (10.1)
- SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie (12.6)

Samenwerking

Voor het thema Just Transition werken we samen met verschillende internationale en nationale partners. Zo nemen we deel aan het Just Transition engagementinitiatief van het Interfaith Center on Corporate Responsibility (ICCR) ter bevordering van verantwoorde lithiumwinning. Daarnaast zijn we betrokken bij het Investor Initiative on Responsible Nickel Supply Chains dat wordt gecoördineerd door de Vereniging van Beleggers voor Duurzame

Ontwikkeling (VBDO) en Rainforest Foundation Norway. In dit initiatief werken we samen met andere beleggers aan engagement met autofabrikanten over verantwoorde toeleveringsketens van nikkel, een cruciaal metaal voor autobatterijen.

Voortgang

In de tweede helft van het jaar hebben we met ondergenoemde ondernemingen een eerste gesprek gevoerd.

Anglo American

Dit najaar had Anglo American helaas geen tijd voor een gesprek. De onderneming gaf aan te druk te zijn met de fusie met de Canadese mijnbouwonderneming Teck. In december is de fusie door de aandeelhouders goedgekeurd. In 2026 zullen we dus met deze nieuwe onderneming Anglo Teck de dialoog voortzetten. Anglo American was nog wel bereid schriftelijk een aantal vragen te beantwoorden. De onderneming schreef ons dat ze momenteel vooral inzet op verantwoord mijnbeheer via beleid zoals de 'Social Way' en de 'Mine Closure Toolbox', waarin veel aandacht is voor duurzaamheid, lokale gemeenschappen en rechtvaardige transitie. Acties zijn onder meer: samenwerking met lokale partners voor duurzame energie in Zuid-Afrika, projecten voor leveringszekerheid van water (in Chili) en programma's voor onderwijs en werkgelegenheid. In volgende gesprekken willen we bespreken hoe de nieuwe gecombineerde onderneming de Just Transition agenda verder gaat invullen en uitvoeren met aantoonbare positieve impact voor medewerkers en andere stakeholders

BMW

In het eerste gesprek met BMW gaf de onderneming aan dat het thema Just Transition al enkele jaren op de agenda staat. BMW publiceerde deze zomer een nieuwe versie van het Just Transition beleid. De onderneming worstelt nog wel wat, zowel intern, als richting stakeholders, met de scope van het onderwerp en verwachtingen daarover. Voor BMW betekent het ook vooral verbanden leggen tussen aspecten van personeelsbeleid en strategie en milieu en sociale aspecten en risico's in de waardeketen. BMW gaf in het gesprek aan graag van beleggers te horen hoe zij de scope zien van het thema, welke aspecten zij vooral belangrijk vinden en op welke KPI's zij vooral rapportage verwachten. Wij spraken af dat we naar aanleiding van dit eerste gesprek BMW een aantal concrete suggesties voor verbetering van beleid en rapportage te zullen delen. Hierover zullen wij in 2026 verder spreken. Ook hebben we BMW geïnformeerd dat wij meedoen aan het 'Responsible Nickel Supply Chains' engagementinitiatief van VBDO.

Ford Motor Company

Tijdens het eerste gesprek met Ford gaf de onderneming aan dat de recent uitgevoerde dubbele materialiteitsanalyse conform CSRD en mensenrechtenrisico-beoordeling ertoe heeft geleid dat Just Transition als materieel thema is geïdentificeerd. Ford zet in op het toekomstbestendig maken van werknemers via diverse trainingsprogramma's en werkt in regio's met nieuwe EV-fabrieken samen met lokale gemeenschappen om ook omwonenden voor te bereiden op nieuwe werkgelegenheid. Ford voert jaarlijks een risicoanalyse uit voor haar omvangrijke toeleveringsketen van ruim 4.800 directe toeleveranciers. De focus ligt primair op deze 'Tier 1' toeleveranciers, maar bij signalen van verhoogd risico wordt dieper in de keten gekeken. Ford heeft daarnaast 126 toeleveranciers verderop in de waardeketen, waaronder mijnlocaties, in kaart gebracht, waarvoor het zelf audits uitvoert. Daarnaast stimuleert Ford leveranciers van ruwe grondstoffen om zich te certificeren door standaarden voor verantwoorde mijnbouw. Het bedrijf erkent dat centralisatie van inkoop niet altijd haalbaar is, gezien de mondiale spreiding en schaarste van kritieke mineralen, en richt zich daarom op transparantie, audits en certificering.

Mineral Resources

In het eerste gesprek met Mineral Resources (MinRes), in de tweede helft van 2025, bespraken we de positie van de onderneming in de energietransitie en kansen en uitdagingen die hieraan verbonden zijn. MinRes gaf aan niet geheel op de hoogte te zijn van de term Just Transition, maar wel veel principes van dit concept toe te passen in de bedrijfsvoering. Zo zijn 'stakeholder engagement' en 'social impact assessments' sterk verankerd, in lijn met Australische wet- en regelgeving. Daarnaast probeert MinRes een goede relatie te onderhouden met lokale gemeenschappen door het bieden van werkgelegenheid en het opzetten van lokale bedrijven in samenwerking met de traditionele eigenaren. Het bedrijf staat open voor feedback van investeerders over het explicieter maken van deze thema's in beleid en rapportages.

Renault

Tijdens het eerste gesprek met Renault over het beleid rondom Just Transition gaf de onderneming aan dat de recent uitgevoerde dubbele materialiteitsanalyse ertoe heeft geleid dat het thema biodiversiteit hoger op de agenda van het bestuur is komen te staan. Dit is relevant, gezien de grote impact van mijnbouw voor batterijgrondstoffen op biodiversiteit. Dit biedt een aanknopingspunt voor verdere dialoog over dit onderwerp. Renault lichtte toe hoe het bedrijf inzet op het toekomstbestendig maken van werknemers via de eigen 'ReKnow' University. Daarbij werden voorbeelden genoemd van productielocaties die, nadat ze overbodig waren geworden, zijn getransformeerd voor nieuwe productieprocessen, waardoor werkgelegenheid behouden kon blijven. Opvallend is dat Renault een deel van de productie uitbesteedt, waardoor de directe verantwoordelijkheid voor arbeidsomstandigheden van werkers verschuift naar externe partijen. Hier zullen we in vervolggesprekken alert op blijven. Renault gaf verder aan dat het mitigeren van milieu- en sociale impact van de klimaattransitie in de toeleveringsketen een grote uitdaging is. De onderneming werkt samen met toeleveranciers en stelt hoge standaarden, maar heeft beperkte controle over

de mate waarin deze standaarden verder in de keten – tot op mijnbouwniveau – worden doorgegeven en nageleefd.

Vervolg

In 2026 willen we weer met alle ondernemingen spreken. Bij de planning van gesprekken houden we onder andere rekening met publicatie van het nieuwe duurzaamheidsverslag van de onderneming.

4.6.2. Mijlpalen

Per eind december 2025 laat het thema onderstaande voortgang op de mijlpalen zien.

TABEL 4.6.2.1 MIJLPALEN JUST TRANSITION

	Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt	1	2	3	4	5	6
1	BMW	Duitsland	Automobielen	1,3/20						
2	Ford Motor Company	Verenigde Staten	Automobielen	5/20						
3	Renault SA	Frankrijk	Automobielen	3,8/20						
4	Anglo American plc	Zuid-Afrika	Metaal & Mijnbouw	11,4/25						
5	Mineral Resources Ltd.	Australië	Metaal & Mijnbouw	n.a.						

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Impact doelstelling behaald[1]
							Impact doelstelling niet behaald[2]
							Dialoog onsuccesvol

1 De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)
2 De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

4.6.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van 3 onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we 4 kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.6.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.6.3.2 EVALUATIE

		Toelichting	Doelstellingen			
KPI		*Beschrijving*	*Doel*	*Wanneer?*	*Gerealiseerd?*	*Behaald?*
1.	**Proces**	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	*Na 1 jaar*	*100%*	ja
			Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	*Na 1 jaar*	*100%*	ja
			Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	*Na 3 jaar*	*0%*	nee
2.	**Impact**	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	*Na 3 jaar*	*0%*	nee

4.7. Thematisch: Kleding en Circulariteit

De kledingsector heeft momenteel een grote negatieve impact op milieu en klimaat. Dit komt door het gebruik van specifieke grondstoffen inclusief chemicaliën, het veroorzaken van CO_2-emissies, het grote watergebruik en watervervuiling. De sector veroorzaakt ongeveer 8% van de totale CO_2-emissies wereldwijd en gebruikt jaarlijks 93 biljoen liter water. Met name de bewerking van materialen en het kleuren van de stoffen, leidt tot veel watervervuiling. Maar vooral ook de relatief korte gebruiksduur van veel kleding zorgt voor een grote milieudruk. De kledingsector is nog verre van circulair en dit leidt tot enorme volumes aan afval, bestaande uit snel afgedankte - of zelfs onverkochte kleding. Per jaar belandt er 92 miljoen ton kledingafval op stortplaatsen. En als de verwachte groei van de kledingproductie, inclusief 'fast-fashion' doorzet, zal de hoeveelheid afval veroorzaakt door de sector tegen het einde van het decennium stijgen tot 134 miljoen ton per jaar. Kortom, de huidige, lineaire wijze waarop de kledingsector functioneert, betekent een grote belasting voor het milieu en een significant risico voor het klimaat en de menselijke gezondheid. Om de milieuproblemen in deze sector te verminderen, zal ze veel meer circulair moeten worden.

4.7.1. Overzicht

Doel van het thema

Doel van dit engagementprogramma is om de geselecteerde ondernemingen de nodige stappen te laten nemen om serieus de transitie van een lineaire naar een circulaire kledingsector in te zetten. We vragen daartoe het volgende van de geselecteerde ondernemingen:

TABEL 4.7.1.1 DOELSTELLINGEN KLEDING EN CIRCULARITEIT

Categorie	Toelichting
Governance	De onderneming maakt de transitie naar een meer circulaire kledingsector onderdeel van de strategie. En de eindverantwoordelijkheid voor de voortgang is duidelijk belegd bij het bestuur van de onderneming
Beleid	De onderneming ontwikkelt adequaat beleid gericht op de transitie naar een circulaire economie. Onderdeel daarvan zijn concrete tijdgebonden doelen, met indicatoren waarop voortgang wordt gemeten en gerapporteerd
Implementatie & monitoring	De onderneming implementeert het beleid, meet de voortgang op basis van concrete indicatoren en rapporteert daarover in publieke rapportages
Samenwerking in de keten	De onderneming werkt samen met experts, sectorgenoten en andere relevante partijen, om kennis te ontwikkelen en te delen en daarmee de transitie te versnellen
Transparantie	De onderneming rapporteert transparant aan investeerders en andere belanghebbenden over kansen, risico's en de concrete voortgang naar een meer circulair business model en bedrijfsvoering

Bij het onderdeel 'governance' zullen we ook kijken of doelen met betrekking tot circulariteit onderdeel zijn van het beloningsbeleid van het bestuur van de onderneming. En we zullen vragen hoe de onderneming zich opstelt ten aanzien van nieuwe wetgeving die de transitie naar meer circulair werken moet stimuleren en faciliteren. We rekenen op een constructieve houding van de ondernemingen in de sector ten aanzien van dergelijke nieuwe wetgeving.

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals' (SDG's):

- SDG 12: Verzeker duurzame consumptie- en productiepatronen (12.2, 12.4, 12.5, 12.6)
- SDG 14: Behoud en maak duurzaam gebruik van oceanen, zeeën en maritieme hulpbronnen (14.1)

Samenwerking

Achmea IM heeft zich eind 2024 aangesloten bij het engagementinitiatief 'Fostering Action on Biodiversity through Responsible Investment in Clothing' ofwel FABRIC, gecoördineerd door de 'Finance for Biodiversity Foundation'. De doelen van dit programma, waaronder gebruik van duurzame materialen en de transitie naar een meer circulaire kledingsector, komen grotendeels overeen met de doelen van ons engagementthema. In het najaar van 2025 voerden we opnieuw een aantal gesprekken samen met andere beleggers van het FABRIC initiatief. Met deze samenwerking laten we de ondernemingen zien dat steeds meer beleggers duurzaamheid en circulariteit in de kledingsector van belang vinden. Omdat het FABRIC initiatief een goede samenwerking biedt op dit voor de kledingsector heel belangrijke - maar nog relatief nieuwe - thema, overwegen we het engagementthema voort te zetten, bijvoorbeeld met een aantal andere ondernemingen. We willen in het eerste halfjaar van 2026 de opties verder uitwerken.

Voortgang thema

In het afgelopen halfjaar hebben we opnieuw met een aantal ondernemingen gesproken of schriftelijk informatie uitgewisseld. Hieronder een kort verslag van deze contacten.

Adidas

We spraken Adidas voor de derde keer, in november. We deden het gesprek samen met de groep beleggers van het FABRIC initiatief van de 'Finance for Biodiversity

Foundation'. We bespraken de voortgang op gebied van gebruik van duurzamere materialen, beperking van de impact op verlies van biodiversiteit en de ontwikkeling van circulaire bedrijfsmodellen. Adidas werkt met certificeringen en traceerbaarheid voor katoen en leer en gebruikt sinds 2018 al 100% gecertificeerde katoen, voornamelijk van het initiatief 'Better Cotton'. Voor verduurzaming van leer wordt samengewerkt met de 'Leather Working Group'. Op gebied van circulaire bedrijfsmodellen experimenteert de onderneming met terugname, reparatie en doorverkoop in geselecteerde markten. Adidas ontwikkeld oplossingen en past die aan afhankelijk van de lokale context. Duurzaam ontwerp, maar ook consumenteneducatie zijn belangrijke elementen van de transitie naar meer circulair werken. Adidas werkt ook samen met branchepartners, beleidsmakers en NGO's om circulaire modellen te bevorderen. Voor Adidas ligt de uitdaging vooral in het ontwikkelen en opschalen van circulaire bedrijfsmodellen.

Gildan

Met Gildan hadden we in december het derde gesprek. De onderneming had recent de overname van concurrent Hanesbrands afgerond. Ook op gebied van duurzaamheid en rapportage betekent deze overname een flinke uitdaging. Aanpak, data en rapportage moeten geïntegreerd worden. Volgens het Gildan team is ook Hanesbrands goed op weg wat betreft duurzaamheid en zal het werk onverkort worden voortgezet. Gildan toont duidelijk voortgang op gebied van duurzaam materiaalgebruik, met vooral aandacht voor duurzamer geproduceerde katoen, katoenrecycling en gerecycled polyester. Ook de rapportage over circulariteit is verbeterd. Zo schrijft Gildan dat ze nu ook kijkt naar zogenaamde 'end of life' oplossingen, ofwel, hoe producten na gebruik ingezameld kunnen worden en bewerkt voor hergebruik. We zien dit als eerste signaal van implementatie van de eerder gedane toezegging en noteren daarom een mijlpaal voor implementatie.

Hennes & Mauritz

We spraken in september voor de derde keer met H&M. De onderneming toont voortgang in gebruik van duurzame materialen en gebruikt nu vrijwel alleen gerecycled polyester. Ook werkt H&M hard aan textiel-naar-textielrecycling, maar heeft daarvoor nog geen concrete doelen. Ook op gebied van versnelling van circulaire activiteiten is er vooruitgang. In het gesprek gaf H&M aan dat voor verdere versnelling goede regelgeving, investeringen en samenwerking binnen de sector essentieel zijn. H&M investeert in technologie en infrastructuur, maar pleit voor geharmoniseerd beleid en fiscale stimulansen, vooral voor de verkoop van tweedehands goederen. De onderneming schrijft dat het aantal markten waar tweedehands producten verkocht worden groeit. Voor de verbetering van de rapportage van H&M op punten die we eerder met de onderneming bespraken, zoals meer informatie over duurzaamheid van materialen en over de ontwikkelingen van circulaire bedrijfsmodellen, noteren we een mijlpaal voor implementatie.

Inditex

We spraken in juli voor de tweede keer met Inditex. Ook dit gesprek deden we samen met de FABRIC investor groep. We bespraken het belang van een goede impactanalyse als basis voor het stellen van prioriteiten op gebied van duurzaamheid. Inditex werkt daar aan maar kan dit nog verder verbeteren. We boden de onderneming daarom een aantal voorbeelden van ondernemingen die in analyse en rapportage over impact al verder zijn. In het volgende gesprek met de onderneming willen we nader ingaan op de circulariteitsstrategie en de mogelijkheden die Inditex heeft om in samenwerking met de leveranciers de producten verder te verduurzamen en circulair gebruik van materialen te bevorderen. Zo willen we meer inzicht krijgen in hoe Inditex inzet op verduurzaming van de katoenproductie en welke criteria de onderneming hanteert voor regeneratieve landbouw.

TJX

In oktober spraken we voor de derde keer met TJX. We voerden dit gesprek samen met 1 ander lid van de FABRIC groep. TJX heeft geen grote ambities of doelen op gebied van circulariteit. Toch nemen de duurzaamheidsexperts deel aan diverse sectorinitiatieven over verduurzaming om goed te weten wat er speelt en om te anticiperen op verwachte wettelijke eisen rond verduurzaming van de kledingindustrie, zoals eisen rond eco-design en het digitale productpaspoort. We bespraken met TJX dat het van belang is om ontwikkelingen in de markt goed te volgen en stelden daarom voor om in de 'corporate responsibility leadership committee' een gesprek te agenderen over een routekaart voor verduurzaming van materiaalgebruik voor eigen-merk producten. We kregen op dit voorstel een voorzichtige toezegging. We noteren dit als een mijlpaal 'toezegging' en willen hier in het volgende gesprek met de onderneming op terug komen.

VF Corp

In oktober spraken we de duurzaamheidsexperts van VF Corp voor de derde keer. Ook dit gesprek deden we samen met de FABRIC investor groep. Het VF team vertelde over de voortgang op gebied van impactanalyse, duurzamere materialen en de ontwikkeling van circulaire verdienmodellen. Het doel om tenminste 50% gerecycled polyester te gebruiken is inmiddels behaald. Voor katoen wordt onder andere ingezet op regeneratieve landbouw. Daarover willen we nog wel meer horen wat betreft de gehanteerde methode, criteria en beoogde positieve impact. Op gebied van circulaire bedrijfsmodellen onderzoekt VF verschillende mogelijkheden voor hergebruik, recycling en reparatiediensten. Over de ontwikkelingen op dit punt kan VF de rapportage ook nog verder verbeteren.

Vervolg

In de eerste helft van 2026 willen we nog een keer met de ondernemingen spreken. Mede op basis van de nieuwe duurzaamheidsverslagen kunnen we de voortgang evalueren en gaan we bekijken voor welke ondernemingen we de dialogen afronden en voor welke ondernemingen voortzetting van de dialoog zinvol is.

4.7.2. Mijlpalen

Per eind december 2025 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.7.2.1 MIJLPALEN KLEDING EN CIRCULARITEIT

	Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt[1]	1	2	3	4	5	6
1	adidas AG	Duitsland	Textiel, kleding en luxeproducten	AAA						
2	FAST RETAILING CO., LTD.	Japan	Detailhandel	AA						
3	Gildan Activewear Inc.	Canada	Textiel, kleding en luxeproducten	AA						
4	Hennes & Mauritz AB	Zweden	Detailhandel	AA						
5	Industria de Diseno Textil, S.A.	Spanje	Detailhandel	AA						
6	TJX Companies Inc	Verenigde Staten	Detailhandel	A						
7	V.F. Corporation	Verenigde Staten	Textiel, kleding en luxeproducten	AAA						
8	Zalando SE	Duitsland	Detailhandel	AA						

1 MSCI ESG score

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Impact doelstelling behaald[1]
							Impact doelstelling niet behaald[2]
							Dialoog onsuccesvol

1 De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)
2 De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

TABEL 4.7.2.2 TOEZEGGINGEN EN AANPASSINGEN BELEID IN RAPPORTAGEPERIODE

Onderneming	Doelstelling	Realisatie
Gildan	• Transparantie: De onderneming rapporteert transparant aan investeerders en andere belanghebbenden over kansen, risico's en de concrete voortgang naar een meer circulair business model en bedrijfsvoering.	• In het duurzaamheidsverslag over 2024 schrijft Gildan dat meer opties worden verkend voor recycling van kleding na einde levensduur.
Hennes & Mauritz	• Transparantie: De onderneming rapporteert transparant aan investeerders en andere belanghebbenden over kansen, risico's en de concrete voortgang naar een meer circulair bedrijfsmodel en bedrijfsvoering.	• H&M verbeterde de rapportage met meer informatie over duurzaamheid van gebruikte materialen en over de groei van circulaire bedrijfsmodellen.
TJX	• Beleid: De onderneming ontwikkelt adequaat beleid gericht op de transitie naar een circulaire economie.	• TJX toonde zich bereid om intern de opties voor een plan voor meer duurzaam materiaalgebruik te bespreken.

4.7.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van 3 onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we 4 kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.7.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.7.3.2 EVALUATIE

		Toelichting	Doelstellingen			
KPI		*Beschrijving*	*Doel*	*Wanneer?*	*Gerealiseerd?*	*Behaald?*
1.	**Proces**	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	*Na 1 jaar*	*100%*	ja
			Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	*Na 1 jaar*	*100%*	ja
			Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	*Na 3 jaar*	*100%*	ja
2.	**Impact**	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	*Na 3 jaar*	*62%*	ja

4.8. Thematisch: Klimaattransitie Luchtvaart

De luchtvaartsector staat voor een enorme uitdaging als het gaat om de klimaattransitie. Deze sector is verantwoordelijk voor ongeveer 2-3% van de wereldwijde CO_2-uitstoot, en de vraag naar luchtvervoer blijft groeien. Om de klimaatdoelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs te halen, moet de luchtvaartsector drastische maatregelen nemen om de uitstoot te verminderen. Eén van de belangrijkste strategieën is de ontwikkeling en inzet van duurzame vliegtuigbrandstoffen (SAF). Deze brandstoffen, gemaakt van hernieuwbare bronnen zoals plantaardige oliën en afval, kunnen de CO_2-uitstoot van vliegtuigen aanzienlijk verminderen. Een andere belangrijke maatregel is het verbeteren van de operationele efficiëntie. Dit omvat het optimaliseren van vluchtroutes en het moderniseren van de vloot met zuinigere vliegtuigen om brandstofverbruik en uitstoot te minimaliseren. Voor de langetermijn moet de sector ook kijken naar hybride en elektrische vliegtuigen. Tot slot speelt regelgeving — waar ondernemingen via hun lobbyactiviteiten invloed op uitoefenen — een cruciale rol. Overheden kunnen emissienormen stellen en de sector stimuleren om te investeren in groene technologieën.

4.8.1. Overzicht

Doel van het thema

TABEL 4.8.1.1 DOELSTELLINGEN KLIMAATTRANSITIE LUCHTVAART

Categorie	Indicatoren
Governance	• De onderneming belegt verantwoordelijkheid voor klimaatbeleid op bestuursniveau. • Beloningsbeleid voor bestuurders is gekoppeld aan klimaatdoelstellingen.
Beleid	• De onderneming heeft reductiedoelstellingen voor scope 1, 2 en 3-emissies. • De onderneming heeft extern gevalideerde 'science-based' emissiereductie-doelstellingen. • De onderneming heeft een doelstelling voor netto-nul uitstoot. • De onderneming maakt onderscheid tussen emissiereductie en -compensatie in haar strategie en doelstellingen. • De onderneming heeft een strategie en doelstellingen voor het beperken van condenssporen. • De onderneming brengt haar lobbybeleid in lijn met de eigen klimaatambities. • De onderneming voert een klimaatscenario-analyse uit.
Innovatie	• De onderneming ontwikkelt een plan voor de transitie van haar vloot. • De onderneming ontwikkelt een inkoopbeleid voor duurzame vliegtuigbrandstof. • De onderneming neemt maatregelen om route-efficiëntie te verbeteren. • De onderneming brengt geplande investeringen in lijn met haar klimaatdoelstellingen.
Samenwerking	• De onderneming werkt samen met branchegenoten en leveranciers voor het verbeteren van brandstofefficiëntie. • De onderneming werkt samen met branchegenoten en leveranciers voor de opschaling van duurzame vliegtuigbrandstof. • De onderneming draagt bij aan wetenschappelijke onderzoek over de klimaateffecten van condenssporen.
Transparantie	• De onderneming rapporteert emissiedata voor scope 1, 2 en 3-emissies. • De onderneming rapporteert over de klimaateffecten van condenssporen. • De onderneming rapporteert over haar brandstofverbruik. • De onderneming rapporteert aan CDP over haar klimaattransitieplan.

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals' (SDG's):

- SDG 7: Betaalbare en duurzame energie (7.2 en 7.3)
- SDG 9: Industrie, innovatie en infrastructuur (9.4)
- SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie (12.2, 12.4 en 12.6)
- SDG 13: Klimaatactie (13.2 en 13.3)

Voortgang

In de eerste helft van het jaar hebben we het voorbereidend onderzoek voor dit thema gedaan. Ook hebben we alle ondernemingen in het thema een brief gestuurd met een introductie van onze zorgen rond het thema en het verzoek tot een dialoog daarover.

American Airlines

In november 2025 voerden wij een eerste engagementgesprek met American Airlines. De luchtvaartmaatschappij erkent de grote uitdagingen om haar klimaatdoelstellingen te realiseren, mede door groei van de business, beperkte decarbonisatie-opties en afhankelijkheid van externe factoren zoals de beschikbaarheid en prijs van Sustainable Aviation Fuel (SAF) en vertragingen in de levering van nieuwe,

zuiniger toestellen bij vliegtuigleveranciers. Hoewel American Airlines concrete reductie-doelstellingen heeft geformuleerd, is het bedrijf momenteel niet op koers om de intensiteitsreductie van 45% in 2035 te halen. SAF-inkoop blijft beperkt door hoge kosten en een krappe markt, ook zijn langetermijncontracten financieel nauwelijks schaalbaar. Daaropvolgend lijkt American's doelstelling om tegen 2030 10% SAF in hun brandstofmix te hebben ook bemoeilijkt. De onderneming doet onderzoek naar de nadelige klimaateffecten van condenssporen, maar bevindt zich hierbij nog in de leerfase, evenals andere luchtvaartmaatschappijen. In het vervolg willen we inzetten op meer transparantie over de herkomst en duurzaamheidseisen omtrent SAF-inkoop, en een verdere dialoog over de balans tussen ambitie en haalbaarheid van klimaatdoelen.

CH Robinson Worldwide

CH Robinson gaf tijdens het eerste gesprek inzicht in hoe klimaatdoelstellingen en -risico's worden geïntegreerd in hun businessmodel. Ze erkenden tijdens het gesprek de uitdagingen rond het stellen van ambitieuze klimaatdoelen, vooral voor scope 3-emissies, en benadrukten het belang dat zij hechten aan realistische, haalbare doelen omdat ze geen beloften willen maken die ze niet kunnen waarmaken. Samenwerking met klanten en partners, inclusief MKB-bedrijven en sectorinitiatieven (zoals het Smart Freight Center), speelt een centrale rol in hun klimaataanpak. Daarnaast vormen scenarioanalyses de basis voor hun strategische besluitvorming. ESG is verankerd in hun governance-structuur, met betrokkenheid van de raad van bestuur en verschillende commissies, maar het behalen van klimaatdoelen is nog niet gekoppeld aan het beloningsbeleid van CH Robinson.

Delta Air Lines

Ondanks meerdere pogingen tot verzoek voor een engagementgesprek, waaronder een verzoek direct gericht aan de CEO van Delta Airlines, is het niet gelukt om een reactie van het bedrijf te krijgen. Om die reden sluiten wij het traject af zonder succes en voegen we de onderneming toe aan de escalatielijst. In de eerste helft van 2026 selecteren we een nieuw luchtvaartbedrijf voor engagement.

DSV

Wij hebben in het afgelopen najaar met DSV gesproken, met name over de gevolgen van de overname van Schenker. De integratie van Schenker vereist een herberekening van emissiebaselines en doelstellingen, maar de strategische aanpak blijft volgens DSV A/S ongewijzigd. Belangrijke uitdagingen voor DSV A/S zijn scope 3-emissies, de verdere adoptie van SAF en het opschalen van duurzame infrastructuur. DSV vertelde dat ze in zet op partnerships, innovatie en interne financiële mechanismen om voortgang te boeken op dit gebied. Wij plannen een nieuw gesprek met DSV/AS in, met de focus op nieuwe klimaatdoelen en de consolidatie van best practices tussen Schenker en DSV A/S.

Expeditors International

Ondanks herhaalde contactpogingen, waaronder een poging gericht aan de CEO van Expeditors, is het niet gelukt om een reactie te krijgen van het bedrijf. We sluiten om deze reden de dialoog onsuccesvol af en voegen de onderneming toe aan de escalatielijst. In de eerste helft van 2026 selecteren we een nieuw luchtvaartbedrijf voor engagement.

Vervolg

In 2026 willen we weer met alle ondernemingen spreken. Bij de planning van gesprekken houden we onder andere rekening met publicatie van het nieuwe duurzaamheidsverslag van de onderneming.

4.8.2. Mijlpalen

Per eind december 2025 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.8.2.1 MIJLPALEN KLIMAATTRANSITIE LUCHTVAART

	Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt[1]	1	2	3	4	5	6
1	C.H. Robinson Worldwide, Inc.	Verenigde Staten	Luchttransport & Logistiek	6,38						
2	DSV A/S	Denemarken	Luchttransport & Logistiek	6,34						
3	Expeditors International of Washington, Inc.	Verenigde Staten	Luchttransport & Logistiek	6,33						
4	Delta Air Lines, Inc.	Verenigde Staten	Luchtvaartmaatschappijen	5,09						
5	American Airlines Group, Inc.	Verenigde Staten	Luchtvaartmaatschappijen	5,48						

1 De MSCI Low Carbon Transition Score meet de mate van afstemming van een onderneming met de 'Low Carbon Transition'. Ondernemingen met een hogere score zijn meer in lijn met de 'Low Carbon Transition' in vergelijking met ondernemingen met lagere scores. (Score: 0-10)

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Impact doelstelling behaald[1]
							Impact doelstelling niet behaald[2]
							Dialoog onsuccesvol

1 De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)
2 De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

4.8.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van 3 onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we 4 kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.8.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.8.3.2 EVALUATIE

		Toelichting	Doelstellingen			
KPI		*Beschrijving*	*Doel*	*Wanneer?*	*Gerealiseerd?*	*Behaald?*
1.	**Proces**	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	*Na 1 jaar*	*100%*	ja
			Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	*Na 1 jaar*	*100%*	ja
			Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	*Na 3 jaar*	*0%*	nee
2.	**Impact**	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	*Na 3 jaar*	*0%*	nee

4.9. Thematisch: Klimaattransitie Chemie

De chemiesector is een belangrijke pijler van de wereldeconomie en levert circa 2% van het mondiale BBP. De primaire chemicaliën – ammoniak, methanol en high–value chemicaliën – vormen de basis voor een breed scala aan producten. Tegelijkertijd veroorzaakt de sector aanzienlijke klimaatschade: ongeveer 4% van de wereldwijde CO_2–uitstoot komt uit chemische productie. Zonder verduurzaming zal de productie van primaire chemicaliën én de uitstoot tegen 2050 ruimschoots verdubbelen. Decarbonisering is daarom cruciaal, maar complex, omdat fossiele brandstoffen de benodigde koolstof en waterstof leveren en de diversiteit aan producten en processen het lastig maakt om het ambitieniveau van klimaatdoelen vast te stellen. Waterstofproductie voor ammoniak en methanol is een grote emissiebron waardoor opschaling van met hernieuwbare energie geproduceerde groene waterstof essentieel is. Ook koolstofafvang en -opslag (CCS) kan emissies verlagen, waarbij afgevangen CO_2 opnieuw kan dienen als grondstof. Toch zijn deze technologiën nog niet altijd economisch aantrekkelijk of eenvoudig op te schalen.

4.9.1. Overzicht

Doel van het thema

TABEL 4.9.1.1 DOELSTELLINGEN KLIMAATTRANSITIE CHEMIE

Categorie	Indicatoren
Governance	• De onderneming stelt een bestuurder of bestuurscommittee aan met de verantwoordelijkheid voor het toezicht op het klimaatbeleid. • Beloningsbeleid voor bestuurders is gekoppeld aan klimaatdoelstellingen. • De verantwoordelijke bestuurders hebben voldoende en aantoonbare kennis op het gebied van klimaat.
Beleid	• De onderneming heeft reductiedoelstellingen voor scope 1, 2 en 3 emissies. • De onderneming heeft extern gevalideerde 'science-based' emissiereductie-doelstellingen. • De onderneming heeft een doelstelling voor netto nul uitstoot. • De onderneming heeft een doelstelling voor volledige (hernieuwbare) elektrificatie in de productieprocessen. • De onderneming voert een klimaatscenario-analyse uit die tenminste een 1.5°C scenario omvat.
Strategie	• De onderneming brengt geplande investeringen in lijn met haar klimaatdoelstellingen. • De onderneming stelt een kapitaalallocatieplan op voor CCUS. • De onderneming ontwikkelt een plan voor het uitfaseren van langetermijn investeringen in koolstofintensieve activa. • De onderneming ontwikkelt een plan voor het elektrificeren van haar productieprocessen.
Transparantie	• De onderneming rapporteert emissiedata voor scope 1, 2 en 3 emissies. • De onderneming rapporteert aan CDP over haar klimaattransitieplan. • De onderneming maakt onderscheid tussen emissiereductie en -compensatie in haar strategie en doelstellingen. • De onderneming brengt haar lobbybeleid in lijn met de eigen klimaatambities en het Klimaatakkoord van Parijs.

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals' (SDG's):

- SDG 7: Betaalbare en duurzame energie (7.2 en 7.3)
- SDG 9: Industrie, innovatie en infrastructuur (9.4)
- SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie (12.2, 12.4 en 12.6)
- SDG 13: Klimaatactie (13.2 en 13.3)

Samenwerking

Via de Dutch Engagement Coalition (DEC)[6] gaan we de samenwerking aan met onze Nederlandse branchegenoten. Waar ons engagement met de chemiesector overlapt, voeren we samen de dialoog. In alle dialogen nemen we een actieve rol. Dit kan, zoals bepaald in de 'Terms of Reference' van de DEC als "Lead" of "Active supporting investor". Daarnaast delen we best-practices met elkaar en ontwikkelen we gezamenlijke engagementverwachtingen voor de sector.

Voortgang

Ecolab

Ecolab Inc. is een Amerikaanse multinational en wereldmarktleider op het gebied van water-, hygiëne- en infectiepreventieoplossingen. Het bedrijf is onderverdeeld in 3 divisies: Global Industry, Global Institutional & Specialty en Global Healthcare & Life Sciences. Via deze bedrijfssegmenten levert het chemische reinigings- en desinfectiemiddelen, systemen voor waterbeheer (Nalco Water) en ongediertebestrijding. Deze producten worden geleverd aan tal van sectoren, zoals de horeca,

[6] De Dutch Engagement Coalition (DEC) is een groep gelijkgestemde Nederlandse investeerders bestaande uit Achmea IM, APG, a.s.r. asset management, MN, Pensioenfonds Rail & OV, PGGM en Van Lanschot Kempen.

gezondheidszorg, voedingsmiddelenindustrie en zware industrie. Ecolab is een omvangrijke multinational die actief is in meer dan 170 landen. Ecolab erkent het belang van significante decarbonisatie om de gevolgen van klimaatverandering zoveel mogelijk te mitigeren. De onderneming onderstreept deze commitment met door de SBTi gevalideerde reductiedoelstellingen voor de korte, middellange en lange termijn, waarbij zij streeft naar net-zero in 2050. Hoewel deze doelstellingen getuigen van goede intenties, is de haalbaarheid ervan onzeker, met name omdat ketenemissies 96% van het totale emissieprofiel beslaan en moeilijker te reduceren zijn dan emissies uit de eigen bedrijfsoperaties (scope 1 en 2). Uit de rapportage van Ecolab wordt niet duidelijk hoe de onderneming dit wil aanpakken. In onze engagement met Ecolab gaan we daarom verder in op de mogelijkheden voor scope 3–reductie en zullen we de onderneming vragen hierover helder te rapporteren. De dialoogreeks met Ecolab wordt gecoördineerd via het Dutch Engagement Coalition (DEC) verband. In januari 2026 wordt de brief naar de onderneming verstuurd, waarna we richten op het starten van de engagement in H1 2026.

Dow

Dow Inc. is een Amerikaanse multinational en een van de grootste chemische bedrijven ter wereld. Het concern, met hoofdkantoor in Michigan, ontwikkelt en produceert een breed scala aan plastics, industriële tussenproducten en coatings. De activiteiten zijn verdeeld over de segmenten verpakking en speciale producten, kunststoffen, industriële tussenproducten en infrastructuur, en prestatiematerialen en coatings. Dow is wereldwijd actief in meer dan 160 landen en heeft in de Benelux een belangrijke positie met grote productielocaties in Terneuzen en Antwerpen. Het bedrijf richt zich met zijn producten voornamelijk op de verpakkings-, bouw- en consumentenindustrie. In haar duurzaamheidsrapportage geeft Dow aan de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs te ondersteunen, waaronder het streven om de mondiale temperatuurstijging ruim onder de 2°C te houden en inspanningen te leveren om deze te beperken tot 1,5°C. Dow stelt dat het uiterlijk in 2050 klimaatneutraal wil zijn voor zowel de eigen emissies als de emissies in de waardeketen. De onderliggende doelstellingen die dit moeten realiseren, zijn echter onvoldoende ambitieus en missen wetenschappelijke basis en externe validatie. De onderneming formuleert uitsluitend reductiedoelen voor scope 1 en 2. In onze engagementgesprekken met Dow zullen we daarom benadrukken dat geloofwaardige en klimaatambities alleen mogelijk zijn wanneer deze worden ondersteund door serieuze, transparante en wetenschappelijk gevalideerde reductiedoelstellingen — inclusief voor scope 3. Voor het engagement met Dow werken wij samen met andere Nederlandse vermogensbeheerders via de Dutch Engagement Coalition (DEC). In januari 2026 wordt de brief naar de onderneming verstuurd, waarin we de onderneming verzoeken om een meeting in de eerste helft van 2026.

Nitto Denko

Nitto Denko Corporation is een Japanse multinational die gespecialiseerd is in de ontwikkeling van hoogwaardige materialen en chemische producten. Het bedrijf levert een breed scala aan producten, verdeeld over 3 segmenten: optische films, kleefstoffen en medische technologie. Hiermee is Nitto wereldwijd actief in diverse sectoren, waaronder (consumenten)elektronica, automotive en gezondheidszorg. Het bedrijf telt meer dan 90 dochterondernemingen, verspreid over alle continenten. Nitto Denko erkent in haar rapportage het belang van emissiereductie, zowel in de eigen operaties (scope 1 en 2) als in de toeleveringsketen (scope 3). Hoewel de gestelde emissiereductiedoelen extern gevalideerd zijn door het Science Based Targets initiative, hebben deze uitsluitend betrekking op de korte en middellange termijn en ontbreekt een langetermijnvisie. Daarnaast is de rapportage op het gebied van klimaatstrategie, beleid en governance zeer beperkt. Wij zullen daarom met de onderneming in gesprek gaan om een beter beeld te krijgen van de huidige positie en ambities van het bedrijf in de klimaattransitie, en deze gelegenheid benutten om deze ambities zo concreet en transparant mogelijk te maken. In december 2025 hebben wij een brief naar Nitto Denko gestuurd met het verzoek tot het opstarten van een dialoog over de klimaattransitie. We hebben een bevestiging ontvangen en verwachten begin 2026 een eerste gesprek te voeren.

Givaudan

PPG Industries is een Amerikaanse onderneming en een van 's werelds grootste leveranciers van coatings en verven. Het bedrijf rapporteert haar activiteiten over 3 bedrijfssegmenten: architectonische coatings, prestatiecoatings en industriële coatings. Via deze segmenten verkoopt PPG een breed scala aan producten, variërend van bekende consumentenmerken Sigma en Histor tot geavanceerde coatings voor de lucht- en ruimtevaart en de automobielindustrie. Het concern is actief in meer dan 70 landen en richt zich op het leveren van beschermende en functionele oppervlakteoplossingen aan sectoren zoals de bouw, consumentenproducten, industrie en transport. PPG committeert zich op dit moment uitsluitend aan emissiereductiedoelstellingen voor 2030. Hoewel deze doelstellingen extern gevalideerd zijn door het Science Based Targets initiative en in lijn met het 1,5-gradenscenario uit het klimaatakkoord van Parijs, ontbreken concrete langetermijndoelstellingen. Daarnaast maakt PPG's rapportage niet inzichtelijk hoe de gestelde reductiedoelstellingen behaald zullen worden en welke investeringen daarvoor nodig zijn. In onze engagement met PPG zullen we de onderneming daarom vragen om langetermijndoelstellingen te formuleren en helder te rapporteren over de plannen voor deze doelen. In december 2025 hebben wij een brief naar PPG Industries gestuurd met het verzoek tot het opstarten van een dialoog over de klimaattransitie. We hebben een bevestiging ontvangen van het bedrijf en plannen een gesprek in voor februari 2026.

PPG Industries

PPG Industries is een Amerikaanse onderneming en een van 's werelds grootste leveranciers van coatings en verven. Het bedrijf rapporteert haar activiteiten over 3 bedrijfssegmenten: architectonische coatings, prestatiecoatings en industriële coatings. Via deze segmenten verkoopt PPG een breed scala aan producten, variërend van bekende consumentenmerken Sigma en Histor tot geavanceerde coatings voor de lucht- en ruimtevaart en de automobielindustrie. Het concern is actief in meer dan 70 landen en richt zich op het leveren van beschermende en functionele oppervlakteoplossingen aan sectoren zoals de bouw, consumentenproducten, industrie en transport. PPG committeert zich op dit moment uitsluitend aan emissiereductiedoelstellingen voor 2030. Hoewel deze doelstellingen extern gevalideerd zijn door het Science Based Targets initiative en in lijn met het 1,5-gradenscenario uit het klimaatakkoord van Parijs, ontbreken concrete langetermijndoelstellingen. Daarnaast maakt PPG's rapportage niet inzichtelijk hoe de gestelde reductiedoelstellingen behaald zullen worden en welke investeringen daarvoor nodig zijn. In onze engagement met PPG zullen we de onderneming daarom vragen om langetermijndoelstellingen te formuleren en helder te rapporteren over de plannen voor deze doelen. In december 2025 hebben wij een brief naar PPG Industries gestuurd met het verzoek tot het opstarten van een dialoog over de klimaattransitie. We hebben een bevestiging ontvangen van het bedrijf en plannen een gesprek in voor februari 2026.

Vervolg

Begin 2026 willen we alle engagementbrieven uitgestuurd hebben en met alle ondernemingen een eerste gesprek voeren.

4.9.2. Mijlpalen

Per eind december 2025 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.9.2.1 MIJLPALEN KLIMAATTRANSITIE CHEMIE

	Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt[1]	1	2	3	4	5	6
1	Ecolab Inc.	Verenigde Staten	Chemicaliën	5,45						
2	Dow Inc	Verenigde Staten	Chemicaliën	4,62						
3	Nitto Denko Corp.	Japan	Chemicaliën	5,59						
4	Givaudan SA	Zwitserland	Chemicaliën	5,90						
5	PPG Industries, Inc.	Verenigde Staten	Chemicaliën	5,58						

1 De MSCI Low Carbon Transition Score meet de mate van afstemming van een onderneming met de 'Low Carbon Transition'. Ondernemingen met een hogere score zijn meer in lijn met de 'Low Carbon Transition' in vergelijking met ondernemingen met lagere scores. (Score: 0-10)

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Impact doelstelling behaald[1]
							Impact doelstelling niet behaald[2]
							Dialoog onsuccesvol

1 De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)
2 De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

4.9.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van 3 onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we 4 kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.9.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.9.3.2 EVALUATIE

		Toelichting	Doelstellingen			
KPI		*Beschrijving*	*Doel*	*Wanneer?*	*Gerealiseerd?*	*Behaald?*
1.	**Proces**	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	*Na 1 jaar*	*100%*	ja
			Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	*Na 1 jaar*	*60%*	nee
			Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	*Na 3 jaar*	*0%*	nee
2.	**Impact**	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	*Na 3 jaar*	*0%*	nee

4.10. Thematisch: Nature Action

De natuur en uit de natuur voortkomende producten en diensten zijn van grote waarde. Meer dan de helft van het mondiale bruto binnenlands product is afhankelijk van de natuur en haar diensten. De schade die de afgelopen decennia aan de natuur is toegebracht brengt ook de beschikbaarheid van producten en diensten uit de natuur in gevaar. De biodiversiteit, de veelheid van soorten planten en dieren, is van groot belang voor het in gezonde toestand houden van ecosystemen. Bij de afname van biodiversiteit komt het functioneren van ecosystemen in gevaar. Hierdoor kan de beschikbaarheid van vruchtbare grond, de natuurlijke zuivering van water en de bestuiving van gewassen verminderen. Omdat veel ondernemingen voor hun producten en diensten afhankelijk zijn van genoemde ecosysteemdiensten, is verlies van biodiversiteit een materieel risico voor die ondernemingen en ook voor de beleggers in deze ondernemingen. Voor beleggers is het van groot belang de risico's rond het verlies van biodiversiteit te kennen en daar actie op te ondernemen.

Zo kunnen beleggers de dialoog aangaan met de ondernemingen waarin zij beleggen over welke risico's deze ondernemingen zien en welke stappen zij kunnen zetten om de impact op verlies van biodiversiteit te beperken. Het internationale investor engagement programma 'Nature Action 100' biedt de mogelijkheid om in samenwerking met andere beleggers, het gesprek over biodiversiteitsrisico's aan te gaan met ondernemingen in de beleggingsportefeuille.

Nature Action 100 heeft tot doel om ondernemingen aan te sporen om het verlies van natuur en biodiversiteit te beperken en waar mogelijk het verlies te herstellen. Dit om de financiële risico's te reduceren en de economische belangen van investeerders op langetermijn te beschermen.

4.10.1. Overzicht

Het beschermen van natuur en biodiversiteit staat in dit engagementthema centraal. Met het Global Biodiversity Framework als leidraad is het hoofddoel van het engagement: behoud van biodiversiteit, in 6 onderdelen uitgewerkt, zoals beschreven in de tabel doelstellingen biodiversiteit hieronder. We hebben ons voor dit thema aangesloten bij het internationale engagement programma 'Nature Action 100' (NA-100) en stellen daarom ook de gezamenlijk gestelde doelen van NA-100 centraal.

Met behulp van deze doelen worden de ondernemingen aangespoord om een systematische, op de lange- termijn gerichte aanpak te ontwikkelen om de risico's rond verlies van biodiversiteit aan te pakken. Met het werken aan die doelen kunnen ondernemingen bijdragen aan het realiseren van de internationale beleidsdoelen ten aanzien van behoud en herstel van biodiversiteit[7].

Doel van het thema

De volgende engagementdoelen zijn opgesteld voor dit thema:

TABEL 4.10.1.1 DOELSTELLINGEN NATURE ACTION

Categorie[1]	Indicatoren
Governance	• Het bestuur van de onderneming heeft een duidelijke rol bij het analyseren, beoordelen en beheren van natuur-gerelateerde afhankelijkheid, impact, risico's en kansen.
Ambitie	• De onderneming committeert zich publiekelijk aan het beperken van verlies van biodiversiteit en aan het bijdragen aan herstel van biodiversiteit[2].
Analyse	• De onderneming maakt een analyse van de impact op - en afhankelijkheid van biodiversiteitsverlies en daaraan verbonden risico's en kansen in de hele waardeketen. • De onderneming maakt deze analyse openbaar.
Doelen stellen	• De onderneming stelt tijdsgebonden, context-specifieke, wetenschappelijk onderbouwde doelen vast, gebaseerd op de impact en afhankelijkheidsanalyse. • De onderneming rapporteert jaarlijks over de voortgang ten opzichte van deze doelen.
Implementatie	• De onderneming ontwikkelt een plan van aanpak om de doelen te bereiken. • De onderneming maakt dit plan ook bekend in de jaarlijkse rapportage.
Samenwerking	• De onderneming werkt samen met relevante externe partijen in de hele waardeketen, zoals sectororganisaties, beleidsmakers, maatschappelijke organisaties en vertegenwoordigers van lokale gemeenschappen.

1 Deze doelen zijn een vereenvoudigde vertaling van de NA-100 doelen: Investor Expectations – Nature Action 100

2 Het bijdragen aan behoud en herstel van ecosystemen betreft de doelstelling van het Global Biodiversity Framework om uiterlijk in 2030 het verlies van biodiversiteit te stoppen en te werken aan herstel.

7 Zie voor de internationale doelen het Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework (cbd.int)

Sustainable Development Goals
Dit thema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals' (SDG's):

- SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie (12.2, 12.6)
- SDG 14: Leven in het water (14.1)
- SDG 15: Leven op het land (15.2, 15.5)

Geselecteerde ondernemingen
De uitvoerende organisaties van het Nature Action 100 programma hebben voor dit engagementprogramma 100 ondernemingen geselecteerd die grote impact hebben op het verlies van biodiversiteit[8]. Hiertoe hebben ze gebruik gemaakt van de gegevens van een aantal biodiversiteitsimpact-data specialisten[9]. Achmea IM heeft bij aanmelding voor deelname aan het programma de voorkeur opgegeven voor een aantal ondernemingen die voorkomen in de beleggingsportefeuille. Daarvan zijn in eerste instantie de volgende ondernemingen aan ons toegewezen: **Corteva, FMC Corp., Marubeni, Mitsui Co., Nutrien** en **WH Group.** Vanaf de tweede helft van 2024 nemen we ook deel aan de dialogen met **Conagra Brands**, **Target Corp**. en **PepsiCo.**

Samenwerking
Ook In de tweede helft van 2025 vonden weer een aantal gesprekken plaats in het kader van het Nature Action 100 programma. In oktober publiceerde Nature Action 100 het eerste voortgangsrapport[10]. En in November werkten we samen met de vermogensbeheerders Green Century en Allianz Global Investors (Allianz GI) rond het indienen van een aandeelhoudersresolutie bij PepsiCo. Green Century diende een resolutie in die de onderneming vraagt om een onderzoek te doen en te publiceren naar impact op - en afhankelijkheid van biodiversiteitsverlies. Achmea IM en Allianz GI steunden de resolutie als mede-indieners (co-filers). Een gesprek met PepsiCo over de resolutie en voorwaarden voor het eventueel intrekken van de resolutie heeft inmiddels plaatsgevonden en de onderneming toonde zich bereid om stappen in de gewenste richting te overwegen. Een definitief voorstel moet nog volgen.

Voortgang thema
In de tweede helft van 2025 hebben we weer een aantal ondernemingen gesproken. Hieronder een kort verslag van de gesprekken en relevante ontwikkelingen.

PepsiCo
In november spraken we voor de tweede keer met PepsiCo. De onderneming heeft een nieuwe "nature page" toegevoegd aan hun ESG-rapportage en hanteert een risk-based aanpak voor natuur- en duurzaamheidsdoelen. De onderneming bereidt zich voor op Europese CSRD-wetgeving en stemt duurzaamheidsdoelen af op veranderende regelgeving. Op het gebied van regeneratieve landbouw werkt PepsiCo samen met sectorgenoten en leveranciers. Ook werkt PepsiCo aan betere traceerbaarheid van grondstoffen. Echter, de onderneming wilde in het gesprek nog geen concrete toezeggingen doen ten aanzien van het uitvoeren van – en rapporteren over – een biodiversiteitsrisico- en impact analyse. Daarom hebben we, zoals hierboven onder 'samenwerking' al genoemd, eind november als mede-indiener een aandeelhoudersresolutie ingediend bij Pepsi, die de onderneming vraagt om een dergelijke impact en risico-analyse uit te voeren en daarover verslag uit te brengen.

Vervolg
In de eerste helft van 2026 willen we opnieuw met een aantal ondernemingen spreken. En met PepsiCo wordt het gesprek voortgezet over de ingediende aandeelhoudersresolutie.

4.10.2. Mijlpalen

Per eind december 2025 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

[8] www.natureaction100.org/companies

[9] Met behulp van de impactdata is gestreefd naar de selectie van de 100 ondernemingen met 'de meeste negatieve impact'. Omdat deze impact data nog nieuw en volop in ontwikkeling zijn, is deze claim wellicht niet geheel 'absoluut'. Vast staat wel dat het gaat om 100 ondernemingen die allen een heel grote impact hebben en daarom heel relevant voor dit engagement programma.

[10] www.natureaction100.org/nature-action-100-releases-its-first-status-report-showcasing-initiative-progress-and-investor-insights

TABEL 4.10.2.1 MIJLPALEN NATURE ACTION

	Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt[1]	1	2	3	4	5	6
1	FMC Corporation	Verenigde Staten	Chemicaliën	A						
2	Nutrien Ltd.	Canada	Chemicaliën	AA						
3	PepsiCo, Inc.	Verenigde Staten	Dranken	BBB						
4	Conagra Brands, Inc.	Verenigde Staten	Voedselproducten	AA						
5	Target Corporation	Verenigde Staten	Consumentengoederen Distributie & Retail	AA						

1 MSCI ESG score

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Impact doelstelling behaald[1]
							Impact doelstelling niet behaald[2]
							Dialoog onsuccesvol

1 De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)
2 De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

4.10.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van 3 onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben ondernemingen ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we 4 kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.10.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.10.3.2 EVALUATIE

		Toelichting	Doelstellingen			
KPI		*Beschrijving*	*Doel*	*Wanneer?*	*Gerealiseerd?*	*Behaald?*
1.	**Proces**	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	*Na 1 jaar*	*100%*	ja
			Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	*Na 1 jaar*	*100%*	ja
			Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	*Na 3 jaar*	*80%*	nee
2.	**Impact**	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	*Na 3 jaar*	*40%*	nee

13
14
15
15

4.11. Thematisch: Preventie Mensenrechtenrisico's

Mensenrechten staan al geruime tijd volop in de belangstelling. In Nederland heeft het IMVB-convenant voor de pensioenfondsen een belangrijke rol gespeeld bij het structureel agenderen van dit onderwerp. Toch zijn er nog diverse gebieden waarop zowel ondernemingen als institutionele beleggers verdere stappen kunnen zetten. Voorbeelden hiervan zijn landrechten van lokale gemeenschappen, vakbondsvrijheid en veiligheid op de werkvloer. In ons normatieve engagementprogramma voeren we engagement met ondernemingen die betrokken zijn bij mensenrechtencontroverses met als doel deze controverses te verhelpen. Er zijn echter ook veel stappen op gebied van preventie, die ondernemingen met een hoge blootstelling aan mensenrechtenrisico's kunnen nemen om daadwerkelijke betrokkenheid bij mensenrechtencontroverses te voorkomen. Dit engagementthema richt zich daarom op het verbeteren van preventie van mensenrechtenrisico's. Daarbij nemen we ook arbeidsrechten expliciet mee, aangezien arbeidsrechten onlosmakelijk verbonden zijn met mensenrechten. In dit engagement gaan we de dialoog aan met bedrijven om ervoor te zorgen dat het onderwerp mensenrechten stevig op de agenda staan. Het doel is dat bedrijven beter inzicht krijgen in de risico's op dit gebied en passende maatregelen nemen om controverses te voorkomen.

4.11.1. Overzicht

Doel van het thema

TABEL 4.11.1.1 DOELSTELLINGEN PREVENTIE MENSENRECHTENRISICO'S

Categorie	Indicatoren
Governance	• De onderneming belegt verantwoordelijkheid voor mensenrechten op bestuursniveau. • Beloningsbeleid voor bestuurders is gekoppeld aan het behalen van aan mensenrechten gerelateerde doelen.
Beleid	• De onderneming integreert mensenrechtenrisico's in haar bredere risicomanagementsystemen. • De onderneming selecteert en monitort haar zakelijke relaties met aandacht voor hun mensenrechtenprestaties. • De onderneming implementeert verantwoord inkoopbeleid en houdt rekening met mensenrechten in de contractvoorwaarden.
Samenwerking	• De onderneming communiceert de eisen en verwachtingen van haar mensenrechtenbeleid met werknemers, leveranciers en andere stakeholders. • De onderneming biedt training over mensenrechten aan werknemers en zakelijke relaties. • De onderneming voert collectieve onderhandelingen met werknemers in goed vertrouwen, waarbij zij tijdig informatie uitwisselt, regelmatige onderhandelingssessies organiseert en streeft naar een voor beide partijen aanvaardbare overeenkomst.
Monitoring & Transparantie	• De onderneming monitort de implementatie van haar mensenrechtenbeleid en neemt waar nodig corrigerende acties, met betrokkenheid van werknemers. • De onderneming brengt haar toeleveringsketen in kaart en maakt deze openbaar, inclusief leveranciers tot op bron- of productieniveau en belangrijke locaties.

Samenwerking

Via de Dutch Engagement Coalition (DEC)[11] gaan we de samenwerking aan met onze Nederlandse branchegenoten. Dat doen we binnen dit thema in de dialogen met bedrijven die door alle deelnemende beleggers zijn geïdentificeerd als structureel betrokken bij mensenrechten- en arbeidsrechtencontroverses. In alle dialogen nemen we een actieve rol. Dit kan, zoals bepaald in de 'Terms of Reference' van de DEC als "Lead" of "Active supporting investor". Daarnaast delen we best-practices met elkaar en ontwikkelen we gezamenlijke engagementverwachtingen.

Daarnaast gaan we ook de samenwerking aan met internationale branchegenoten via onze deelname aan de Investor Alliance for Human Rights (IAHR), een initiatief van het Interfaith Center on Corporate Responsibility (ICCR). IAHR coördineert onder andere in samenwerking met WBA engagement met bedrijven die voorkomen in de Corporate Human Rights Benchmark 2.0 (CHRB 2.0)[3].

Sustainable Development Goals

Dit thema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals' (SDG's):

- SDG 8: Waardig werk en economische groei (8.5, 8.7, 8.8)
- SDG 10: Ongelijkheid verminderen (10.2, 10.3)
- SDG 16: Vrede, justitie en sterke publieke diensten (16.3, 16.6, 16.10)

[11] De Dutch Engagement Coalition (DEC) is een groep gelijkgestemde Nederlandse investeerders bestaande uit Achmea IM, APG, a.s.r. asset management, MN, Pensioenfonds Rail & OV, PGGM en Van Lanschot Kempen.

Voortgang

Banco Santander

Banco Santander is een Spaanse bank en een van 's werelds grootste financiële instellingen. Het bedrijf, met hoofdkantoor in Madrid, biedt een breed pakket aan financiële diensten, waaronder retail- en zakelijk bankieren, corporate & investment banking, vermogensbeheer en betalingsdiensten. Santander is actief in Europa, Noord- en Zuid–Amerika en bedient wereldwijd miljoenen particuliere, zakelijke en institutionele klanten via fysieke vestigingen en digitale platforms. Samen met andere Nederlandse vermogensbeheerders uit de Dutch Engagement Coalition gaan wij in dialoog met Banco Santander over mensenrechtenrisico's rond projectfinanciering, met speciale aandacht voor landrechten. In deze dialoog treden wij op als 'supporting investor'. Wij zien risico's op landonteigening, gedwongen verhuizing en beperkte toegang tot herstel, zoals blijkt uit controverses rond onder andere de Jadar–mijn in Servië en het Ituango–project in Colombia. Als beleggers verwachten wij dat gefinancierde projecten voldoen aan internationale normen zoals de UNGP's en OECD–richtlijnen. Daarom gaan wij in gesprek met Banco Santander over hoe dit wordt geborgd via beleid, due–diligenceprocessen en monitoring in hoogrisico-gebieden. In oktober 2025 hebben wij een brief aan Banco Santander gestuurd met het verzoek tot het starten van een dialoog. Het bedrijf heeft de ontvangst van de brief nog niet bevestigd. We hebben daarom een herinnering verstuurd.

Honda Motor

Het Japanse Honda is een van 's werelds grootste fabrikanten van motorvoertuigen en aandrijftechnologieën. Het bedrijf, met hoofdkantoor in Tokio, ontwikkelt en produceert een breed scala aan producten, waaronder auto's, motorfietsen, scooters, buitenboordmotoren en industriële motoren. Honda is wereldwijd actief in Azië, Europa, Noord- en Zuid-Amerika en bedient miljoenen particuliere en zakelijke klanten met mobiliteitsoplossingen. Samen met andere beleggers uit de Investor Alliance for Human Rights (IAHR) gaan wij in dialoog met Honda over het belang van een sterk mensenrechtenbeleid en transparante due–diligenceprocessen. In deze dialoog treden wij op als 'lead investor'. Dit doen wij aan de hand van de uitkomsten van de Corporate Human Rights Benchmark 2.0 (CHRB 2.0) van de World Benchmarking Alliance (WBA) die begin 2026 zal worden gepubliceerd. De bij IAHR betrokken beleggers verwachten van bedrijven dat zij duidelijke en publiek toegankelijke mensenrechtencommitments publiceren, inzicht geven in robuuste processen voor mensenrechten due diligence, en transparante mechanismen bieden die herstel van mensenrechtencontroverses mogelijk maken. In oktober 2025 hebben wij een brief aan Honda gestuurd waarin wij hen vroegen gebruik te maken van de feedbackperiode voor CHRB 2.0 die WBA biedt. Honda heeft niet gereageerd op deze brief. Na publicatie van CHRB 2.0 zullen wij de onderneming een verzoek sturen tot het starten van een dialoog.

Inditex

Inditex is een Spaanse modegroep en een van 's werelds grootste spelers in de kledingretail. Het concern ontwerpt, produceert en verkoopt mode voor verschillende doelgroepen via bekende merken zoals Zara, Pull&Bear, Massimo Dutti, Bershka, Stradivarius en Oysho. Inditex is actief in tientallen landen wereldwijd en bereikt miljoenen klanten via een uitgebreid netwerk van fysieke winkels en digitale verkoopkanalen. Samen met andere beleggers uit de Investor Alliance for Human Rights (IAHR) gaan wij in dialoog met Inditex over het belang van een sterk mensenrechtenbeleid en transparante due–diligenceprocessen. In deze dialoog treden wij op als 'lead investor'. Dit doen wij aan de hand van de uitkomsten van de Corporate Human Rights Benchmark 2.0 (CHRB 2.0) van de World Benchmarking Alliance (WBA) die begin 2026 zal worden gepubliceerd. De bij IAHR betrokken beleggers verwachten van bedrijven dat zij duidelijke en publiek toegankelijke mensenrechtencommitments publiceren, inzicht geven in robuuste processen voor mensenrechten due diligence, en transparante mechanismen bieden die herstel van mensenrechtencontroverses mogelijk maken. In oktober 2025 is er vanuit de IAHR een brief verstuurd aan Inditex waarin de onderneming werd gevraagd gebruik te maken van de feedbackperiode voor CHRB 2.0 die WBA biedt. Inditex heeft niet gereageerd op deze brief. Na publicatie van CHRB 2.0 zullen wij de onderneming een verzoek sturen tot het starten van een dialoog.

McDonald's

McDonald's is een Amerikaanse multinationale fastfoodketen en een van 's werelds bekendste horecamerken. Het bedrijf exploiteert restaurants die een breed assortiment aan maaltijden en dranken aanbieden, waaronder hamburgers, friet, ontbijtproducten en desserts. McDonald's is actief in meer dan honderd landen en bedient dagelijks miljoenen consumenten via een wereldwijd netwerk van restaurants, drive-thru's en digitale bestelkanalen. Samen met andere Nederlandse vermogensbeheerders uit de Dutch Engagement Coalition gaan wij in dialoog met McDonald's over arbeidsomstandigheden en arbeidsrechten. Onze analyse wijst op herhaaldelijke controverses, waaronder zorgen rond gezondheid en veiligheid van werknemers, discriminatie, diversiteit, en vrijheid van vereniging en collectieve onderhandeling. Ook zijn er ernstige aantijgingen van seksuele intimidatie, genderdiscriminatie en onbetaalde overuren in meerdere landen. Hoewel McDonald's relevante beleidskaders heeft opgesteld en zich conformeert aan internationale standaarden zoals de UNGP's, zien wij aanhoudende mensenrechten- en financiële risico's. Daarom gaan wij het gesprek aan om de wereldwijde implementatie van het arbeidsrechtenbeleid verder te bevorderen. In december 2025 hebben wij een brief aan McDonald's gestuurd met het verzoek tot het starten van een dialoog. McDonald's heeft de brief nog niet bevestigd.

Uber Technologies

Uber is een Amerikaans technologiebedrijf en aanbieder van online platforms voor mobiliteits- en bezorgingsdiensten. Het bedrijf, met hoofdkantoor in San Francisco, ontwikkelt digitale platforms waarmee consumenten ritten, maaltijden en andere diensten kunnen bestellen. Uber is wereldwijd actief en verbindt via zijn apps chauffeurs en bezorgers met klanten, waarbij het opereert op het snijvlak van technologie, transport en dienstverlening. In 2023 en 2024 diende Achmea Investment Management een aandeelhoudersvoorstel in bij Uber, waarin het bedrijf werd gevraagd de veiligheidsrisico's voor chauffeurs beter in kaart te brengen en deze vervolgens effectiever aan te pakken. In het hieropvolgende jaar heeft Uber verschillende verbeteringen doorgevoerd in de veiligheidsrapportage en in functies binnen de app die de veiligheid van chauffeurs moeten vergroten. Desondanks wordt Uber nog steeds beschuldigd van ondermaatse veiligheidsmaatregelen en is het bedrijf regelmatig onderwerp van rechtszaken en negatieve media-aandacht. Samen met andere beleggers die zijn aangesloten bij het Interfaith Center for Corporate Responsibility hervatten wij daarom de dialoog met Uber over het belang van robuuste rapportage en een effectieve aanpak van veiligheidsrisico's voor chauffeurs. In deze dialoog treden wij op als 'lead investor'. In november 2025 hebben wij een brief aan Uber gestuurd met het verzoek tot het starten van een dialoog. Uber heeft de ontvangst van de brief bevestigd maar er moet nog een gesprek worden gepland.

Vervolg

Begin 2026 willen we alle engagementbrieven uitgestuurd hebben en met alle ondernemingen een eerste gesprek voeren.

4.11.2. Mijlpalen

Per eind december 2025 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.11.2.1 MIJLPALEN PREVENTIE MENSENRECHTENRISICO'S

	Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt[1]	1	2	3	4	5	6
1	Banco Santander S.A.	Spanje	Gediversifieerde banken	AA						
2	McDonald's Corp.	Verenigde Staten	Fastfoodrestaurants	A						
3	Uber Technologies, Inc.	Verenigde Staten	Ritdelen & mobiliteitsdiensten	AA						
4	Industria de Diseno Textil, S.A.	Spanje	Kledingdetailhandel	AA						
5	Honda Motor Co., Ltd.	Japan	Automobielfabrikanten	A						

1 MSCI ESG score

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Impact doelstelling behaald[1]
							Impact doelstelling niet behaald[2]
							Dialoog onsuccesvol

1 De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)
2 De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

4.11.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van 3 onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we 4 kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.11.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.11.3.2 EVALUATIE

		Toelichting	Doelstellingen			
KPI		*Beschrijving*	*Doel*	*Wanneer?*	*Gerealiseerd?*	*Behaald?*
1.	**Proces**	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	*Na 1 jaar*	*100%*	ja
			Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	*Na 1 jaar*	*80%*	nee
			Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	*Na 3 jaar*	*0%*	nee
2.	**Impact**	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	*Na 3 jaar*	*0%*	nee

4.12. Thematisch: Waterimpact en -afhankelijkheid

Waterbeheer is een steeds belangrijker thema binnen duurzaam ondernemingsbeleid. Bedrijven erkennen water inmiddels als materieel onderwerp en stellen doelen, zoals het realiseren van duurzaam waterbeheer op alle productielocaties in gebieden met waterschaarste. Toch blijkt uit onderzoek met onder andere WWF en Deltares dat de vertaling van beleid naar concrete resultaten in lokale stroomgebieden nog in de kinderschoenen staat[12]. Ook activiteiten dichtbij huis, zoals in het stroomgebied van de Rijn, vragen om een aanpak die verder gaat dan generieke doelstellingen. Hoewel veel ondernemingen kwantitatieve doelen formuleren voor hun eigen operaties, blijft het aspect van waterkwaliteit vaak onderbelicht. Ook het gebruik van toekomstgerichte scenario's om watergerelateerde risico's te beoordelen is nog beperkt. Effectief waterbeheer vereist daarom een lokale benadering, waarbij bedrijven niet alleen hun eigen impact in kaart brengen, maar ook samenwerken met andere gebruikers binnen het stroomgebied. Dit vraagt om betrokkenheid bij lokaal waterbestuur, gezamenlijke monitoring van waterkwaliteit en transparante rapportage over voortgang en uitdagingen. Door zo'n context-specifieke aanpak kunnen bedrijven bijdragen aan het behoud van vitale watersystemen en tegelijkertijd hun eigen operationele risico's beperken.

4.12.1. Overzicht

Doel van het thema

TABEL 4.12.1.1 DOELSTELLINGEN WATERIMPACT EN -AFHANKELIJKHEID

Categorie	Indicatoren
Governance	Aantoonbaar bespreken van watermanagement in het bestuur en integratie van het thema in het risicomanagement. In het bijzonder met aandacht voor: • lokale stakeholders; • klimaatscenario's; • de toeleveringsketen; • het in kaart brengen van waterrisico's voor de meest belangrijke stroomgebieden.
Beleid	Formuleren van contextuele doelen voor duurzaam waterbeheer, met aandacht voor: • de problematiek in lokale stroomgebieden; • waterkwantiteit; • waterkwaliteit; • meenemen van toekomstgerichte scenario's voor risicobeoordeling; • zowel de impact en de afhankelijkheden van de onderneming ten aanzien van water.
Implementatie & monitoring	• Vertalen van beleid naar concrete, lokaal relevante acties in de meest relevante stroomgebieden. • Het regelmatig monitoren van voortgang en uitdagingen op locatie, ook in eigen bedrijfsvoering.
Samenwerking in de keten	Actief samenwerken met andere watergebruikers binnen a) stroomgebieden en b) de toeleveringsketen om waterrisico's te beperken en vitale watersystemen te behouden.
Transparantie	Transparant rapporteren over: • waterdoelen en hun voortgang • de uitkomsten van scenarioanalyses • de belangrijkste stroomgebieden voor de onderneming • de samenwerking met lokale overheden, stakeholders en de toeleveringsketen

Sustainable Development Goals

Dit engagementthema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals' (SDG's):

- SDG 6: Schoon water en sanitair (6.3, 6.4, 6.5 en 6.6)
- SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie (12.4)
- SDG 13: Klimaatactie (13.2, 13.3)
- SDG 14: Leven in het water (14.a)

Samenwerking

In deze engagement werken we nauw samen met NN Group bij de uitvoering van de engagement en bundelen van kennis. Daarnaast werken we nauw samen met het Valuing Water Finance Initiative[13]. Zo sluiten we aan bij de doelstellingen van dit initiatief en trekken we samen op met de internationale investeerders uit dit netwerk op om het thema water op de kaart te zetten.

[12] Nieuw rapport over watergerelateerde aanbevelingen voor verantwoord beleggen: https://www.achmeainvestmentmanagement.nl/institutioneel/artikelen/nieuws/2024/09/nieuw-rapport-over-watergerelateerde-aanbevelingen-voor-verantwoord-beleggen

[13] https://www.ceres.org/water/valuing-water-finance-initiative

Selectie ondernemingen

Voor de selectie van ondernemingen hebben we een screening uitgevoerd. In deze screening is gekeken naar relevante sectoren, ondernemingen in de portefeuille en de prestaties van deze ondernemingen op het thema water. Ook hebben we onderzocht welke onderneming in belangrijke stroomgebieden, zoals de Rijn, activiteiten hebben. Op basis van deze screening hebben we de hieronder besproken ondernemingen geselecteerd. In deze selectie is de nadruk gelegd op de chemische industrie, en aanverwante sectoren. We zien dat deze ondernemingen een belangrijke impact op het gebied van water hebben en ook zeer van water afhankelijk zijn voor hun productieprocessen.

Voortgang

DSM-Firmenich

De onderneming heeft zich ten doel gesteld om de waterintensiteit op locaties in waterstress-gebieden met 10% te verminderen tegen 2030. DSM-Firmenich voert waterrisicoanalyses uit met behulp van de WRI Aqueduct Tool en WWF Water Risk Filter om waterstress-locaties te identificeren. Hoewel het bedrijf beschikt over waterbeleid en risicoanalyses, ontbreekt het in haar rapportages aan gedetailleerde, stroomgebied-specifieke informatie en hoe deze bevindingen en beleidslijnen worden vertaald naar de belangrijkste waterbekkens voor DSM-Firmenich. Wij verwachten bij een vervolgafspraak in 2026 dieper in te gaan op hoe het waterbeleid wordt geïmplementeerd in specifieke stroomgebieden, met bijzondere aandacht voor Europese waterbekkens zoals de Maas en de Rijn vanwege de Nederlandse investeringscontext, evenals andere belangrijke bekkens zoals de Tietê en Yangtze als casestudies voor hoe DSM-Firmenich wereldwijd beleid vertaalt naar stroomgebied-specifieke activiteiten.

Ecolab

De onderneming neemt uitgebreide stappen op het thema water en heeft zich ten doel gesteld om klanten tegen 2030 te helpen 300 miljard gallon water per jaar te besparen. Hoewel Ecolab gebruik maakt van WRI Aqueduct tools voor waterrisicobeoordelingen en AWS-certificering heeft behaald op verschillende locaties, ontbreekt het aan gedetailleerde, stroomgebied-specifieke risicorapportage. De huidige rapportage focust op geaggregeerde waterbesparingen maar mist een geprioriteerde lijst van stroomgebieden gerangschikt naar waterstress of risicoconcentratie. Dit beperkt de mogelijkheid voor investeerders om geografische concentratierisico's te beoordelen en te verifiëren of waterbesparingsinitiatieven aansluiten bij gebieden met de hoogste schaarste. Daarom zullen wij bij een vervolgafspraak in gaan op de ontwikkeling van een "Watershed risk dashboard" tegen de rapportagecyclus van 2026, inclusief een gerangschikte lijst van de top 10 prioritaire stroomgebieden met WRI Aqueduct stress scores, baseline water withdrawal data en contextspecifieke doelstellingen. Daarnaast zal worden gevraagd om meer transparantie over specifieke multi-stakeholder partnerships en meetbare resultaten van governance-rollen in waterstress-gebieden.

Givaudan

De stappen die de onderneming neemt op het thema water zijn zowel gericht op het terugbrengen van watergebruik bij haar eigen productielocaties als op duurzaam waterbeheer in de belangrijkste waterbekkens waar Givaudan actief is. Givaudan streeft naar verantwoord watergebruik, vooral in gebieden met hoge waterrisico's, en implementeert wereldwijd lokale initiatieven om waterverbruik te optimaliseren door hergebruik van water en monitoring van gebruik. Givaudan gaf tijdens ons gesprek aan dat hun water footprint voornamelijk uit de supply chain komt, en dat ze in 2023 een uitgebreide analyse hebben uitgevoerd. Watermanagement is een strategisch speerpunt voor de onderneming, met targets tot 2030. De focus ligt op water-efficiëntie, vooral op locaties in water-stressed gebieden, die werden geïdentificeerd via externe methodes zoals van het World Resources Institute. Recent zijn 2 nieuwe sites toegevoegd aan deze lijst: 1 in Spanje en 1 in Vietnam. De doelstelling van 25% efficiëntieverbetering is al overtroffen (27%). Ook op locaties zonder waterstress worden verbeteringen doorgevoerd, zoals in het VK waar het waterverbruik met 32% is verminderd in 2 jaar. Elke site heeft een business continuity plan dat regelmatig wordt getest, met extra aandacht voor waterstress. Givaudan werkt samen met lokale overheden en industrie om waterstress te beheersen. De supply chain wordt actief betrokken via het 'Sourcing for Good'-programma en het 'Windmill'-risicobeoordelingsproces. Diversificatie van leveranciers is een streven, maar bij bepaalde grondstoffen is vervanging lastig. Samenwerking met leveranciers en verbetering staan centraal. Givaudan onderzoekt hoe ze hun waterdoelstellingen kunnen afstemmen op SBTN (Science Based Targets for Nature), maar details en tijdlijn zijn nog niet bekend. De nieuwe bedrijfsstrategie voor 2030 start in januari. Rapportage over klimaatrisico's en scenario's is al in het jaarverslag opgenomen, maar financiële impact van waterrisico's wordt nog niet gemodelleerd. Het zijn onderwerpen voor een vervolggesprek met Givaudan.

PPG Industries

In juni 2025 spraken we met PPG Industries. Op basis van onze dialoog met PPG komt een genuanceerd beeld naar voren van een onderneming die duidelijke stappen zet in waterbeheer, maar zich tegelijk bewust is van waar verdere verdieping mogelijk en wenselijk is. Het gesprek onderstreepte dat PPG vooruitgang boekt in het verminderen van waterintensiteit en het managen van risico's op locaties met waterstress, maar dat juist in de keten nog kansen liggen om risico's structureler en toekomstgerichter in kaart te brengen. Daarnaast bleek dat de waarde en toepasbaarheid van de 'Alliance for Water Stewardship'–standaard nog onvoldoende verkend is, wat ruimte biedt om aansluiting te zoeken bij internationale best practices. Ook het versterken van samenwerking op basin–niveau, waar watergebruik, lokale gemeenschappen

en ecosystemen samenkomen, kan PPG helpen om de stap te zetten naar bredere water–stewardship. In het vervolg van onze engagement richten we ons daarom graag op de onderwerpen: verdere verdieping van ketenrisico's, verkenning van de meerwaarde van AWS–certificering en het identificeren van kansen voor gezamenlijke actie binnen prioritaire stroomgebieden.

Sika

In augustus 2025 spraken wij met Sika over hun aanpak van waterrisico's binnen de nieuwe strategische planperiode. Wij waarderen dat de onderneming water inmiddels als materieel thema heeft vastgesteld en haar risicobeoordeling verbreedt naar zowel eigen activiteiten als de waardeketen. Sika behoudt voor deze strategieperiode een groepsbrede doelstelling op waterlozing per ton product, maar werkt tegelijkertijd aan een fijnmaziger, locatiegebonden aanpak via risicoassessments op fabrieksniveau en aanvullende dataverzameling, met prioriteit voor sites in hoog- en extreem hoog–waterstressgebieden. Ook in de keten zet Sika stappen met pilots bij circa dertig fabrieken om leveranciers te lokaliseren en waterrisico's systematisch in kaart te brengen. De onderneming onderzoekt daarnaast aanvullende analysetools, zoals WaterLOUPE, ter versterking van de basin–context. Tegelijk zien wij nog ruimte voor verdere aanscherping, onder meer in het concreter maken van de relatie tussen deze lokale risicobeoordelingen en voorziene mitigerende maatregelen, en in het uitbreiden van transparantie rondom waterkwaliteit en afhankelijkheden van grondwater op locaties in Italië, Zwitserland en Oostenrijk. Na publicatie van het volgende duurzaamheidsverslag gaan wij graag met Sika in gesprek over de voortgang op deze punten en de verdere uitwerking van hun governancestructuur en rapportage onder CSRD.

Vervolg

In 2026 willen we weer met alle ondernemingen spreken. Bij de planning van gesprekken houden we onder andere rekening met publicatie van het nieuwe duurzaamheidsverslag van de onderneming.

4.12.2. Mijlpalen

Per eind december 2025 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 4.12.2.1 MIJLPALEN WATERIMPACT EN -AFHANKELIJKHEID

	Onderneming	Land	Sector	ESG datapunt[1]	1	2	3	4	5	6
1	DSM-Firmenich AG	Zwitserland	Chemicaliën	3,2						
2	PPG Industries, Inc.	Verenigde Staten	Chemicaliën	5,9						
3	Givaudan SA	Zwitserland	Chemicaliën	6,3						
4	Ecolab Inc.	Verenigde Staten	Chemicaliën	6,6						
5	Sika AG	Zwitserland	Chemicaliën	4,6						

1 De MSCI Water Stress Score geeft weer in hoeverre waterschaarste een risico vormt voor de onderneming en hoe de onderneming water gerelateerde risico's en kansen oppakt. De score is op een schaal van 0 tot 10, waarbij een lage score aantoont dat de onderneming geen robuuste strategie heeft om haar watergebruik te beheren en verminderen

LEGENDA MIJLPALEN

Symbool status ongewijzigd	Symbool statuswijziging	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
		Afgerond	Brief verzonden	Gesprekken gevoerd	Toezegging beleidswijziging	Beleidswijziging doorgevoerd	Impact doelstelling behaald[1]
							Impact doelstelling niet behaald[2]
							Dialoog onsuccesvol

1 De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde engagementdoelstellingen (mijlpaal 4 of 5)
2 De onderneming heeft één of meerdere stappen gezet op het thema, maar deze stappen voldoen niet aan de geformuleerde engagementdoelstellingen

4.12.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van 3 onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we 4 kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.12.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.12.3.2 EVALUATIE

		Toelichting	Doelstellingen			
KPI		*Beschrijving*	*Doel*	*Wanneer?*	*Gerealiseerd?*	*Behaald?*
1.	**Proces**	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagement succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	*Na 1 jaar*	*100%*	ja
			Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	*Na 1 jaar*	*100%*	ja
			Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	*Na 3 jaar*	*0%*	nee
2.	**Impact**	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van het bedrijf heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	Binnen 1 thema heeft 60% van de bedrijven één of meerder stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	*Na 3 jaar*	*0%*	nee

4.13. ESG dialoog Nederland

Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen hebben de speciale aandacht van Nederlandse institutionele beleggers, vanwege de directe sociaaleconomische belangen die de ondernemingsactiviteiten met zich mee brengen. Belangrijke strategische besluiten van Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen, zoals fusies en overnames, kunnen significante effecten hebben op lokale werkgelegenheid, de concurrentiepositie van de onderneming en duurzame langetermijnwaardecreatie. Ook beloningsvoorstellen of (her)benoemingen van bestuurders leiden regelmatig tot maatschappelijke discussie. Wij hechten er dan ook grote waarde aan om op structurele wijze de dialoog te voeren met Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen waar we in belegd zijn. Bij het voeren van de dialogen trekken wij zoveel mogelijk op in collectief verband, verenigd in Eumedion. ESG Nederland bestaat uit deze dialogen.

4.13.1. Achtergrond

Overzicht dialogen

In de tweede helft van 2025 is Achmea IM in Eumedion verband de dialoog aangegaan met de hieronder genoemde Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen. Deze dialogen vonden plaats binnen het Eumedion verband.

TABEL 4.13.1.1 DIALOGEN MET NEDERLANDSE BEURSGENOTEERDE ONDERNEMINGEN H2 2025

Onderneming	Besproken onderwerpen
Heineken	Beloningsbeleid.
ING	Beloningsbeleid.
Philips	Beloningsbeleid.
Unilever	Duurzaamheid, klimaat, plastics en strategie.

Heineken

Tijdens het gesprek met Heineken is gesproken over de voorgenomen wijzigingen in het beloningsbeleid. De onderneming werkt aan een herziening van de structuur voor de variabele beloning om deze beter te laten aansluiten bij de EverGreen2030-strategie. Daarbij worden onder meer een kapitaal-efficiëntie indicator (Return on Invested Capital, ROIC) en aanpassingen in de weging van ESG-doelstellingen geïntroduceerd. Heineken benadrukte dat duurzaamheid en inclusie onderdeel blijven van het beloningsbeleid, ondanks een lichte verschuiving in de verdeling van prestatiecriteria.

Ook is gesproken over de verhoging van het maximum voor lange-termijnincentives en over de samenstelling van de internationale peergroup. Heineken gaf aan dat flexibiliteit nodig is om talent aan te trekken, maar dat transparantie en consistentie in de rapportage behouden blijven.

ING

Tijdens het jaarlijkse gesprek met ING is gesproken over het beloningsbeleid van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen. ING gaf aan dat het huidige beleid, ingevoerd in 2023, leidt tot een toenemende beloningskloof ten opzichte van de internationale peergroup. Het concern wil deze kloof in 4 jaar stapsgewijs verkleinen, met een positie net onder het mediaan als doel. Voor financiële instellingen geldt een wettelijke beperking op variabele beloning, waardoor verhogingen voornamelijk via vaste beloning moeten plaatsvinden.

De grootste kloof betreft de CEO-positie. ING verwacht de komende 2 jaar substantiële verhogingen door te voeren, waarbij minimaal 50% van de stijging in aandelen wordt toegekend met een holdingperiode van 5 jaar. Formele richtlijnen voor aandelenbezit bestaan nog niet, ING acht dergelijke vereisten, zoals een verplicht minimum aandelenbezit (bijvoorbeeld een vast percentage of een veelvoud van het vaste salaris) dat bestuurders moeten aanhouden, momenteel niet haalbaar en wenselijk.

Ook de beloning van commissarissen kwam aan bod. ING zal begin 2026 een update geven over eventuele wijzigingen.

Philips

Tijdens het gesprek met Philips is gesproken over de voorgenomen wijzigingen in het beloningsbeleid en de internationale positionering van de onderneming. Philips werkt aan een herziening van de vergoeding voor commissarissen. De onderneming vindt dit nodig om concurrerend te blijven en internationaal talent aan te trekken, met name uit de MedTech-sector. De huidige vergoeding voor de voorzitter ligt onder het 25e percentiel. Daarom wordt een verhoging voorgesteld in 2 stappen, van 7% in 2026 en 7% in 2027. Voor de vicevoorzitter en leden geldt een eenmalige verhoging van 7% om het mediane niveau te bereiken.

Daarnaast is een verhoging van de reiskostenvergoeding besproken, die voor alle commissarissen geldt en aansluit bij internationale praktijk. Philips overweegt ook het formaliseren van een beleid om aandelenbezit door commissarissen aan te moedigen.

Voor de Raad van Bestuur blijft de beloning prestatieafhankelijk, met een mogelijke verhoging van de jaarlijkse incentive voor de CEO van 100% naar 120% bij het behalen van doelstellingen. De voorgestelde wijzigingen worden als aanvaardbaar gezien.

Unilever

Tijdens het gesprek met Unilever is gesproken over de voortgang op duurzaamheidsdoelstellingen en recente aanpassingen in de duurzamheidsambities. De onderneming gaf aan dat het verlagen van het

reductiedoel voor virgin plastics (nieuwe plastics uit fossiele brandstoffen) van 50% naar 30% voortkomt uit de complexiteit en kosten van recycling. Unilever benadrukte daarbij dat de doelstellingen nog steeds ambitieus zijn. Ook blijft de onderneming zich inzetten voor een circulaire economie. Dit toont Unilever bijvoorbeeld met de steun voor internationale en nationale regelgeving rond plastic verpakking en het UN Global Plastics Treaty.

Daarnaast kwamen klimaat- en natuurdoelstellingen aan bod, waaronder het implementeren van regeneratieve landbouwpraktijken en het beschermen van ecosystemen.

Ook werd gesproken over het realiseren van een leefbaar loon in de keten. Unilever gaf aan dat het behalen van het doel dat 50% van de leveranciers zich committeert aan het betalen van leefbare lonen uitdagend blijft.

Ten slotte is stilgestaan bij overige maatschappelijke thema's zoals diversiteit en inclusie, geopolitieke risico's en mensenrechten. Unilever bevestigde dat het beleid op deze gebieden wordt voortgezet, met aandacht voor veranderende externe omstandigheden in politieke context.

4.14. Collectieve initiatieven

Huisarts & Pensioen is aangesloten bij (inter)nationale samenwerkingsverbanden ter bevordering, ontwikkeling of uitdraging van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen. Hieronder bespreken we de investor statements die het afgelopen halfjaar zijn ondertekend door Huisarts & Pensioen en collectieve dialogen waaraan Huisarts & Pensioen heeft deelgenomen. Daarnaast noemen we waar relevant ontwikkelingen rond eerder gesteunde collectieve dialogen en investor statements.

Investor Statement over klimaattransitieplan resoluties in het Verenigd Koninkrijk

Bestuursresoluties over klimaattransitieplannen bij aandeelhoudersvergaderingen zijn een voorbeeld van 'best-practice'. Het biedt actieve aandeelhouders een instrument om hun steun uit te spreken voor transitiestrategieën en de daaraan gerelateerde kapitaal uitgaven. Dit investor statement is gericht aan FTSE (Financial Times Stock Exchange Index)100-bedrijven die de afgelopen 3 jaar hun klimaattransitieplan niet ter stemming hebben gebracht tijdens de aandeelhoudersvergadering. De 'Local Authority Pension Fund Forum' (LAPFF) en Churches, Charities and Local Authorities (CCLA) hebben hiervoor het initiatief genomen. LAPFF en CCLA hebben deze engagementverwachting al eerder met de bestuursvoorzitters van deze ondernemingen gedeeld tijdens individueel engagement. Met het investor statement wordt de druk op deze bedrijven opgeschroefd.

Investor letter over luchtvervuiling afkomstig uit de bouwsector

Het investor statement van ShareAction, onderdeel van het Long term Investor's in People's Health programma, roept de elf grootste internationale bouwbedrijven op tot het terugdringen van luchtvervuiling. Luchtvervuiling is wereldwijd een van de grootste milieu-gerelateerde doodsoorzaken, waarbij de bouwsector verantwoordelijk is voor 40-50% van de schadelijke uitstoot wereldwijd. Het statement benadrukt dat bedrijven luchtvervuiling als een materieel bedrijfsrisico moeten erkennen, transparant moeten rapporteren over emissies en financiële risico's, en concrete reductiedoelen moeten stellen. Daarnaast onderstreept het initiatief het belang van meer ambitie en samenwerking om de negatieve impact van luchtvervuiling op gezondheid en samenleving structureel aan te pakken. Institutionele investeerders vroegen daarom de bedrijven in gesprek te gaan over verdere stappen op dit thema.

Investor statement van de Rainforest Foundation Norway tegen ontbossing

Tropische regenwouden worden in toenemende mate bedreigd door (illegale) ontbossing, wegens de productie van zogeheten "forest risk commodities", zoals rundvlees, soja en palmolie. Dit brengt voor investeerders zowel ecologische risico's (het verlies van biodiversiteit en verstoring van ecosysteemdiensten) als financiële risico's met zich mee. Ontbossing zet de waarde en stabiliteit van wereldwijde beleggingsportefeuilles onder druk. Rainforest Foundation Norway vroeg internationale investeerders een investor statement te ondertekenen over de noodzaak om tropische regenwouden te beschermen. Via dit statement roepen investeerders overheden op om sterke wet- en regelgeving in te voeren, internationale samenwerking te versterken, transparantie in toeleveringsketens af te dwingen en publieke financiering in lijn te brengen met internationale natuurdoelen. Deze maatregelen dragen bij aan duurzame economische stabiliteit en behoud van cruciale ecosystemen. In aanloop naar COP30 (VN Klimaatconferentie) in november was dit statement relevant, om de noodzaak van de bescherming van regenwouden te benadrukken.

TABEL 4.14.1 OVERZICHT LOPENDE COLLECTIEVE ENGAGEMENT INITIATIEVEN EN INVESTOR STATEMENTS

Initiatief	Rol	Speerpunt	Samenwerking	Sinds
Investor letter over luchtvervuiling afkomstig uit de bouwsector	Investor statement	Gezondheid	ShareAction	H2 2025
Investor statement van de Rainforest Foundation Norway tegen ontbossing	Investor statement	Klimaat	Rainforest Foundation Norway	H2 2025
Investor Statement over klimaattransitieplan resoluties in het Verenigd Koninkrijk	Investor statement	Klimaat	Local Authority Pension Fund Forum	H2 2025
Engagementprogramma over verantwoord antibioticabeleid – fase 2	Collectieve dialoog	Gezondheid	Farm Animal Investment Risk & Return (FAIRR) initiative	H1 2025

Initiatief	Rol	Speerpunt	Samenwerking	Sinds
Engagementprogramma over traceerbaarheid van visproducten – fase 2	Collectieve dialoog	Natuur & Milieu	Farm Animal Investment Risk & Return (FAIRR) initiative	H1 2025
Farm Animal Investment Risk & Return (FAIRR) initiative	Deelnemer	Gezondheid; Natuur & Milieu; Arbeidsnormen	Farm Animal Investment Risk & Return (FAIRR) initiative	H2 2024
FAIRR engagementprogramma eiwittransitie	Investor statement en collectieve dialoog	Klimaat	Farm Animal Investment Risk & Return (FAIRR) initiative	H2 2023
Chemscore: engagementprogramma chemische producten	Collectieve dialoog	Natuur & Mileu	Aviva	H2 2022
Mentale gezondheid op de werkvloer	Investor statement en collectieve dialoog	Gezondheid; Arbeidsnormen	CCLA Investment Management	H2 2022
Longterm Investors in People's Health (LIPH)	Deelnemer	Gezondheid	ShareAction	H1 2022
Healthy markets initiative	Deelnemer	Gezondheid	ShareAction	H1 2021

4.15. Normatief: Mensenrechten

Wij hebben in het tweede halfjaar van 2025 met 6 ondernemingen een dialoog (op)nieuw geinitieerd over een (vermeende) mensenrechtencontroverse.

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle mensenrechtencasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaal- of statuswijziging hebben gerealiseerd en (op)nieuw geïnitieerde dialogen[14]. Escalatiemaatregelen (inclusief uitsluitingen) in normatieve dialogen zijn opgenomen in het sub-hoofdstuk Escalatieoverzicht.

TABEL 4.15.1 MIJLPALEN MENSENRECHTEN

Onderneming	Score	Start	Land	Plaats controverse	1	2	3	4
LG Chem Ltd.	8	15-04-25	Zuid-Korea	India				
Sotera Health Company	8	15-07-25	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Iberdrola SA	7	15-10-25	Spanje	Brazilië				
The GEO Group, Inc.	8	15-10-25	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
UBS Group AG	7	15-10-25	Zwitserland	Frankrijk				
Albemarle Corporation	8	15-10-25	Verenigde Staten	Chili				
Amgen Inc.	8	15-10-25	Verenigde Staten	Verenigde Staten				

	1.Delen van relevante informatie	2.Implementatie van beleid	3.Herstelmaatregelen	4.Beëindiging van controverse	Gewijzigde mijlpaal in rapportageperiode
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd					
Er zijn maatregelen geïniteerd					
Er is een toezegging gedaan					
Er zijn geen maatregelen genomen					

[14] De mijlpalen van de in deze rapportageperiode geïnitieerde dialogen worden als ongewijzigd weergeven.

4.16. Normatief: Arbeidsnormen

Wij hebben in het tweede halfjaar van 2025 met 4 ondernemingen een dialoog (op)nieuw geinitieerd over een (vermeende) arbeidsnormcontroverse.

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle arbeidsnormencasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaal- of statuswijziging hebben gerealiseerd en alle (op)nieuw geïnitieerde dialogen[15]. Escalatiemaatregelen (inclusief uitsluitingen) in normatieve dialogen zijn opgenomen in het sub-hoofdstuk Escalatieoverzicht.

TABEL 4.16.1 MIJLPALEN ARBEIDSNORMEN

Onderneming	Score	Start	Land	Plaats controverse	1	2	3	4
Amazon.com, Inc.	9	15-01-19	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
The Coca-Cola Company	5	17-10-22	Verenigde Staten	Filipijnen				
The Coca-Cola Company	2	17-10-22	Verenigde Staten	Indonesië				
Loomis AB	8	15-07-25	Zweden	Turkije				
The Brinks Company	8	15-07-25	United States	Columbia				
Amazon.com, Inc.	8	15-10-25	Verenigde Staten	Duitsland				
The GEO Group, Inc.	8	15-10-25	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Amazon.com, Inc.	9	15-10-25	Verenigde Staten	Italië				
Amazon.com, Inc.	8	15-10-25	Verenigde Staten	Spanje				
Amazon.com, Inc.	8	15-10-25	Verenigde Staten	Verenigd Koninkrijk				

	1.Delen van relevante informatie	2.Implementatie van beleid	3.Herstelmaatregelen	4.Beëindiging van controverse	Gewijzigde mijlpaal in rapportageperiode
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd					
Er zijn maatregelen geïniteerd					
Er is een toezegging gedaan					
Er zijn geen maatregelen genomen					

Afgesloten dialogen

The Coca-Cola Company (1)

The Coca-Cola Company verleent merkrechten aan de Coca-cola Europacific Partners plc (CCEP). CCEP is de afgelopen jaren in verband gebracht met beschuldigingen van het schenden van vakbondsrechten in Indonesië bij hun dochterondernemingen Coca-Cola Europacific Partners API Pty Ltd. en PT Coca-Cola Bottling Indonesia. Deze betroffen onder meer vermeende inmenging in onafhankelijke

[15] De mijlpalen van de in deze rapportageperiode geïnitieerde dialogen worden als ongewijzigd weergeven.

vakbonden, het ontslaan van vakbondsleiders, het weigeren van collectieve onderhandelingen en het onder druk zetten van werknemers om een nationale collectieve arbeidsovereenkomst te ondertekenen die werd gesteund door het management gecontroleerde vakbonden. De International Union of Food Workers (IUF) meldde in 2023 echter dat deze kwesties succesvol waren opgelost bij de dochterondernemingen. CCEP heeft in maart 2024 aangegeven dat het 2 overeenkomsten heeft ondertekend met IUF, waaronder afspraken over regelmatige consultatie met het IUF. Aangezien er geen nieuwe beschuldigingen naar boven zijn gekomen en de getroffen herstelmaatregelen geloofwaardig worden bevonden, heeft ISS ESG het engagement afgesloten.

The Coca-Cola Company (2)

The Coca–Cola Company werd de afgelopen jaren in de gaten gehouden door ISS ESG vanwege beschuldigingen van het schenden van vakbondsrechten bij zijn voormalige Filipijnse dochteronderneming Coca–Cola Beverages Philippines Inc. (CCBPI). De International Union of Food Workers (IUF) meldde dat CCBPI sinds 2019 vakbondsactiviteiten zou hebben ondermijnd, onder meer door vermeend misbruik van de in de Filipijnen wijdverbreide praktijk van 'red–tagging'. Hierbij worden vakbondsleiders en –leden in verband gebracht met staatsvijandige groepen. Deze beschuldigingen zijn in januari 2023 ook gerapporteerd aan de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO). Intussen heeft The Coca-Cola Company het bedrijf verkocht aan de Coca-cola Europacifc partners (CCEP). Hoewel IUF erkent dat de overname van CCBPI een goede gelegenheid biedt om deze kwesties op te lossen, legde de vakbond in maart 2024 aan ISS ESG uit dat CCBPI naar verluidt heeft nagelaten om in december 2023 en januari 2024 in gesprek te gaan met vakbondsvertegenwoordigers over de verkoop en de oplossing van openstaande kwesties rond vakbondsrechten. IUF gaf verder aan dat er geen concrete maatregelen zijn genomen sinds de vakbond deze beschuldigingen tijdens een bijeenkomst met The Coca-Cola Company in december 2023 heeft voorgelegd. Wegens de verkoop van CCBPI aan CCEP heeft ISS ESG dit engagement afgesloten.

4.17. Normatief: Milieu

Wij hebben in het tweede halfjaar van 2025 met 3 ondernemingen een dialoog (op)nieuw geinitieerd over een (vermeende) milieunormcontroverse.

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle milieucasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaal- of statuswijziging hebben gerealiseerd en alle (op)nieuw geïnitieerde dialogen[16]. Escalatiemaatregelen (inclusief uitsluitingen) in normatieve dialogen zijn opgenomen in het sub-hoofdstuk Escalatieoverzicht.

TABEL 4.17.1 MIJLPALEN MILIEU

Onderneming	Score	Start	Land	Plaats controverse	1	2	3	4
Saipem S.p.A.	2	16-10-23	Italië	Australië				
Albemarle Corporation	8	15-10-25	Verenigde Staten	Chili				
Iberdrola SA	8	15-10-25	Spanje	Brazilië				
The Chemours Company	8	15-10-25	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
The Chemours Company	8	15-10-25	Verenigde Staten	Nederland				

	1.Delen van relevante informatie	2.Implementatie van beleid	3.Herstelmaatregelen	4.Beëindiging van controverse	Gewijzigde mijlpaal in rapportageperiode
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd					
Er zijn maatregelen geïniteerd					
Er is een toezegging gedaan					
Er zijn geen maatregelen genomen					

Afgesloten dialogen

Saipem SpA

Een dochterbedrijf van Eni SPA, Saipem SpA (Saipem), heeft de werkzaamheden voltooid die het in januari 2022 toegewezen kreeg van Eni SPA. Deze werkzaamheden omvatten onder meer de installatie van een subsea–pijpleiding die de offshore–activiteiten op het Scarborough–gasveld verbindt met de tweede productielijn van het Pluto LNG–project in West–Australië. Deze uitbreiding wordt door diverse lokale NGO's bekritiseerd vanwege de (waarschijnlijk) aanzienlijke bijdrage aan klimaatverandering. In haar communicatie in 2024 en 2025 bevestigde Eni SpA dat het contract van Saipem, inclusief de aanleg van een 400 kilometer lange pijpleiding, in 2024 is afgerond. Tevens meldde projectoperator Woodside Energy Group Ltd. in augustus 2024 dat de milieuvergunning is verkregen en dat de activiteiten in 2026 van start zullen gaan. Gezien de voltooiing van de werkzaamheden door Saipem concludeert ISS ESG dat de controverse voor Eni SpA niet langer actueel is.

[16] De mijlpalen van de in deze rapportageperiode geïnitieerde dialogen worden als ongewijzigd weergeven.

4.18. Normatief: Anti-corruptie

Wij hebben in het tweede halfjaar van 2025 met 2 ondernemingen een dialoog (op)nieuw geinitieerd over (vermeende) corruptie.

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle anti-corruptiecasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaal- of statuswijziging hebben gerealiseerd en alle (op)nieuw geïnitieerde dialogen[17]. Escalatiemaatregelen (inclusief uitsluitingen) in normatieve dialogen zijn opgenomen in het sub-hoofdstuk Escalatieoverzicht.

TABEL 4.18.1 MIJLPALEN ANTI-CORRUPTIE

Onderneming	Score	Start	Land	Plaats controverse	1	2	3	4
Amazon.com, Inc.	9	15-10-25	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
The Chemours Company	8	15-10-25	Verenigde Staten	Verenigde Staten				

	1.Delen van relevante informatie	2.Implementatie van beleid	3.Herstelmaatregelen	4.Beëindiging van controverse	Gewijzigde mijlpaal in rapportageperiode
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd					
Er zijn maatregelen geïniteerd					
Er is een toezegging gedaan					
Er zijn geen maatregelen genomen					

[17] De mijlpalen van de in deze rapportageperiode geïnitieerde dialogen worden als ongewijzigd weergeven.

4.19. Escalatieoverzicht

Geëscaleerde dialogen

De onderstaande tabel geeft de escalatiemaatregelen (inclusief uitsluitingen) weer die in de tweede helft van 2025 zijn genomen in zowel thematische als normatieve dialogen. In het derde kwartaal vindt het laagste aantal aandeelhoudersvergaderingen plaats. Hoofdzakelijk staan er tussentijdse benoemingen van bestuurders of goedkeuringen van overnames geagendeerd. In het 4 de kwartaal vind in Australië en Nieuw-Zeeland de piek van het aandeelhoudersvergaderingen seizoen plaats. In de overige regio's is het een rustig kwartaal qua stemmen.

TABEL 4.19.1 OVERZICHT GEËSCALEERDE DIALOGEN

Onderneming	Reden van escalatie	Genomen maatregel[1]
PepsiCo	Onvoldoende voortgang engagementthema Nature Action.	Indienen aandeelhoudersresolutie.

1 Zie voor verdere duiding tegenstem het 'Voting Disclosure Systeem'

Uitgelichte escalaties

PepsiCo

Hoewel PepsiCo verschillende stappen zet op het gebied van biodiversiteit deed de onderneming geen toezeggingen ten aanzien van het uitvoeren van – en rapporteren over – een biodiversiteitsrisico- en impact analyse. Daarom hebben we eind november als mede-indiener een aandeelhoudersresolutie ingediend bij Pepsi, in samenwerking met Green Century en Allianz GI. De resolutie vraagt de onderneming om een dergelijke impact en risico-analyse uit te voeren en daarover verslag uit te brengen. Een gesprek met PepsiCo over de resolutie en voorwaarden voor het eventueel intrekken van de resolutie heeft inmiddels plaatsgevonden en de onderneming toonde zich bereid om stappen in de gewenste richting te overwegen. Een definitief voorstel moet nog volgen.

Te escalaren dialogen

De eerste helft van het jaar, waarin de meeste aandeelhoudersvergaderingen van ondernemingen in Europa, Japan en de Verenigde Staten plaatsvinden, is de drukste stemperiode. Alle thematische en normatieve dialogen die in aanmerking komen voor escalatie zijn opgenomen in de onderstaande tabel.

TABEL 4.19.2 OVERZICHT TE ESCALAREN DIALOGEN

Onderneming	Reden van escalatie
Alphabet Inc.	Geverifieerde controverse Corruptie. Vermeende controverses Arbeidsnormen en Mensenrechten.
Amazon.com, Inc.	Geverifieerde controverse Corruptie en Arbeidsnormen. Vermeende controverses Arbeidsnormen (4x) en Corruptie.
Delta Air Lines, Inc.	Onvoldoende voortgang engagementthema Klimaattransitie Luchtvaart.
Elsewedy Electric Co.	Geverifieerde controverse Milieunormen.
Expeditors International of Washington, Inc.	Onvoldoende voortgang engagementthema Klimaattransitie Luchtvaart.
General Electric Company	Onvoldoende voortgang engagementthema Mensenrechten en Governance.
RATCH Group Public Company Limited	Geverifieerde controverse Mensenrechten.
Sony Group Corporation	Onvoldoende voortgang engagementthema Mensenrechten en Governance.
Tingo Group, Inc.	Geverifieerde controverse Corruptie.

5. Betrokken aandeelhouderschap: stemmen & corporate governance

SPH ziet het als haar plicht van haar stemrecht gebruik te maken om waar nodig en waar mogelijk het belang van SPH, haar deelnemers en de maatschappij te beschermen. De UNPRI en de UN Global Compact/OESO richtlijnen vormen bij het stembeleid van SPH het uitgangspunt. Voor de illiquide portefeuillecomponenten privaat vastgoed en infrastructuur heeft SPH geen eigen stemrecht. SPH belegt voor deze categorieën in fondsen waarbij de uitoefening van stemrecht of recht op posities in een RvC is uitbesteed aan de manager van deze beleggingen. SPH zal zich een beeld vormen van wat de huidige praktijk is bij deze beleggingen en in hoeverre dit strookt met de eigen MVB-overtuigingen.

Corporate governance, of goed ondernemingsbestuur, heeft betrekking op de verhoudingen tussen de verschillende actoren van een onderneming zoals de Raad van Bestuur (RvB), de Raad van Commissarissen (RvC), aandeelhouders en andere belanghebbenden. Rekenschap, transparantie en toezicht spelen hierbij een centrale rol. SPH belegt onder andere in beursgenoteerde ondernemingen en is daardoor ook aandeelhouder. Door actief gebruik te maken van aandeelhoudersrechten kan SPH invloed uitoefenen op de onderneming. Het gaat hierbij om het benoemen van bestuurders, het goedkeuren van jaarstukken en in sommige gevallen kan het zich uitspreken over het beloningsbeleid. SPH doet dit onder andere door deel te nemen aan de besluitvorming op de aandeelhoudersvergadering (stemmen). Door gebruik te maken van het stemrecht kunnen de beleggingsfondsen invloed uitoefenen op ondernemingen en invloed aanwenden om een betere corporate governance te stimuleren bij de ondernemingen. Een goede corporate governance draagt bij aan de lange termijn waardecreatie.

5.1. SPH als actief aandeelhouder

De Nederlandse Corporate Governance Code schrijft voor dat institutionele beleggers zoals pensioenfondsen een beleid moeten hebben ten aanzien van het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen van beursgenoteerde ondernemingen waarin zij beleggen. Daarbij wordt van de institutionele belegger gevraagd om minstens eenmaal per jaar aan te geven hoe invulling wordt gegeven aan het stembeleid. Daarnaast stelt de Corporate Governance Code dat de institutionele belegger minimaal eenmaal per kwartaal moet aangeven hoe hij stemde op de aandeelhoudersvergaderingen. In bijlage 2 vindt u de volledige tekst van de relevante bepalingen voor institutionele beleggers van de Nederlandse Corporate Governance code.

SPH voldoet aan de bepalingen van de Corporate Governance Code. Op de website van SPH zijn de volgende documenten te vinden:

1. Stembeleid;

2. Stemverslag van de voorgaande kwartalen en het afgelopen halfjaar;

3. Rapportagetool waarbij gerapporteerd wordt hoe gestemd is per aandeelhoudersvergadering.

5.2. Stemgedrag SPH

Achtergrond

In de tweede helft van 2025 kwam in de Verenigde Staten extra aandacht voor de regels rond *proxy voting*. In december 2025 publiceerde de Amerikaanse overheid een Executive Order die toezichthouders oproept het toezicht op *proxy advisors* te herzien, met nadruk op transparantie, het voorkomen van belangenconflicten en de rol van ESG–factoren. De verdere uitwerking volgt nog via de toezichthouders. Er is op dit moment geen directe impact op het stemproces.

Daarnaast kondigde de Securities and Exchange Commission (SEC) aan dat zij voor het komende

proxyseizoen afziet van de actieve behandeling van bepaalde *no-action requests*[18] van ondernemingen.

Parallel hieraan lopen in de VS voorstellen en discussies die de invloed van aandeelhouders kunnen beperken. Denk aan hogere drempels voor indiening of herindiening van voorstellen, en signalen uit Delaware over mogelijke aanpassingen in het ondernemingsrecht. Wij volgen deze ontwikkelingen nauwgezet, omdat wijzigingen in het Amerikaanse kader het stemrecht en de agendavorming op termijn kunnen beïnvloeden.

Proxy advisors, waaronder ISS, reageren met aanpassingen in hun methodologie en met educatieve initiatieven, zoals de herlancering van *Protect the Voice of Shareholders*, om misverstanden over hun rol weg te nemen.

Zolang de beleidsmatige uitwerking in de VS nog loopt, blijft de impact op de uitvoering van stemmingen beperkt. Tegelijkertijd benadrukken deze ontwikkelingen het belang van een stabiel, transparant en consistent stemkader in een veranderend geopolitiek landschap. Wij hanteren een eigen stembeleid dat leidend is voor onze steminstructies. Dit garandeert onafhankelijkheid en consistentie, ondanks de vele ontwikkelingen en onzekerheden.

Stemactiviteiten van SPH

Wij stemden in het afgelopen halfjaar op **695 vergaderingen** op totaal **5.617 agendapunten**. Er wordt niet altijd met het management van de onderneming meegestemd. Er is **22% tegen het management gestemd**. Zie onderstaande voor een overzicht van de managementvoorstellen en de regionale verdeling van vergaderingen over het afgelopen halfjaar.

TABEL 5.2.1 MANAGEMENTVOORSTELLEN H2 2025

	Managementvoorstellen[1]	
	Totaal	% Tegen
Audit gerelateerd	388	9%
Aandelen gerelateerd	471	89%
Statuten gerelateerd	205	23%
Beloning	858	27%
Benoemingen	2462	33%
Bestuurders gerelateerd	343	15%
Duurzaamheid	4	0%
Klimaat	2	50%
Overig	47	6%
Niet-routinematig	83	2%
Procedureel	98	94%
Routine	402	5%
Sociaal	18	0%
Strategische transacties	123	7%
Overname gerelateerd	88	3%

1 Zie de bijlagen voor een verdere beschrijving van de type voorstellen.

TABEL 5.2.2 REGIONALE VERDELING H2 2025

Land	Aantal
Australia	96
Austria	1
Belgium	2
Bermuda	11
Brazil	9
Canada	13
Cayman Islands	14
Chile	2
China	61
Cyprus	1
Czech Republic	1
Denmark	5
France	5
Germany	4
Greece	1
Guernsey	1
Hong Kong	1
India	55
Indonesia	2
Ireland	9
Israel	41
Italy	7
Japan	50
Jersey	1
Kazakhstan	1
Luxembourg	1
Malaysia	3
Marshall Isl	1

18 Een no-action request is een verzoek van een onderneming aan de SEC om te bevestigen dat de toezichthouder geen handhavingsactie zal ondernemen als een aandeelhoudersvoorstel wordt uitgesloten van de agenda. Het tijdelijk niet actief behandelen van bepaalde verzoeken kan ertoe leiden dat ondernemingen zelf vaker voorstellen uitsluiten, de gevolgen in de praktijk zijn nog onzeker.

Mexico	4
Netherlands	12
New Zealand	5
Norway	3
Saudi Arabia	2
Singapore	17
South Africa	6
South Korea	2
Spain	2
Sweden	10
Switzerland	4
Turkey	1
USA	175
United Arab Emirates	1
United Kingdom	51
Virgin Isl (UK)	1

Op de website van SPH kunt u via het Vote Disclosure Systeem vinden hoe we gestemd hebben per aandeelhoudersvergadering.

Achmea IM voert ons stembeleid uit en past voor elke steminstructie het eigenop maat gemaakte stembeleid toe. Achmea IM maakt bij het uitoefenen van stemrechten gebruik van het stemplatform en analyses van Institutional Shareholder Services (ISS). Het stembeleid wordt doorlopend geactualiseerd op basis van wereldwijde trends op het gebied van corporate governance, ons stemgedrag bij controversiële agendapunten en overige actualiteiten.

Voordat de definitieve stem wordt uitgebracht analyseren we een selectie van de voorstellen op individuele basis. Het uiteindelijke besluit wordt genomen op basis van de specifieke feiten en omstandigheden van het agendapunt.

5.3. Agenderingsrecht aandeelhouders

Op aandeelhoudersvergaderingen kunnen aandeelhouders een voorstel agenderen, mits wordt voldaan aan de voorwaarden van het lokaal geldende agenderingsrecht. Deze aandeelhoudersresoluties kunnen onder meer betrekking hebben op de thema's milieu & gezondheid, mensenrechten, goed bestuur. In het afgelopen halfjaar hebben wij **67 aandeelhoudersresoluties** beoordeeld en onze stem uitgebracht.

Wij toetsen de afzonderlijke aandeelhoudersvoorstellen op inhoud, wenselijkheid, werkbaarheid en effect. Dat betekent dat wij niet in alle gevallen voor een resolutie zullen stemmen, ook al past deze binnen onze speerpuntthema's.

TABEL 5.3.1 AANDEELHOUDERSVOORSTELLEN H2 2025

	Aandeelhoudersvoorstellen[1]	
	Totaal	% Tegen
Aandelen gerelateerd	1	0%
Statuten gerelateerd	4	75%
Beloning	1	100%
Corporate Governance	4	25%
Benoemingen	38	24%
Bestuurders gerelateerd	8	25%
Duurzaamheid	2	0%
Klimaat	2	0%
Overig	4	0%
Niet-routinematig	2	50%
Sociaal	1	0%

1 Zie de bijlagen voor een verdere beschrijving van de type voorstellen.

Resoluties

Inleiding

Onderstaand worden meerdere relevante stemmingen besproken die tijdens het tweede halfjaar van 2025 op de agenda stonden bij ondernemingen waarin SPH was belegd. Een deel van deze voorstellen is uiteindelijk door de indienende aandeelhouders teruggetrokken voor de fysieke aandeelhoudersvergadering. Dat gebeurt doorgaans alleen wanneer de betrokken onderneming voldoende toezeggingen heeft gedaan op het onderwerp dat in het voorstel wordt aangesneden.

Ondernemingen maken dergelijke toezeggingen meestal niet openbaar. Dat is gebruikelijk, omdat zij willen voorkomen dat er een precedent ontstaat voor toekomstige aandeelhoudersvoorstellen of dat toezeggingen als formeel beleid worden gezien voordat deze volledig zijn uitgewerkt of geïmplementeerd. Ook indieners publiceren de inhoud

van deze afspraken doorgaans niet, zeker wanneer het gaat om vertrouwelijke engagementgesprekken.

Hoewel de precieze afspraken dus niet zichtbaar zijn voor buitenstaanders, is een terugtrekking van een aandeelhoudersvoorstel in de praktijk een positief signaal. Het betekent dat de indieners voldoende vertrouwen hebben in de door de onderneming aangekondigde vervolgstappen, waardoor een formele stemming niet meer nodig is. Dit is zeer relevant, het laat zien dat aandeelhoudersdialoog daadwerkelijk leidt tot beweging op diverse ESG-thema's.

Klimaat

General Mills Inc. - Openheid over regeneratieve landbouwpraktijken

Agendapunt 4 betrof een aandeelhoudersvoorstel waarin General Mills werd verzocht meer openheid te geven over de vermindering van pesticiden in de toeleveringsketen als gevolg van de toepassing van regeneratieve landbouwpraktijken. De indieners stelden dat de onderneming wel een doel heeft om regeneratieve landbouw toe te passen op één miljoen acres (circa 404.700 hectare) in 2030, maar niet toelicht welke daadwerkelijke reducties in pesticidengebruik hiermee worden bereikt. Dit inzicht is volgens hen nodig om milieu- en gezondheidsrisico's in de keten goed te kunnen beoordelen en om het risico op schijnduurzaamheid te beperken.

Het bestuur adviseerde tegen het voorstel en voerde aan dat verplichte registraties over pesticidengebruik extra lasten bij boeren zouden leggen en niet passen binnen de brede, niet-voorschrijvende benadering van het regeneratieprogramma. De onderneming wees op bestaande initiatieven rond bodemgezondheid, biodiversiteit en samenwerking met boeren, maar verstrekt geen concrete cijfers over bereikte vermindering van pesticidengebruik.

SPH heeft voor dit voorstel gestemd. Extra openheid over pesticidengebruik is van belang om te kunnen beoordelen of de duurzaamheidsambities daadwerkelijk worden gerealiseerd en of risico's in de toeleveringsketen goed worden beheerst. Meer inzicht helpt bovendien om voortgang objectief te volgen en om de vergelijkbaarheid met sectorgenoten te verbeteren.

28,1% van de aandeelhouders steunde dit voorstel. Dat is een betekenisvol signaal richting het bestuur, zeker gezien het negatieve stemadvies, en laat zien dat een substantiële groep beleggers verdere verbetering van de rapportage wenselijk vindt.

APA Group – Goedkeuring van waarborgen rond klimaatrisico's

Het aandeelhoudersvoorstel verzocht APA om, voorafgaand aan een definitieve investeringsbeslissing, een publiek rapport te publiceren waarin wordt geanalyseerd hoe voorgenomen pijplijnprojecten (waaronder in de Beetaloo-regio) passen binnen de eigen klimaatdoelen en een Parijs-consistent pad, inclusief een raming van (extra) broeikasgasemissies, de wijze van mitigatie en eventuele inzet van compensaties.

Dit voorstel is voorafgaand aan de vergadering door de indieners teruggetrokken en daardoor niet in stemming gebracht.

Het bestuur had aandeelhouders geadviseerd om tegen dit voorstel te stemmen met het argument dat projectinformatie nog te vroeg en onzeker zou zijn, en dat het publiceren van gedetailleerde aannames tot misinterpretatie en juridische risico's kan leiden. Daarnaast wijst de onderneming erop dat klimaatrapportages en trajecten al zijn toegelicht in de Climate Transition Plan-documentatie en reguliere verslaggeving. SPH heeft dit voorstel gesteund, omdat aanvullende en tijdige openheid over de klimaatimpact van grote projecten beleggers beter in staat stelt de samenhang te beoordelen tussen investeringsplannen, emissiereductiedoelen en de afhankelijkheid van compensaties. Transparante besluitvorming voorafgaand aan investeringsmomenten is belangrijk om klimaat- en reputatierisico's te duiden en om voortgang objectief te kunnen volgen. Onze steminstructie stond derhalve op voor, al is het voorstel uiteindelijk niet in stemming gebracht.

Mensenrechten

APA Group - Goedkeuring van due diligence bij kernpartners

Het aandeelhoudersvoorstel verzocht APA om een publiek rapport op te stellen over de procedures waarmee het waarborgt dat kernpartners in de Beetaloo-regio handelen in lijn met de beginselen uit de (eigen) Supplier Code of Conduct, inclusief aandacht voor milieu- en erfgoedrisico's en de wijze waarop APA toezicht houdt op naleving.

Dit voorstel is ook voorafgaand aan de vergadering door de indieners teruggetrokken en daarom niet in stemming gebracht.

Het bestuur had aandeelhouders geadviseerd om tegen te stemmen en voerde aan dat het Leveranciersgedragscodebeleid niet op klanten/partners van toepassing is en dat deze onder eigen vergunningen en regelgeving opereren. Volgens het bestuur bestaan al passende governance- en risicokaders en is aanvullende rapportage niet noodzakelijk.

SPH heeft dit voorstel gesteund, omdat extra openheid over due-diligence-processen bij kernpartners bijdraagt aan beter inzicht in milieu-, sociale en erfgoedrisico's rondom projectuitvoering en aan voorspelbare governance. Heldere verwachtingen richting partners en transparante opvolging versterken het risicobeheer en zijn relevant voor langetermijnbeleggers. Onze steminstructie stond

daarom op voor, ook al is het voorstel uiteindelijk niet in stemming gebracht.

6. Impactbeleggen

Impact beleggingen, ook wel beleggingen in oplossingen genoemd, zijn beleggingen die naast een financiële doelstelling ook een concreet meetbare maatschappelijke doelstelling hebben. In dit hoofdstuk rapporteren wij over de omvang van onze impact beleggingen en de gerealiseerde impact.

6.1. Zorgvastgoed

Wij hebben het initiatief genomen om een fonds op te zetten dat er volledig op is gericht om betaalbaar en duurzaam zorgvastgoed in Nederland te realiseren: het Apollo Zorgvastgoedfonds. Dit fonds investeert in zorgvastgoed, waaronder eerstelijnszorgcentra. De fondsmanager is lid van GRESB (benchmark voor duurzaam vastgoed) en heeft de UNPRI ondertekend.

Huisarts & Pensioen is er in geslaagd om het volledige initiële doelvermogen van EUR 80 miljoen te beleggen en heeft het fonds daarmee een goede start gegeven. Het Apollo Zorgvastgoedfonds heeft inmiddels meer geïnteresseerde partijen aangetrokken om zo haar impact te vergroten. Per ultimo 2025 was de totale omvang van het fonds EUR 251 miljoen. De investeringen van het fonds zijn onder te verdelen in drie categorieën: beschermd wonen, verpleegcomplexen en gezondheidscentra.

TABEL 6.1.1 ZORGVASTGOED FONDS

	Gezondheidscentra	Verpleegcomplexen	Beschermd wonen
Omvang van fonds (marktwaarde)	€ 99.829.668	€ 133.007.599	€ 17.784.948
Aandeel H&P in fonds (marktwaarde)	€ 26.985.760	€ 39.504.389	€ 17.784.948
Aantal vastgoed objecten	17	11	1
Aantal huisartsen of (woon)eenheden	109		94
Aantal patienten of bewoners	154.750	519	141

Naast de omvang en de opbouw van de portefeuille houden wij ook in de gaten wat de impact is op de zorgaanbieders (financierbaarheid, relatietermijn en tevredenheid) op de gebruikers (betaalbaarheid, tevredenheid en veiligheid) en op de omgeving (tevredenheid en duurzaamheid).

7. Bijlagen

7.1. Thematische dialoog

Het aangaan van de dialoog met ondernemingen in de beleggingsportefeuille is een belangrijk instrument om financiële-, sociale en milieu risico's te beheersen, kansen te benutten en daarnaast positieve maatschappelijke impact te behalen. Daarom heeft de thematische dialoog een centrale plek binnen het MVB-beleid. De thematische dialoog wordt gericht op het beheersen van risico's en het benutten van kansen op specifieke thematiek die binnen een sector of een keten speelt. Beter beleid, transparantie en optimalisatie van bedrijfsprocessen worden rondom specifieke thema's centraal gesteld.

Wat maakt engagement effectief?

Uit onderzoek blijkt dat meerdere factoren bepalend zijn voor het effectief uitvoeren van engagement. De resultaten uit deze onderzoeken zijn geïntegreerd in de engagementstrategie:

Een gedegen voorbereiding is cruciaal voor een effectieve dialoog

Een gedegen vooronderzoek en voorbereiding per onderneming is het vertrekpunt van ons proces. Daarnaast wordt er voor een beperkt aantal thema's gekozen, deze focus verhoogt de effectiviteit van de inzet.

Een goede relatie met het bedrijf maakt de dialoog effectiever

Relatiebeheer vraagt geduld. Daarom nemen we de tijd en duurt een dialoog ongeveer 3 jaar, vanaf het eerste onderzoek, tot de laatste gesprekken en evaluatie van het resultaat. Daarnaast houden we bij de selectie van de ondernemingen ook rekening met de openheid van een onderneming en eventuele cultuurverschillen.

Maak de verbinding met financiële materialiteit en actuele thema's binnen de onderneming

Bij de voorbereiding van de dialoog onderzoeken we niet alleen hoe onderneming presteert op het thema van de dialoog maar onderzoeken we ook hoe de onderneming er financieel voorstaat en hoe 'materieel' het onderwerp van de dialoog is voor de onderneming. Met die 'materialiteit' onderstrepen we het belang van het betreffende thema voor ons als belegger en laten we de onderneming zien dat verbeteringen ook kunnen bijdragen aan het succes van de onderneming.

Doelstellingen sluiten zoveel mogelijk aan

De hoofddoelstelling van thematische dialogen is om binnen het MVB-beleid concrete invulling te geven aan de strategie van onze klanten en het speerpuntenbeleid. Dit is weergegeven in onderstaande tabel. Deze speerpunten zijn een logisch startpunt voor de samenstelling en ordening van het totale thematische engagementprogramma. Ook sluiten we waar mogelijk ook aan bij de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties (VN).

TABEL 7.1.1 SPEERPUNTENBELEID[1]

Thema	Symbool
Klimaat	
Mensenrechten	
Gezondheid	
Arbeidsnormen	
Natuur & Milieu	

1 Bron: Achmea Investment Management

Sustainable Development Goals (hierna: SDG's)

Binnen het engagementprogramma -op het niveau van individuele thema's- stellen wij doelen op. Wij hechten er belang aan om onze doelstellingen daar waar mogelijk en relevant te koppelen aan de SDG's. Deze duurzame ontwikkelingsdoelstellingen zijn in 2015 door de VN vastgesteld en hebben als doel om in 2030 belangrijke mondiale kwesties op 17 uiteenlopende aandachtsgebieden te hebben opgelost. De kwesties variëren van armoedebestrijding tot klimaatverandering en van duurzame consumptie tot gendergelijkheid. Voortgang op de verschillende SDG's wordt gemeten aan de hand van 169 onderliggende doelstellingen. Deze doelstellingen worden elk weer gemeten op basis van 232 vooraf vastgestelde indicatoren. Het idee achter de SDG's is dat verschillende actoren in de samenleving binnen de eigen invloedssfeer bijdragen aan behalen van de doelen. Nationale staten hebben in veel gevallen een belangrijke bijdrage te leveren, maar ook het bedrijfsleven en institutionele beleggers kunnen binnen de eigen invloedssfeer een bijdrage leveren aan het behalen van de doelstellingen.

TABEL 7.1.2 LOPENDE ENGAGEMENTTHEMA'S

Thema			
Klimaattransitie Luchtvaart			
Waterimpact en -afhankelijkheid			
Goede Voeding			
Aanpak Ontbossing			

TABEL 7.1.3 LOPENDE ENGAGEMENTTHEMA'S VERVOLG

Thema			
Nature Action			
Access to Healthcare			
Just Transition	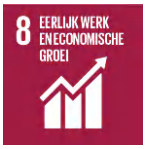		
Preventie Mensen-rechtenrisico's	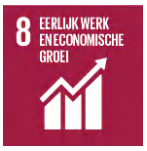		
Kleding en Circulariteit			
Klimaattransitie Chemie			

Engagementproces

Ons thematisch engagementproces kent 5 fases, zoals weergegeven in de volgende figuur.

FIGUUR 7.1.1 PROCES THEMATISCH ENGAGEMENT

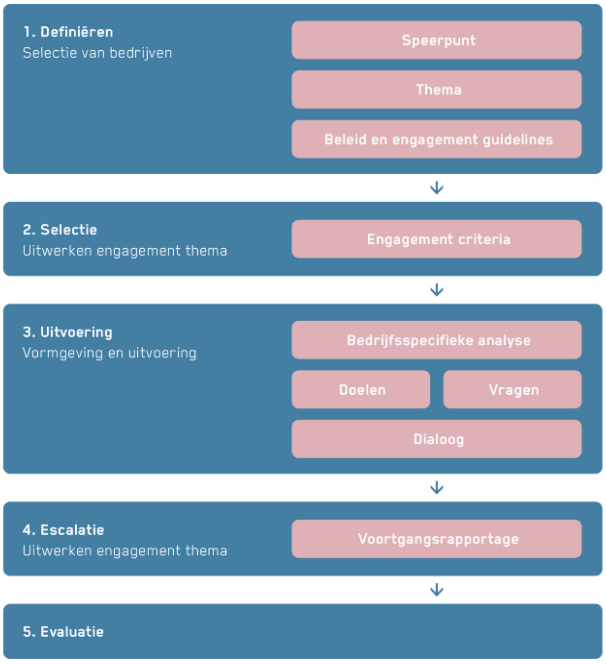

Definiëren

Binnen de speerpuntthema's identificeert het MVB team van Achmea IM in samenspraak met klanten en beleggers de engagementthema's. Dit leidt tot een engagement long-list die potentiële thema's bevat voor opname in het thematische engagementprogramma. Belangrijke input voor definiëring van thema's zijn ESG-analyses van onze beleggers en externe onderzoeksbureaus, actuele en relevante maatschappelijke thema's en wetenschappelijke onderzoeken.

Selectie

Op basis van verder vooronderzoek en met oog voor een goede verdeling van thema's over de 5 speerpunten kunnen thema's op de short-list komen. Op basis van klantwensen en de inhoudelijke analyses van ondernemingen in de beleggingsportefeuilles maken wij een selectie van subthema's en ondernemingen die in het programma worden opgenomen. Hierbij identificeren wij met name ondernemingen die nog stappen kunnen maken om te voldoen aan best-practices die in de sector of keten gelden en ondernemingen waarvan we verwachten dat ze open staan voor engagement.

Uitvoering

Het MVB team van Achmea IM start de dialogen en voert ze uit. De start van de dialoog verloopt veelal via brief of email. Hierin introduceren wij onszelf en onze klanten, alsmede het onderwerp dat wij zullen bespreken. Het vervolg van de dialoog bestaat doorgaans uit meerdere conference calls of bezoeken aan de onderneming.

Escalatie

Indien een onderneming niet (goed) reageert proberen we via andere wegen het contact tot stand te brengen en escaleren wij indien noodzakelijk. Bijvoorbeeld door samen te werken met andere investeerders, het stembeleid aan te passen of een aandeelhoudersresolutie te overwegen.

Evaluatie

Wij evalueren de dialogen, doelen en de samenstelling van het engagementprogramma elk halfjaar. Op basis daarvan stellen wij ondernemingsdoelstellingen scherper wanneer wenselijk en kunnen we de selectie wijzigen afhankelijk van de voortgang. Elk engagementprogramma wordt bij afronding nadrukkelijk geëvalueerd.

Communicatie

Over de omvang, doelstellingen en voortgang van de dialogen rapporteren wij op halfjaarbasis in dit verslag. Daarnaast lichten wij indien gewenst mondeling de voortgang van de dialogen toe.

Reikwijdte van engagementbeleid

Beleggers kunnen bedrijven financieren als aandeelhouder en als obligatiehouder. Wij vinden het dan ook relevant om de mogelijkheid te hebben ondernemingen vanuit beide perspectieven aan te kunnen spreken. Dat betekent dat we zowel beoordelen welke aandelenholdings als bedrijfsobligatieholdings onze klanten hebben in de onderneming. Mede op basis van deze analyse komen ondernemingen in aanmerking voor opname in het engagementprogramma.

Capaciteit en team

Het MVB-team van Achmea IM bestaat uit 13 medewerkers die allen bijdragen leveren aan de verschillende fasen van het engagementproces. Binnen ons team zijn 5 specialisten dagelijks met thematische dialogen bezig. Ten slotte werken wij daar waar relevant en opportuun in meerdere samenwerkingsverbanden samen met andere institutionele beleggers of andere (inter)nationale samenwerkingsverbanden. Op deze manier kunnen wij een gedegen invulling geven aan het thematisch engagementprogramma voor onze klanten.

Toelichting voortgang thema's

Om doelgericht en gestructureerd te werk te gaan worden alle thematische engagement mijlpalen gebruikt voor het meten en het rapporteren van de voortgang. De onderstaande tabel toont een gedetailleerd overzicht. Deze mijlpalen geven aan welke voortgang er per thema en per onderneming is geboekt.

TABEL 7.1.4 STAPPEN DIALOOG[1]

	Mijlpaal	Uitleg	Indicator
1	Analyse van het bedrijf	Bij het opstarten van een nieuwe thematische dialoog wordt bepaald welke ondernemingen in het programma worden opgenomen. Per onderneming wordt een nulmeting uitgevoerd op basis van publieke informatie en ESG-analyses in relatie tot het thema. De nulmeting geeft aan in welke fase de onderneming zich bevindt ten aanzien van het thema.	Afgerond/ gestart
2	Initiëren dialoog	Wij initiëren de dialoog veelal door een inleidende brief of e-mail te sturen, wanneer nodig gevolgd door een follow-up telefoongesprek. Dit vormt de start van een meerjarig dialoogtraject.	Brief verzonden en ontvangst bevestigd / brief verzonden
3	Voeren van dialoog	Wanneer de onderneming bevestigt dat zij in gesprek willen wordt er een bijeenkomst of een telefonische vergadering opgezet. Tijdens het eerste gesprek worden o.a. de bevindingen van het vooronderzoek voorgelegd en de stappen die de onderneming op dit thema zet besproken.	Gesprekken ingepland of gevoerd / gesprekken nog niet ingepland / gesprek afgewezen
4	Toezegging onderneming	De wijze waarop de onderneming aangeeft zich in te willen spannen om zaken verder te onderzoeken, ontwikkelen en uitvoeren documenteren wij als toezeggingen. Deze kunnen kwalitatief hoogwaardig zijn (positief), of nog niet volledig voldoen aan de door ons gestelde ambities (neutraal), of kunnen uitblijven (geen toezegging).	Toezegging beleidswijziging/ toezegging beleidswijziging nog niet voldoende
5	Aanpassen beleid & proces	De mate waarin de gedane toezeggingen daadwerkelijk worden vertaald in stappen door de onderneming. Bijvoorbeeld door het beleid te vernieuwen, zaken te onderzoeken of processen aan te passen.	Beleidswijziging doorgevoerd / beleidswijziging nog niet voldoende / beleidswijziging wordt niet doorgevoerd
6	Afronden dialoog	Wanneer de onderneming aantoonbaar de gewenste stappen heeft gezet ten aanzien van de doelstellingen kan de dialoog worden afgesloten. Indien dit niet het geval is binnen de gestelde termijn voor het engagementtraject wordt de dialoog niet succesvol afgerond.	Dialoog succesvol afgerond / dialoog onsuccesvol afgerond / dialoog tussentijds beëindigd

1 Bron: Achmea Investment Management

7.2. Normatieve dialoog

7.2.1. De basis voor onze normatieve dialoog

Wij hanteren de uitgangspunten van diverse internationale breed gedragen richtlijnen voor maatschappelijk verantwoord ondernemen als minimale norm waar ondernemingen zich aan moeten houden. Voorbeelden zijn de 10 principes van het VN Global Compact, de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen, de UN Guiding Principles on Business & Human Rights, de conventies van de ILO (Internationale Arbeidsorganisatie) en de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Daarnaast toetsen we hoe onze normatieve dialogen bijdragen aan de 'Sustainable Development Goals' (SDGs) van de Verenigde Naties, de 17 internationaal overeengekomen duurzame ontwikkelingsdoelen om van de wereld een betere plek te maken in 2030.

Er zijn 4 hoofdthema's te onderscheiden waar het gedrag van ondernemingen op kan worden beoordeeld, namelijk Mensenrechten, Arbeidsnormen, Milieunormen en Anti-corruptie. Institutionele beleggers kunnen als kapitaalverschaffers van ondernemingen een belangrijke rol spelen bij het aanspreken van ondernemingen als principes binnen deze hoofdthema's geschonden worden. Dit geldt niet alleen voor controverses die binnen de onderneming worden vastgesteld, maar ook voor controverses in de toeleveranciersketen.

Institutionele beleggers kunnen er bij ondernemingen op aandringen dat:

- ✓ de controverse wordt opgeheven;
- ✓ het ondernemingsbeleid wordt aangepast;
- ✓ soortgelijke controverses zich niet meer voordoen;
- ✓ waar relevant herstel en verhaal mogelijk wordt gemaakt.

Het aangaan van de dialoog over de controverse is dan ook een belangrijk middel voor de institutionele belegger om financiële-, reputatie-, sociale- of milieu schade te beheersen.

Door het screenen van bedrijven die de internationale normen schenden identificeren we ondernemingen die daadwerkelijk of potentiele negatieve impact hebben op de samenleving en milieu. Dit is een belangrijk onderdeel in het OESO due diligence traject.

Hierbij wordt naast de impact van het gedrag van de onderneming op de samenleving en/of milieu ook naar de **ernst, schaal** en **onomkeerbaarheid** van de controverse gekeken:

- Ernst verwijst naar de heftigheid van de negatieve impact.
- Met schaal wordt het bereik van het gevolg bedoeld, bijvoorbeeld het aantal mensen dat wordt getroffen, kan worden getroffen of de omvang van de milieuschade.
- Onomkeerbaarheid verwijst naar de grenzen aan de mogelijkheden om de situatie van de getroffen personen of het milieu te herstellen zodat deze overeenkomt met de situatie die voorafging aan de negatieve impact.

Door middel van het Normatieve engagementprogramma spreken we ondernemingen aan op hun gedrag om zo de (potentiële) negatieve impact te voorkomen of te verminderen. Over het monitoren van voortgang en de resultaten van dialoog rapporteren we in deze halfjaarlijkse voortgangsrapportage. Wanneer een onderneming schade heeft veroorzaakt aan samenleving of milieu zal Achmea IM de onderneming nadrukkelijk oproepen tot herstel- en verhaalmogelijkheden voor degene die schade hebben geleden.

In de volgende pagina's gaan wij dieper in op de 4 hoofdthema's waarop wij onze normatieve dialoog voeren en de relevante internationale richtlijnen.

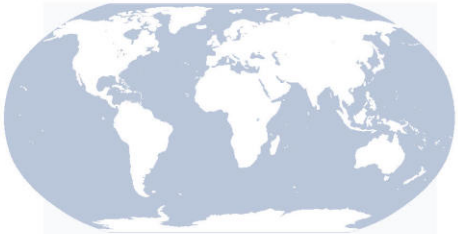

De OESO-richtlijnen worden onderschreven door 46 landen

9 thema's

- Mensenrechten
- Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen
- Milieu
- Bestrijding van corruptie, omkopingsverzoeken en afpersing
- Consumentenbelangen
- Wetenschap en technologie
- Mededinging
- Belastingen
- Transparantie

Opgericht in 2000 De OESO richtlijnen voor multinationale ondernemingen zijn aangenomen in 1971. Het beschrijft wat 46 landen van bedrijven, inclusief institutionele beleggers, verwachten bij het internationaal zakendoen op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO).

19060051

7.2.1.1. Mensenrechtenkwesties en internationale verdragen

De 'rechten van de mens' vormen 1 van de 4 hoofdthema's van het Global Compact en worden geadresseerd door de eerste 2 principes. Deze principes staan echter niet op zichzelf en zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in, diverse richtlijnen en verdragen. Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele controverses van mensenrechten.

In de *UN Guiding Principles on Business & Human Rights* (UNGPs), staat specifiek beschreven hoe bedrijven met deze richtlijnen en verdragen dienen om te gaan en wat hun verantwoordelijkheden zijn. Of zoals de opsteller van de UNGPs, Professor John Ruggie stelt:

"*The Guiding Principles' normative contribution lies not in the creation of new international law obligations but in elaborating the implications of existing standards and practices for states and businesses; integrating them within a single, logically coherent and comprehensive template; and identifying where the current regime falls short and how it could be improved*".

In de praktijk hebben mensenrechtencontroverses in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- ✓ Beperking van het recht op zelfbeschikking
- ✓ Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht
- ✓ Het niet respecteren van rechten van inheemse volken
- ✓ Beperking van vrijheid van meningsuiting

TABEL 7.2.1.1.1 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA MENSENRECHTEN

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Mensenrechten	Principe 1	Bedrijven dienen binnen de eigen invloedssfeer de internationaal vastgelegde mensenrechten te ondersteunen en te respecteren.	IV. Mensenrechten	Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.
			V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	De VN-verklaring over de rechten van inheemse volkeren.
			VIII. Consumentenbelangen	ILO conventie 169 betreffende inheemse en in stamverband levende volken in onafhankelijke landen. Tripartite ILO-verklaring inzake multinationale ondernemingen en sociaal beleid. Geneefse conventie. Haagse conventie.
	Principe 2	Bedrijven dienen ervoor te zorgen dat zij niet medeplichtig zijn aan schendingen van de mensenrechten.	IV. Mensenrechten	Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht

Ten aanzien van de kwestie 'Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht' is het van belang dat ondernemingen ten aanzien van degenen die gevolgen van hun activiteiten ondervinden internationaal erkende mensenrechten respecteren. De '*UN Guiding Principles on Business & Human Rights*', die zijn geïntegreerd in de OESO-richtlijnen, bieden voor bedrijven een hanteerbaar beleidskader over de toepassing van mensenrechten en de Global Compact principes. Specifiek voor de activiteiten van bedrijven die te maken hebben met oorlogen of bezettingen biedt ook de Geneefse conventie een geschikt raamwerk.

Het niet respecteren van rechten van inheemse volken

De VN aanvaardden in 2007 een '*Verklaring over de rechten van inheemse volken*'. De rechten van inheemse volken zijn daarmee pas in recente jaren formeel erkend. In de '*VN-richtlijnen voor mensenrechten ten behoeve van bedrijven*' wordt gewezen op de landrechten en andere rechten van inheemse volken. Enkele landen met belangrijke inheemse minderheden stemden tegen de verklaring, waaronder de VS, Canada, Nieuw Zeeland en Australië. Het belangrijkste verdrag is de ILO conventie (no. 169) over inheemse en tribale volken in onafhankelijke landen.

Voor deze toetsing is de bepaling dat ondernemingen 'de mensenrechten van personen die tot specifieke (bevolkings-)groepen horen die bijzondere aandacht vereisen' dienen te respecteren, indien zij een ongunstig effect op de mensenrechten van die personen kunnen hebben.

Beperking van vrijheid van meningsuiting

Vrijheid van meningsuiting is de vrijheid van burgers om hun overtuigingen kenbaar te maken, zonder voor vervolging door de staat te hoeven vrezen. Vrijheid van meningsuiting wordt vaak beschouwd als een integraal concept in democratieën maar is soms minder evident bij andere staatsvormen. De vrijheid om zonder angst voor vervolging je mening te kunnen uiten staat expliciet vermeld in de '*Universele Verklaring van de Rechten van de Mens*'.

7.2.1.2. Arbeidsnormenkwesties en internationale verdragen

Het respecteren van arbeidsnormen is 1 van de 4 hoofdthema's van het Global Compact en wordt geadresseerd door de principes 3,4,5 en 6. Deze principes zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in, diverse richtlijnen en verdragen (zie de volgende tabel). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele arbeidsnormcontroverses.

Naast de Global Compact principes over arbeidsnormen zijn de internationale afspraken over minimale arbeidsnormen die zijn vastgelegd in Conventies van de Internationale Arbeidsorganisatie van de Verenigde Naties van belang: de ILO-Conventies. Deze bieden een internationaal breed geaccepteerd raamwerk om bedrijven te beoordelen. Ook de '*UN Guiding Principles on Business & Human Rights*' bieden een praktisch raamwerk om te beoordelen waar de verantwoordelijkheden van bedrijven bij arbeidsrechten beginnen en eindigen.

In de praktijk hebben arbeidsnormencontroverses in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- ✓ Beperking van vrijheid van vereniging en recht op collectief onderhandelen
- ✓ Gebruik van dwangarbeid in de toeleveringsketen
- ✓ Kinderarbeid in de toeleveringsketen
- ✓ Discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep
- ✓ Veiligheid van werknemers

TABEL 7.2.1.2.1 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA ARBEIDSRECHTEN

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Arbeidsrechten	Principe 3	Bedrijven dienen de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 87 betreffende de vrijheid tot het oprichten van vakverenigingen en de bescherming van het vakverenigingsrecht. ILO conventie 98 betreffende Toepassing van het recht van organisatie en collectieve onderhandeling.
	Principe 4	Bedrijven dienen alle vormen van verplichte en gedwongen arbeid te elimineren.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 29 over dwangarbeid. ILO conventie 105 betreffende de afschaffing van dwangarbeid.
	Principe 5	Bedrijven dienen zich in te spannen voor de effectieve afschaffing van kinderarbeid.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 138 betreffende de minimumleeftijd voor arbeid. ILO conventie 182 betreffende het effectief afschaffen van kinderarbeid. UN Verdrag over de rechten van het kind.
	Principe 6	Bedrijven dienen discriminatie met betrekking tot werk en beroep te bestrijden.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 100 betreffende gelijke beloning. ILO conventie 111 betreffende discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep.

Beperking van vrijheid van vereniging en recht op collectief onderhandelen

Vakbondsvrijheid in het bijzonder wordt genoemd in de derde richtlijn van het Global Compact. Deze luidt: "Businesses should uphold the freedom of association and the effective recognition of the right to collective bargaining." De ILO-conventies 87 en 98 stellen dat vakbonden ongestoord moeten kunnen onderhandelen met werkgevers over arbeidsvoorwaarden en dat vrijheid van organisatie en daarmee het recht om lid te worden van een vakbond tot de fundamentele mensenrechten behoort. Nederland heeft beide verdragen geratificeerd.

Gebruik van dwangarbeid in de toeleveringsketen

Het 4 de principe van het Global Compact behandelt verplichte en gedwongen arbeid. Deze worden geadresseerd in de ILO conventies 29 en 105 en hierin wordt onder andere gesteld dat bedrijven niet mogen profiteren van dwangarbeid of slavernij.

Kinderarbeid in de toeleveringsketen

Het vijfde principe uit het Global Compact stelt dat bedrijven zich dienen in te spannen om kinderarbeid uit te bannen. Ook is kinderarbeid in strijd met richtlijn van de OESO-richtlijnen voor internationale ondernemingen en met de International Labour Organisation (ILO) conventies ten aanzien van 'de fundamentele principes en rechten op het werk' en het 'effectief afschaffen van kinderarbeid' (ILO-verdragen 138 en 182).

Discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep

Het 6 de principe van het Global Compact gaat over het voorkomen van discriminatie in relatie tot werk en beroep. De ILO conventies 100 en 111 en de OESO-richtlijnen bieden een kader voor bedrijven.

Veiligheid van werknemers

Niet expliciet genoemd in de principes van het Global Compact rond arbeidsrechten, maar vanzelfsprekend wel gelieerd aan de principes 1 en 2 op het gebied van mensenrechten, is de veiligheid van werknemers op de werkvloer. De OESO-richtlijnen bieden bedrijven handvaten om hier invulling aan te geven.

7.2.1.3. Milieunormenkwesties en internationale verdragen

Het milieu is het derde hoofdthema van het Global Compact en wordt geadresseerd door de principes 7, 8 en 9. Deze principes zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in, diverse richtlijnen en verdragen (zie de volgende tabel). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele milieunormcontroverses.

De richtlijnen van het Global Compact betreffende het milieu zijn afgeleid van de 'Rio verklaring inzake milieu en ontwikkeling' en luiden: "*Business should support a precautionary approach to environmental challenges*", "*Business should undertake initiatives to promote greater environmental responsibility*" en "*Business should encourage the development and diffusion of environmentally friendly technologies.*" In de praktijk hebben milieunormcontroverses in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- ✓ Milieuvervuiling – grond, of watervervuiling
- ✓ Milieuvervuiling – bedreigen biodiversiteit

Milieuvervuiling – grond, of watervervuiling en bedreigen biodiversiteit

Het preventie- en voorzichtigheidsbeginsel, samen met het beginsel dat de vervuiler betaalt, zijn terug te vinden in de Rio Verklaring en vormen de basis van het referentiekader. Een strikter referentiekader wordt geboden door het *Kyoto Protocol*, het *Verdrag van Bazel* (gericht op gevaarlijke afvalstoffen en de verwijdering ervan) en het *Biodiversiteitsverdrag van Rio de Janeiro*. Deze specifieke en internationaal breed gedragen verdragen en conventies verwoorden welke verantwoordelijkheden ondernemingen hebben voor de effecten van hun activiteiten op lucht, water, bodem, klimaat, ecosystemen, biodiversiteit en gezondheid.

TABEL 7.2.1.3.1 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA MILIEU

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Milieunormen	Principe 7	Bedrijven dienen het voorzichtigheidsbeginsel te hanteren met betrekking tot milieukwesties.	VI. Milieu	Verdrag van Bazel inzake de beheersing van de grensoverschrijdende overbrenging van gevaarlijke afvalstoffen en de verwijdering ervan. Verdrag van Rio de Janeiro inzake biodiversiteit. Rio verklaring over milieu en ontwikkeling.
	Principe 8	Bedrijven dienen initiatieven te ondernemen om grotere verantwoordelijkheid op milieugebied te bevorderen.	VI. Milieu	Kyoto Protocol. VN Raamwerk verdrag over klimaatverandering. Akkoord van Parijs.
	Principe 9	Bedrijven dienen de ontwikkeling en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.	VI. Milieu	Rio verklaring over milieu en ontwikkeling. Agenda 21.

Klimaatverandering

De richtlijnen die we hanteren m.b.t. het klimaat betreffen het VN Raamwerk verdrag over klimaatverandering en het Akkoord van Parijs. Controverses ten aanzien hiervan betreffen:

1. het falen om de impact van klimaatverandering te mitigeren door activiteiten of producten van bedrijven, en ook bedrijven die boetes en rechtszaken tegen zich hebben lopen voor bv het schenden van greenhouse gas standaarden.
2. tegenstand tegen mitigatie van klimaatverandering, bijvoorbeeld door lobby of rechtszaken.

Daarnaast nemen wij additionele maatregelen om klimaatverandering te beperken.

7.2.1.4. Anti-corruptiekwesties en internationale verdragen

Anti-corruptiebeleid is het 4 de hoofdthema van het Global Compact en wordt geadresseerd door principe 10.

Dit principe is gekoppeld aan, en uitgewerkt in, diverse richtlijnen en verdragen (zie de volgende tabel). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op het naleven van anti-corruptienormen.

Principe 10 van het Global Compact betreft anti-corruptie en is afgeleid van de 'VN Conventie tegen corruptie' en de 'VN Conventie tegen internationale georganiseerde criminaliteit' en luidt: "*Businesses should work against corruption in all its forms, including extortion and bribery.*"

Het tiende principe uit het Global Compact stelt dat bedrijven alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, dienen te voorkomen en te bestrijden. In de praktijk hebben anti-corruptiecontroverses in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

✓ Omkopingspraktijken
✓ Afpersingspraktijken

TABEL 7.2.1.4.1 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA MILIEU

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Anti-corruptie	Principe 10	Bedrijven dienen alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, tegen te gaan.	III. Informatieverstrekking	VN conventie tegen corruptie
			VII. Bestrijding van corruptie, omkopingsverzoeken, en afpersing	VN conventie tegen internationale georganiseerde criminaliteit
			X. Mededinging	
			XI. Belastingen	

7.2.2. Het normatieve engagementproces

Het beleggingsuniversum wordt doorlopend gescreend op ondernemingen die betrokken zijn bij controverses ten aanzien van internationale normen. Dit gebeurt door onderzoeksbureau ISS ESG. Bij vermoedens van een dreigende controverse start ISS ESG een dialoog met de onderneming om zo verdere escalatie te voorkomen. Ook bij een vastgestelde controverse start ISS ESG een dialoog met deze ondernemingen met als doel de controverse zo snel mogelijk op te heffen en nieuwe controverses in de toekomst te voorkomen. Achmea IM spreekt ISS ESG halfjaarlijks over de lopende dialogen om de voortgang van het engagementprogramma te monitoren.

ISS ESG screent potentiële betrokkenheid van ondernemingen bij het niet naleven van internationale normen en standaarden. Het volgt meer dan 23.000 uitgevende instellingen in de grote wereldwijde indices (large, mid en small cap).

Het filteren en beoordelen van vermeende controverses wordt gedaan met behulp van digitaal onderzoek, waarbij wereldwijd in 12 talen meer dan 4.400 mediabronnen en nog eens 200 deskundige bronnen van belanghebbenden worden gesorteerd, verwerkt en geanalyseerd. Onder mediabronnen vallen commerciële kranten, nieuwsbrieven, blogs en andere bronnen op internet. Onder bronnen van belanghebbenden valt informatie van overheidsinstanties en gezaghebbende internationale instellingen, Non Governmental Organisations (NGOs)'s en vakbonden. Omdat de bronnen van belanghebbenden vaak veel relevante informatie bevatten, beoordelen de analisten van ISS ESG deze zonder tussenkomst van een filter.

De onderzoeksmethodologie die ISS ESG gebruikt bij het onderzoeken van potentiele controverses is kwalitatief. De methodologie doorloopt 5 stappen, in wisselende volgorde:

1. Bepalen of de vermeende controverse betrekking heeft op het niet naleven van internationale normen en standaarden;
2. Bepalen van de relatie van de onderneming met de vermeende controverse;
3. Beoordeling van de ernst, geloofwaardigheid en omvang van de vermeende controverse. Hierbij wordt ook meegewogen of de vermeende controverse incidenteel of structureel van aard is;
4. Beoordeling van herstelmaatregelen;
5. Bepalen of de beschuldigingen zijn geverifieerd door een gezaghebbende bron.

De scores Rood, Oranje en Groen

Op basis van de onderzoeksmethode onderscheiden analisten de gevonden vermeende controverses naar beoordelingscategorieën, waar scores bij horen. Op basis van deze scores krijgt de casussen de status Rood, Oranje of Groen. De score 10 leidt tot de status Rood, scores 6 tot en met 9 leiden tot de status Oranje en scores 1 tot 5 leiden tot de status Groen. Voor een gedetailleerde omschrijving van de verschillende scores en bijbehorende beoordelingscategorieën verwijzen wij naar de onderstaande tabel.

TABEL 7.2.2.1 GEDETAILLEERDE OMSCHRIJVING VAN DE VERSCHILLENDE SCORES EN BIJBEHORENDE BEOORDELINGSCATEGORIEËN

Beoordelingssignaal	Score	Beoordelingscategorie	Uitleg beoordelingscategorie
Rood	10	Geverifieerde **zeer ernstige** controverse ten aanzien van internationale normen	De controverse is geverifieerd door een gezaghebbende instantie. De onderneming heeft de controverse niet geadresseerd. De controverse wordt geclassificeerd als zeer ernstig.

Beoordelingssignaal	Score	Beoordelingscategorie	Uitleg beoordelingscategorie
Oranje	9	Geverifieerde **ernstige** controverse ten aanzien van internationale normen	De controverse is geverifieerd door een gezaghebbende instantie. De onderneming heeft de controverse niet geadresseerd. De controverse wordt geclassificeerd als ernstig.
Oranje	8	Vermeende controverse ten aanzien van internationale normen	Er zijn geloofwaardige, maar niet geverifieerde beschuldigingen dat een onderneming betrokken is bij een controverse ten aanzien van internationale normen.
Oranje	7	Geverifieerde controverse ten aanzien van internationale normen gevolgd door adequate maatregelen van de onderneming.	De controverse is geverifieerd door een gezaghebbende instantie. De onderneming heeft de controverse echter adequaat geadresseerd en is bezig de maatregelen te adresseren.
Oranje	6	Gefragmenteerde informatievoorziening	De beschuldigingen en risico's zijn geloofwaardig, maar de betrokkenheid van de onderneming bij de vermeende controverse is onduidelijk.
Groen	5	Onder observatie	Er zijn beschuldigingen dat een onderneming betrokken is bij een controverse van internationale normen. Er is echter onvoldoende informatie beschikbaar om de ernst van de situatie of de betrokkenheid van de onderneming te kunnen beoordelen.
Groen	4	De controverse wordt geadresseerd	De controverse is nog niet hersteld, maar niet heel ernstig. De onderneming is responsief en neemt adequate maatregelen of heeft toegezegd dat te zullen doen.
Groen	3	Onvoldoende betrokkenheid	De onderneming is onvoldoende betrokken bevonden bij de vermeende of geverifieerde controverse.
Groen	2	Historische betrokkenheid	De betrokkenheid van de onderneming is niet langer relevant doordat maatregelen doeltreffend genomen zijn of de controverse lang geleden plaats vond.
Groen	1	Geen beschuldiging	

Bij een **Rode** of **Oranje** beoordelingen wordt engagement opgestart met de onderneming. De dialoog heeft dan 3 mogelijke doelen:

1. Het opheffen van de controverse.
2. Het voorkomen van toekomstige controverses.
3. Het beheersen van reputatie- en financiële schade voor onderneming en belegger.

Engagement

Het versturen van een initiatiebrief markeert de start van de dialoog. Afhankelijk van de urgentie en aard van de controverse zal de dialoog zich daarna per conference call, bezoek op kantoor, e-mail of brief verder ontwikkelen. De doorlooptijd van deze normatieve dialogen kan erg verschillen, afhankelijk van de complexiteit van de controverse en de bereidheid van een bedrijf om mee te werken. Tijdens de dialoog krijgt de onderneming de controverse voorgelegd en de gelegenheid om zijn standpunt uiteen te zetten. Deze dialoog wordt voortgezet zolang ISS ESG de onderneming in onderzoek houdt. Voorafgaand aan de publicatie van de onderzoeksresultaten krijgt de onderneming de mogelijkheid om het conceptrapport te beoordelen en feedback te geven.

Om toch doelgericht en gestructureerd te werk te gaan worden bij alle dialogen mijlpalen gebruikt voor het meten van en het rapporteren over de voortgang.

Deze mijlpalen geven de voortgang aan per thema en per casus en deze spelen tevens een belangrijke rol in de volgende hoofdstukken van dit rapport. Als bij een controverse geen ontwikkelingen plaatsvinden, geen nieuwe informatie beschikbaar komt en er tevens geen berichten zijn van mogelijke schade dan wordt de volgende uitfasering gevolgd.

- 3 jaar Rood > 2 jaar Oranje > Groen

- 2 jaar Oranje > Groen

NORMATIEVE DIALOOG

Hoe voeren wij de dialoog?

MVB-INSTRUMENTEN

- ENGAGEMENT/DIALOOG
- STEMMEN VAN AANDEELHOUDERSRECHTEN
- UITSLUITEN VAN BELEGGINGSUNIVERSUM
- DOELINVESTERINGEN
- ESG-INTEGRATIE

Herstel-maatregelen

Beëindiging van schending

Implementatie van beleid

Delen van relevante informatie

ONDER ELKE STAP WORDEN ONDERSTAANDE PUNTEN BEOORDEELD

- → Er zijn geen maatregelen genomen
- → Er is een toezegging uitgesproken. Bedrijf heeft verbetering beloofd, maar er zijn nog geen maatregelen genomen
- → Er zijn maatregelen geïnitieerd
- → Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd

achmea

INVESTMENT MANAGEMENT

NORMATIEVE GUIDELINES

- VN Global Compact
- OESO-richtlijnen
- UNGP's
- ILO

EINDDOELEN

OPHEFFING SCHENDING	VOORKOMEN TOEKOMSTIGE SCHENDING	BEHEERSEN REPUTATIE-SCHADE & FINANCIËLE SCHADE BELEGGER	HERSTEL EN VERHAAL

7.3. Lijst van ondernemingen

7.3.1. Thematische Dialogen

	Onderneming	Sector	Land van herkomst	Engagement omschrijving
1	Abbott Laboratories	Zorgproducten en -apparaten	Verenigde Staten	Access to Healthcare
2	adidas AG	Textiel, kleding en luxeproducten	Duitsland	Kleding en circulariteit
3	American Airlines Group, Inc.	Luchtvaartmaatschappijen	Verenigde Staten	Klimaattransitie Luchtvaart
4	Amgen Inc.	Biotechnologie	Verenigde Staten	Access to Healthcare
5	Anglo American plc	Metaal & Mijnbouw	Zuid-Afrika	Just Transition
6	Anheuser-Busch InBev	Dranken	België	Goede Voeding
7	Aspen Pharmacare Holdings Ltd	Geneesmiddelen	Zuid-Afrika	Access to Healthcare
8	Associated British Foods plc	Voedselproducten	Verenigd Koninkrijk	Goede Voeding
9	AstraZeneca PLC	Geneesmiddelen	Verenigd Koninkrijk	Access to Healthcare
10	Banco Santander S.A.	Gediversifieerde banken	Spanje	Preventie Mensenrechtenrisico's
11	BMW	Automobielen	Duitsland	Just Transition
12	Bunge Global SA	Voedselproducten	Verenigde Staten	Ontbossing
13	C.H. Robinson Worldwide, Inc.	Luchttransport & Logistiek	Verenigde Staten	Klimaattransitie Luchtvaart
14	Clorox Company	Huishoudelijke producten	Verenigde Staten	Ontbossing
15	Compass Group PLC	Hotels, restuarants en vrije tijd	Verenigd Koninkrijk	Ontbossing
16	Conagra Brands, Inc.	Voedselproducten	Verenigde Staten	Nature Action
17	Delta Air Lines, Inc.	Luchtvaartmaatschappijen	Verenigde Staten	Klimaattransitie Luchtvaart
18	Dow Inc	Chemicaliën	Verenigde Staten	Klimaattransitie Chemie
19	DSM-Firmenich AG	Chemicaliën	Zwitserland	Water impact en afhankelijkheid
20	DSV A/S	Luchttransport & Logistiek	Denemarken	Klimaattransitie Luchtvaart
21	Ecolab Inc.	Chemicaliën	Verenigde Staten	Klimaattransitie Chemie
	Ecolab Inc.	Chemicaliën	Verenigde Staten	Water impact en afhankelijkheid
22	Eli Lilly and Company	Geneesmiddelen	Verenigde Staten	Access to Healthcare
23	Expeditors International of Washington, Inc.	Luchttransport & Logistiek	Verenigde Staten	Klimaattransitie Luchtvaart
24	FAST RETAILING CO., LTD.	Detailhandel	Japan	Kleding en circulariteit
25	FMC Corporation	Chemicaliën	Verenigde Staten	Nature Action
26	Ford Motor Company	Automobielen	Verenigde Staten	Just Transition
27	Gildan Activewear Inc.	Textiel, kleding en luxeproducten	Canada	Kleding en circulariteit
28	Givaudan SA	Chemicaliën	Zwitserland	Klimaattransitie Chemie
	Givaudan SA	Chemicaliën	Zwitserland	Water impact en afhankelijkheid
29	Hennes & Mauritz AB	Detailhandel	Zweden	Kleding en circulariteit
30	Honda Motor Co., Ltd.	Automobielfabrikanten	Japan	Preventie Mensenrechtenrisico's

	Onderneming	Sector	Land van herkomst	Engagement omschrijving
31	Industria de Diseno Textil, S.A.	Detailhandel	Spanje	Kleding en circulariteit
	Industria de Diseno Textil, S.A.	Detailhandel	Spanje	Preventie Mensenrechtenrisico's
32	Jazz Pharmaceuticals Plc	Geneesmiddelen	Verenigde Staten	Access to Healthcare
33	Kraft Heinz Company	Voedselproducten	Verenigde Staten	Ontbossing
34	McDonald's Corp.	Hotels, restaurants en vrije tijd	Verenigde Staten	Goede Voeding
	McDonald's Corp.	Hotels, restaurants en vrije tijd	Verenigde Staten	Preventie Mensenrechtenrisico's
35	Mineral Resources Ltd.	Metaal & Mijnbouw	Australië	Just Transition
36	Nitto Denko Corp.	Chemicaliën	Japan	Klimaattransitie Chemie
37	Nutrien Ltd.	Chemicaliën	Canada	Nature Action
38	PepsiCo, Inc.	Dranken	Verenigde Staten	Goede Voeding
	PepsiCo, Inc.	Dranken	Verenigde Staten	Nature Action
39	PPG Industries, Inc.	Chemicaliën	Verenigde Staten	Klimaattransitie Chemie
	PPG Industries, Inc.	Chemicaliën	Verenigde Staten	Water impact en afhankelijkheid
40	Renault SA	Automobielen	Frankrijk	Just Transition
41	Sika AG	Chemicaliën	Zwitserland	Water impact en afhankelijkheid
42	Target Corporation	Consumentengoederen Distributie & Retail	Verenigde Staten	Nature Action
43	The Coca-Cola Company	Dranken	Verenigde Staten	Goede Voeding
44	TJX Companies Inc	Detailhandel	Verenigde Staten	Kleding en circulariteit
45	Uber Technologies, Inc.	Ritdelen & mobiliteitsdiensten	Verenigde Staten	Preventie Mensenrechtenrisico's
46	UPM-Kymmene Oyj	Papier- en hout-producten	Finland	Ontbossing
47	V.F. Corporation	Textiel, kleding en luxeproducten	Verenigde Staten	Kleding en circulariteit
48	Zalando SE	Detailhandel	Duitsland	Kleding en circulariteit

7.3.2. Normatieve Dialogen

	Onderneming	Dialoog geïnitieerd	Normschending
1	Accenture Plc	15-04-25	Arbeidsnormen
2	Aecon Group Inc	01-04-24	Mensenrechten
	Aecon Group Inc	01-04-24	Milieu
3	Aker Solutions ASA	15-07-24	Milieu
4	Albemarle Corporation	15-10-25	Mensenrechten
	Albemarle Corporation	15-10-25	Milieu
5	Alphabet Inc.	17-02-25	Arbeidsnormen
	Alphabet Inc.	17-02-25	Corruptie
	Alphabet Inc.	17-02-25	Mensenrechten
6	Amazon.com, Inc.	15-01-19	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-07-22	Corruptie

	Onderneming	Dialoog geïnitieerd	Normschending
	Amazon.com, Inc.	15-10-25	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-10-25	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-10-25	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-10-25	Arbeidsnormen
7	Amgen Inc.	15-10-25	Mensenrechten
8	Anheuser-Busch InBev	15-10-24	Arbeidsnormen
9	Baker Hughes, a GE Company Class A	16-10-23	Milieu
10	Banglalink Digital	15-10-21	Arbeidsnormen
11	Booking.com	15-04-25	Corruptie
12	Bunge Limited	17-04-23	Milieu
13	Cardinal Health, Inc.	17-02-25	Mensenrechten
14	Cargill, Inc.	15-10-21	Milieu
15	Cencora, Inc.	15-04-25	Mensenrechten
16	China Gas Holdings Limited	15-02-23	Mensenrechten
17	CMOC Group Ltd.	17-02-25	Arbeidsnormen
18	Coca-Cola Amatil Limited	15-10-22	Arbeidsnormen
19	CoreCivic, Inc.	15-07-22	Arbeidsnormen
	CoreCivic, Inc.	15-07-22	Mensenrechten
20	Delta Air Lines, Inc.	16-10-23	Arbeidsnormen
21	Electricite de France SA	15-02-23	Milieu
	Electricite de France SA	15-02-23	Milieu
22	Enel SpA	16-10-23	Mensenrechten
23	Equitrans Midstream Corporation	17-04-23	Milieu
24	Export-Import Bank of India	15-01-22	Milieu
25	Fortescue Metals Group Ltd.	15-02-23	Arbeidsnormen
26	G-III Apparel Group Ltd	15-07-22	Arbeidsnormen
27	Golden Agri-Resources Ltd	15-10-24	Mensenrechten
	Golden Agri-Resources Ltd	15-10-24	Mensenrechten
	Golden Agri-Resources Ltd	15-10-24	Milieu
28	Hino Motors, Ltd.	17-02-25	Milieu
29	Hon Hai Precision Industry Co., Ltd.	15-10-20	Arbeidsnormen
30	HUGO BOSS AG	15-07-24	Arbeidsnormen
	HUGO BOSS AG	15-07-24	Arbeidsnormen
31	Iberdrola SA	15-10-25	Mensenrechten
	Iberdrola SA	15-10-25	Milieu
32	Johnson & Johnson	15-01-20	Corruptie
33	Juventus Football Club SpA	15-07-24	Corruptie
34	Kinross Gold Corporation	01-04-24	Milieu
35	Kohl's Corporation	15-10-24	Arbeidsnormen

	Onderneming	Dialoog geïnitieerd		Normschending
36	Lands' End Inc		15-07-22	Arbeidsnormen
37	Lens Technology Co., Ltd.		15-07-21	Arbeidsnormen
38	Levi Strauss & Co.		15-07-24	Arbeidsnormen
39	LG Chem Ltd.		15-04-25	Mensenrechten
40	LG Electronics, Inc.		15-07-24	Arbeidsnormen
41	Loomis AB		15-07-25	Arbeidsnormen
42	Lundin Mining Corporation		16-10-23	Milieu
43	Macy's Inc		15-10-24	Arbeidsnormen
44	Mattel, Inc.		16-10-23	Mensenrechten
45	MAXIMUS, Inc.		17-02-25	Arbeidsnormen
46	Microsoft Corporation		15-07-24	Arbeidsnormen
47	NextEra Energy, Inc.		15-10-24	Milieu
48	Nutrien Ltd.		15-01-22	Mensenrechten
	Nutrien Ltd.		15-01-22	Milieu
49	Petroleos Mexicanos SA		15-10-21	Milieu
50	Petróleos Mexicanos SA		15-10-21	Milieu
51	PVH Corp.		15-04-22	Arbeidsnormen
52	Rede D'Or Sao Luiz SA		16-10-23	Arbeidsnormen
53	Repsol SA		15-10-22	Mensenrechten
	Repsol SA		15-10-22	Milieu
54	Saipem S.p.A.		16-10-23	Milieu
55	Schlumberger NV		16-10-23	Milieu
56	Sienna Senior Living, Inc.		15-10-20	Mensenrechten
57	SNC-Lavalin Group, Inc.		15-01-21	Mensenrechten
	SNC-Lavalin Group, Inc.		15-01-21	Milieu
58	Sociedad Quimica y Minera de Chile S.A. (SQM)		17-02-25	Mensenrechten
	Sociedad Quimica y Minera de Chile S.A. (SQM)		17-02-25	Milieu
59	Sony Group Corporation		15-10-22	Arbeidsnormen
60	Sotera Health Company		15-07-25	Mensenrechten
61	Subsea 7 S.A.		16-10-23	Milieu
62	Target Corporation		15-10-24	Arbeidsnormen
63	Telefonaktiebolaget LM Ericsson		16-10-23	Corruptie
64	Teva Pharmaceutical Industries Ltd.		17-02-25	Mensenrechten
65	Texhong Textile Group Ltd		15-10-24	Arbeidsnormen
66	The Brinks Company		15-07-25	Arbeidsnormen
67	The Chemours Company		15-10-25	Corruptie
	The Chemours Company		15-10-25	Milieu
	The Chemours Company		15-10-25	Milieu

	Onderneming	Dialoog geïnitieerd	Normschending
68	The Coca-Cola Company	17-10-22	Arbeidsnormen
	The Coca-Cola Company	17-10-22	Arbeidsnormen
69	The GEO Group, Inc.	15-10-25	Arbeidsnormen
	The GEO Group, Inc.	15-10-25	Mensenrechten
70	Toronto-Dominion Bank	17-02-25	Corruptie
71	Toyota Motor Corp.	17-02-25	Milieu
72	Uber Technologies, Inc.	15-07-21	Mensenrechten
	Uber Technologies, Inc.	15-07-24	Arbeidsnormen
	Uber Technologies, Inc.	15-07-24	Arbeidsnormen
73	Ubisoft Entertainment SA	16-10-23	Arbeidsnormen
	Ubisoft Entertainment SA	16-10-23	Arbeidsnormen
74	UBS AG	15-10-21	Mensenrechten
75	UBS Group AG	15-10-25	Mensenrechten
76	UGI Corporation	01-04-24	Mensenrechten
77	United States Steel Corp	16-10-23	Milieu
78	Verizon Communications, Inc.	15-10-22	Arbeidsnormen
79	Vestas Wind Systems A/S	15-07-21	Arbeidsnormen

7.4. Afkortingenlijst

Afkorting	Uitgeschreven afkorting	Toelichting
AVA	Algemene Vergaderingen van Aandeelhouders	Stemmen op de AVA is voor actieve aandeelhouders een manier om de corporate governance of de activiteiten van een onderneming te beïnvloeden. De resultaten van stemmingen tijdens AVA's worden openbaar gemaakt. Als aandeelhouders tegen een voorstel stemmen, moet een onderneming maatregelen nemen.
CCS	Carbon capture and storage	CCS houdt in dat bij de verbranding van fossiele brandstoffen koolstofdioxide wordt afgevangen en vervolgens ondergronds geinjecteerd en opgeslagen. Op die manier wordt voorkomen dat dit vervuilende broeikasgas de atmosfeer binnendringt.
CDP	Carbon Disclosure Project	De CDP is een organisatie die bedrijven en steden ondersteunt om de milieu-impact van grote bedrijven bekend te maken. Het doel is om van milieurapportage en risicobeheer een bedrijfsnorm te maken en openbaarmaking, inzicht en actie naar een duurzame economie te stimuleren.
CSRD	Corporate Sustainability Reporting Directive	Europese richtlijn die ondernemingen verplicht om te rapporteren over duurzaamheidsaspecten zoals milieu, sociale kwesties en governance. De CSRD stelt eisen aan transparantie, dubbele materialiteit en externe assurance, en vervangt de eerdere Non-Financial Reporting Directive (NFRD).
CSDDD	Corporate Sustainability Due Diligence Directive	Europese richtlijn die ondernemingen verplicht om gepaste zorgvuldigheid toe te passen in hun waardeketen op het gebied van mensenrechten en milieu. De CSDDD vereist identificatie, preventie en mitigatie van negatieve impacts, en legt ook rapportageverplichtingen op.
CHRB	Corporate Human Rights Benchmark	In 2017 opgerichte benchmark vergelijkt zo'n 100 bedrijven op hun mensenrechtenbeleid.
ESG	Environmental Social Governance	Criteria op het gebied van milieu, maatschappij en ondernemingsbestuur die worden gebruikt binnen verantwoord beleggen om ondernemingen te analyseren en beoordelen.
GRI	Global Reporting Initiative	GRI is een internationale organisatie die richtlijnen voor duurzaamheidsverslaggeving opstelt. In een duurzaamheidsverslag communiceert een organisatie publiekelijk over haar economische, milieu- en sociale prestaties.
ICCR	Interfaith Center on Corporate Responsibility	ICCR is een coalitie van geloof - en waarden gedreven investeerders die betrokken aandeelhouderschap en 'engagement' met ondernemingen zien als een krachtige katalysator voor verandering.
KPI	Key Performance Indicators	Key Performance Indicators (KPI's) zijn meetbare indicatoren die aantonen hoe de onderneming presteert en of het organisatorische doelstellingen gaat halen. Organisaties gebruiken KPI's op alle niveau's van de organisatie om prestaties en resultaten te evalueren. KPI's helpen de aandacht te richten op zaken die belangrijk zijn.
OESO Richtlijnen/ 'OECD Guidelines'	Richtlijnen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling	De OESO richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen zijn één van de belangrijkste internationaal erkende richtlijnen voor Corporate Social Responsability, alle 34 OESO lidstaten en 10 andere landen hebben deze richtlijnen geaccepteerd. De OESO-richtlijnen bieden handvatten voor bedrijven om met kwesties om te gaan zoals ketenverantwoordelijkheid, mensenrechten, kinderarbeid, milieu en corruptie.
PRI	Principles for Responsible Investing	Mondiale vereniging van pensioenfondsen, vermogensbeheerders en ondernemingen die verantwoord beleggen willen bevorderen.
SBT's	Science Based Targets	SBT's zijn de wetenschappelijke kaders of doelstellingen, die nodig zijn om een transitie naar een koolstofarme economie te maken, waarin binnen de 1,5 graad (maximaal 2 graden) opwarming van de aarde wordt gebleven. De ambitie van de dat ondernemingen deze SBT's onderdeel maken van hun korte- of langetermijn klimaatstrategie.
SDG	Sustainable Development Goal	Een reeks duurzame ontwikkelingdoelstellingen, in 2015 opgesteld door de Verenigde Naties ter vervanging van de Millenniumdoelstellingen. 193 landen hebben samen afgesproken de 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen te realiseren vóór 2030. De doelen zijn gericht op het aanpakken van maatschappelijke en milieu-uitdagingen, zoals klimaatverandering, het stimuleren van schone energie, extreme armoede, gendergelijkheid en duurzame landbouw. De doelen doen een beroep op zowel de publieke als de private sector om nauw samen te werken met de overheden van de landen die hebben ondertekend.
TCFD	Task Force on Climate-related Financial Disclosures	TCFD is een vrijwillige en consistente rapportagemethode voor ondernemingen over klimaatgerelateerde financiële risico's. De taskforce structureert haar aanbevelingen rond vier thema's: bestuur, strategie, risicobeheer en doelstellingen. TCFD is ontwikkeld door de Raad voor Financiële Stabiliteit. Ondernemingen kunnen deze aanbevelingen gebruiken om investeerders, kredietverstrekkers, verzekeraars en andere belanghebbenden van relevante informatie te voorzien.
TPI	Transition Pathway Initiative	Een initiatief van investeerders die de transitie naar een koolstofarme economie monitoren.

7.5. Relevante bepalingen Nederlandse Corporate Governance Code (2022 versie)

Principe 4.1 De algemene vergadering

De algemene vergadering kan een zodanige invloed uitoefenen op het beleid van het bestuur en de raad van commissarissen van de vennootschap, dat zij een volwaardige rol speelt in het systeem van checks and balances binnen de vennootschap. Goede corporate governance veronderstelt een volwaardige deelname van aandeelhouders aan de besluitvorming in de algemene vergadering.

Relevante best practice bepalingen

4.1.1 Het toezicht van de raad van commissarissen op het bestuur omvat mede het toezicht op de verhouding met aandeelhouders.

4.1.5 Indien een aandeelhouder een onderwerp op de agenda heeft laten plaatsen, licht hij dit ter vergadering toe en beantwoordt hij zo nodig vragen hierover.

4.1.6 Een aandeelhouder oefent het agenderingsrecht slechts uit nadat hij daaromtrent in overleg is getreden met het bestuur. Wanneer één of meer aandeelhouders het voornemen hebben de agendering te verzoeken van een onderwerp dat kan leiden tot wijziging van de strategie van de vennootschap, bijvoorbeeld door het ontslag van één of meer bestuurders of commissarissen, wordt het bestuur in de gelegenheid gesteld een redelijke termijn in te roepen om hierop te reageren (de responstijd). De mogelijkheid van het inroepen van de responstijd geldt ook voor een voornemen als hiervoor bedoeld dat strekt tot rechterlijke machtiging voor het bijeenroepen van een algemene vergadering op grond van artikel 2:110 BW. De desbetrefende aandeelhouder respecteert de door het bestuur ingeroepen responstijd, bedoeld in best practice bepaling 4.1.7.

Principe 4.3 Uitbrengen van stemmen

Deelname van zoveel mogelijk aandeelhouders aan de besluitvorming in de algemene vergadering is in het belang van de checks and balances van de vennootschap. De vennootschap stelt, voor zover het in haar mogelijkheid ligt, aandeelhouders in de gelegenheid op afstand te stemmen en met alle (andere) aandeelhouders te communiceren

Relevante best practice bepalingen

4.3.1 Aandeelhouders, waaronder institutionele beleggers (pensioenfondsen, verzekeraars, beleggingsinstellingen, vermogensbeheerders), oefenen hun stemrecht geïnformeerd en naar eigen inzicht uit. Institutionele beleggers die gebruik maken van stemadviseurs (i) stimuleren dat deze stemadviseurs bereid zijn met de vennootschap in dialoog te gaan omtrent hun stembeleid, stemrichtlijnen en stemadviezen, en (ii) zorgen ervoor dat hun stemmen in lijn met hun eigen stembeleid worden uitgebracht.

4.3.5 Institutionele beleggers geven invulling aan principe 4.4 (Aandeelhouders, waaronder institutionele beleggers, onderkennen het belang van een strategie gericht op duurzame lange termijn waardecreatie van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming) bij het opstellen van hun betrokkenheidsbeleid. Institutionele beleggers plaatsen hun betrokkenheidsbeleid op hun website.

4.3.6 Institutionele beleggers plaatsen ten minste jaarlijks op hun website een verslag van de uitvoering van hun betrokkenheidsbeleid. Daarin wordt in ieder geval een algemene beschrijving gegeven van hun stemgedrag, alsmede een toelichting op de belangrijkste stemmingen en het gebruik van de diensten van stemadviseurs. Daarnaast brengen institutionele beleggers ten minste eenmaal per kwartaal op hun website verslag uit of en hoe zij als aandeelhouder hebben gestemd, per individuele vennootschap en per stempunt. In het verslag geven institutionele beleggers inzicht in de kernpunten van de dialogen die zij met vennootschappen hebben gevoerd.

7.6. Categorieën voorstellen aandeelhoudersvergaderingen

TABEL 7.6.1

Categorie	Toelichting
Aandelen gerelateerd	O.a. uitgifte aandelen, speciale rechten, share classes
Audit gerelateerd	O.a. benoeming accountants, accountant fees
Beleggingsfondsen	Bepalingen omtrent beleggingsfondsen
Beloning	O.a beloningsbeleid, beloning zelf, say on pay enz
Benoemingen	O.a. benoeming RvB, RvC
Bestuurders gerelateerd	O.a. benoeming commissies, beloning commissies, aanpassen termijn bestuurders, enz
Corporate Governance	O.a. aanpassen aandeelhoudersrechten, stembepalingen
Duurzaamheid	O.a. duurzaamheidsonderwerpen zoals rapportages, verantwoordelijkheid. Met name aandeelhoudersvoorstellen op het gebied van duurzaamheid bevat zowel klimaat als sociaal mix.
Klimaat	Say on Climate en aandeelhoudersvoorstellen op het gebied van klimaat
Niet-routinematig	O.a. proxy contest kosten, speciale rapporten, additionele allocatie
Overig	
Geen research	Agendapunten waar geen onderliggende documentatie voor aanwezig is vanuit de onderneming
Overname gerelateerd	O.a. Aanpassen statuten tegen overname, supermajority vote instellen, control shares
Routine	O.a. AGM bepalingen, dividend, belasting
Sociaal	O.a. goedkeuring donaties goede doelen, politieke donaties en aandeelhoudersvoorstellen op het gebied van Sociaal
Statuten gerelateerd	O.a. aanpassen van de statuten
Strategische transacties	O.a. fusie overeenkomst, verkoop van assets

7.7. Toelichting Implementatie ESG Due Diligence

Als ondertekenaar van het IMVB-convenant voor pensioefondsen maakt Huisarts & Pensioen een gepaste, zorgvuldige inschatting (due diligence) van de risico's in relatie tot bedrijven waarin wordt belegd. Er wordt met name gekeken of deze bedrijven zich houden aan maatschappelijk verantwoord ondernemingsgedrag (responsible business conduct). Periodiek voert Huisarts & Pensioen een screening uit op de bedrijven in haar beleggingsportefeuille om te onderzoeken of zij zich schuldig maken aan het schenden van internationale normen of dat er sprake is van potentiële schending daarvan. De ESG due diligence screening die Huisarts & Pensioen uitvoert is er op gericht om de negatieve impact op duurzaamheidsfactoren (dus negatieve impact voor samenleving en milieu in de beleggingsportefeuille en bij potentiële beleggingen) te identificeren en analyseren.

ESG due diligence cyclus[19]

Stap 1 – Integreer maatschappelijk verantwoord ondernemen in beleid en managementsystemen

Als belegger onderschrijft Huisarts & Pensioen de ESG due diligence-stappen conform het OESO-richtsnoer.[20] Wij streven via onze beleggingen naar (maatschappelijke) lange termijn waardecreatie en identificeren en beoordelen aan de hand van een ESG due diligence screening de daadwerkelijke en potentiële negatieve impact in de beleggingsportefeuille. Deze ESG due diligence screening wordt uitgevoerd door Achmea Investment Management op basis van informatie van ESG-dataprovider ISS ESG.

Stap 2 – Identificeer en beoordeel negatieve gevolgen; en Stap 6 – Zorg voor herstelmaatregelen of werk hieraan mee

Bij het screenen van onze beleggingsportefeuille (aandelen en bedrijfsobligaties) worden (potentiële) negatieve impacts op samenleving en milieu geïdentificeerd. Hierbij wordt gekeken naar de impact van het gedrag van de onderneming op de samenleving en/of milieu en de ernst, schaal en onomkeerbaarheid van de schending. De uitkomsten van deze ESG due diligence screening worden

[19] Handreiking Prioriteiten Stellen in ESG Due Diligence. Zie: https://www.imvoconvenanten.nl/-/media/imvo/files/verzekeringssector/prioriteiten-stellen-in-ESG-due-diligence.pdf?la=nl&hash=C837DAE4C2D99A1E9B788C6BDC475569

[20] https://mneguidelines.oecd.org/RBC-for-Institutional-Investors.pdf: "Responsible business conduct for institutional investors"

gecategoriseerd naar thematische aandachtgebieden en beoordeeld op de mate van betrokkenheid van de onderneming en het effect op de samenleving of het milieu. De onderneming krijgt bij de beoordeling een kwalificatie van rood, oranje of groen op basis van de informatie van ISS ESG. Deze kwalificatie wordt vervolgens gebruikt bij de prioritering bij de thematisch aandachtsgebieden.Naast gezondheid en klimaat zijn de thematisch aandachtsgebieden voor Huisarts & Pensioen gerelateerd aan mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie. Ondernemingen die zich niet houden

veroorzaken gebruiken wij onze invloed om deze negatieve impact te voorkomen en/of te mitigeren en indien nodig om herstelmaatregelen en/of compensatie mogelijk te maken. Dit doen wij via engagement, waar nodig en mogelijk oefenen we extra invloed uit door te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.

Stap 4 – Monitor praktische toepassingen en resultaten

De voortgang en impact van ons engagementbeleid ten aanzien van de geïdentificeerde negatieve impact wordt

Colofon

Deze halfjaarrapportage Maatschappelijk Verantwoord Beleggen is een uitgave van Achmea Investment Management.

Disclaimer

Achmea Investment Management B.V. ('Achmea IM') heeft de informatie in dit document met zorg samengesteld. De informatie is alleen bestemd oor gekwalificeerde beleggers en/of professionele beleggers zoals bedoeld in de Wet op het financieel toezicht (Wft). Dit document is of bevat (i) geen aanbod of uitnodiging om financiële instrumenten te kopen, te verkopen of te verhandelen, (ii) geen beleggingsaanbeveling of beleggingsadvies, (iii) geen juridisch, fiscaal of ander advies. Achmea IM raadt u af een (beleggings)beslissing uitsluitend te baseren op de informatie in dit document. Raadpleeg in voorkomende gevallen een juridisch, fiscaal of andere adviseur. Achmea IM is niet aansprakelijk voor schade die het gevolg is van zo'n (beleggings)beslissing. De informatie in dit document is (mede) gebaseerd op informatie die Achmea IM van betrouwbaar geachte informatiebronnen heeft verkregen. Achmea IM garandeert niet de betrouwbaarheid van die bronnen en de juistheid en volledigheid van de van die bronnen verkregen informatie. De informatie in dit document is puur informatief en u kunt daaraan geen rechten ontlenen. Alle informatie is een momentopname, tenzij uitdrukkelijk anders is aangegeven. Het verstrekken van dit document na de oorspronkelijke publicatiedatum is geen garantie dat de hierin opgenomen informatie op die latere datum nog juist en volledig is. Achmea IM heeft het recht om deze informatie zonder aankondiging te wijzigen. Het noemen van rendementen op beleggingen in dit document dient uitsluitend als uitleg en toelichting. Achmea IM spreekt daarmee geen verwachting uit over het rendement of koersverloop van die beleggingen. De waarde van uw belegging kan fluctueren en in het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst. U mag de informatie in dit document alleen voor eigen persoonlijk gebruik kopiëren.U mag de informatie niet overnemen, vermenigvuldigen, distribueren of openbaren zonder schriftelijke toestemming van Achmea IM. Alle informatie (teksten, foto's, illustraties, grafisch materiaal, handelsnamen, logo's, woord en beeldmerken) blijft eigendom van of in licentie bij Achmea IM en wordt beschermd door auteursrecht, merkenrecht en/of intellectueel eigendomsrecht. Er worden geen rechten of licenties overgedragen bij gebruik van of toegang tot deze informatie. Achmea Investment Management B.V. is statutair gevestigd en houdt kantoor in Zeist (Handelsregister nr. 18059537). Achmea IM is als beheerder van beleggingsinstellingen, zoals bedoeld in artikel 2:65a Wft, geregistreerd bij de Autoriteit Financiële Markten ("AFM") in Amsterdam (AFM registratie 15001209) .

Disclaimer bij het uitsluitingsproces

Uitsluitingslijsten worden jaarlijks of tweejaarlijks opgesteld. Hierbij wordt onder andere gebruik gemaakt van ESG-informatie van onafhankelijke dataleveranciers zoals ISS ESG en MSCI ESG-Research. Om tot een uitsluitingslijst te komen worden de door ons gebruikte marktbrede benchmarks gescreend op naleving dan wel overtreding van de ESG-normen zoals opgenomen in het MVB-beleid. Voldoet een land of ondernemingen op basis van de beschikbare ESG-informatie niet aan onze ESG-normen, dan komt deze in aanmerking voor uitsluiting van het beleggingsuniversum van de Achmea IM beleggingsfondsen. Zowel interne als externe portefeuille beheerders worden gevraagd te controleren of er posities in deze landen of ondernemingen in hun beleggingsportefeuilles voorkomen. Indien dit het geval is, worden zij gevraagd deze binnen een redelijke termijn te verkopen. Mutaties in de beleggingsportefeuilles, door bijvoorbeeld corporate actions, beleggingen buiten de reguliere benchmark of wijzigingen in de benchmark, worden tussentijds niet aan de uitsluitingslijsten getoetst. Ook wordt de beschikbare ESG-informatie niet getoetst op volledigheid. Hierdoor is het mogelijk dat er wordt belegd in landen en ondernemingen die op de uitsluitingslijst staan of die conform de in het MVB-beleid opgenomen ESG-normen, uitgesloten hadden moeten worden. Op het eerst volgende moment van het opstellen van de uitsluitingslijst wordt het proces, zoals hierboven geschetst weer gevolgd. Achmea IM kan geen garanties geven over de volledigheid en juistheid bij de vaststelling en implementatie van de uitsluitigenlijsten. Wij aanvaarden daarvoor geen aansprakelijkheid.